

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND CULTURAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
"ΔΙΕΘΝΕΣ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ"

"Προστασία των θαλάσσιων βιολογικών πόρων στον ευρύτερο Μεσογειακό Χώρο
πρωτίστως μέσα από την εφαρμογή των κανόνων Montego Bay για το Δίκαιο της
Θάλασσας".

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σταυρουλάκης Αντώνιος

Αθήνα, Φεβρουάριος 2020

Τριμελής Επιτροπή

Γρηγόριος Τσάλτας Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Ζέφη Δημαδάμα Ειδική Επιστήμονας Παντείου Πανεπιστημίου

Χαράλαμπος Πλατιάς Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © ΑντώνιοςΑ. Σταυρουλάκης , 2020

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

ΑΟΖ = αποκλειστική οικονομική ζώνη (Exclusive Economic Zone)

ΔΘ = Δίκαιο της Θάλασσας (maritime law)

ΒΠ (BD) = βιοποικιλότητα (biodiversity)

ΣΕΑ = Συνολικό Επιτρεπόμενο Αλίευμα

ΘΠΠ= Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές

ΕΠΠΙΜΣ (SPAMI) = Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές Μεσογειακής Σημασίας
(Specially Protected Areas of Mediterranean Importance)

ΠΛΑ (IUU) = παράνομη, λαθραία, άναρχη (illegal, unreported, unregulated)

MAP = Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης (Mediterranean Action Plan)

ITLOS= Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (International Tribunal for
the Law of the Sea)

FSA= Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα Αλιευτικά Αποθέματα
(Fishstocks Agreement)

FAO= Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (Food and Agriculture
Organization of the United Nations)

RFMOs= περιφερειακές οργανώσεις αλιείας (regional fisheries organizations)

UNEP= Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (United Nations
Environment Programme)

EBSA= Θαλάσσιες Περιοχές με Οικολογική και Βιολογική Σημασία (Ecological and
Biological Importance Marine Areas)

MPAs= Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές (Marine Protected Areas)

Περιεχόμενα

Μέρος 1ο

Περιεχόμενα	7
Abstract	9

Κεφάλαιο 1ο

Βιοποικιλότητα, Θαλάσσιοι Βιολογικοί Πόροι και η σημασία της προστασίας της βιοποικιλότητας και των θαλάσσιων βιολογικών πόρων	11
1.1. Η Βιοποικιλότητα ή βιολογική ποικιλομορφία	11
1.2. Οι Θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι	14
1.3. Η αναγκαιότητα προστασίας των θαλάσσιων βιολογικών πόρων	15

Κεφάλαιο 2ο

Πηγές ρύπανσης και η ρύθμιση της βιοποικιλότητας στην Μεσόγειο Θάλασσα	17
2.1. Πηγές ρύπανσης Παράκτιων και Μεταβατικών Οικοσυστημάτων	17
2.2. Οι Θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι στην Μεσόγειο Θάλασσα	20
2.2.1. Παλαιό Πρωτόκολλο για την βιοποικιλότητα	22
2.2.2. Νέο πρωτόκολλο	22
2.2.3. Οι διαφορές μεταξύ των πρωτοκόλλων και η ανάγκη που οδήγησε την μετάβαση στο νέο	25
2.3. Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών [United Nations Environment Programme (UNEP)]	28

Κεφάλαιο 3ο

Οι μέθοδοι αντιμετώπισης των κινδύνων και των επιπτώσεων στη Μεσόγειο Θάλασσα.	29
3.1. Αντιμετώπιση κινδύνων ως προς τα αλιευτικά αποθέματα	30
3.2. Επιπτώσεις της υπεραλίευσης και της εξαφάνισης των αλιευτικών αποθεμάτων στη Μεσόγειο	33
3.3. Πρακτικές που βρίσκονται σε εφαρμογή για την διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων της Μεσογείου	35
3.3.1 Θαλάσσιες Περιοχές με Οικολογική και Βιολογική Σημασία (EBSA)	36

3.3.2 Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές Μεσογειακής Σημασίας –ΕΠΠΜΣ (SPAMI AREAS)	37
3.3.3 Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές (MPAs)	39
3.3.4 Δίκτυο Natura 2000	39
3.3.5 Υδατοκαλλιέργειες	42

Μέρος 2ο

Κεφάλαιο 4ο

Η διαδρομή και η επίτευξη της θεσμοθέτησης του Δικαίου της Θάλασσας	47
4.1. 3η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας	47
4.2. Τι καθορίζει η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Montego Bay, 1982)	49
4.3. Το καθεστώς αλιείας στις κλειστές και ημίκλειστες θάλασσες	54
4.4. Το καθεστώς αλιείας στις διάφορες ζώνες υδάτων	56
4.4.1. Αλιεία στα εσωτερικά και χωρικά ύδατα	56
4.4.2. Αλιεία στην αποκλειστική οικονομική ζώνη	57
4.4.3. Αλιεία στην υφαλοκρηπίδα	60
4.4.4. Ζώνες Οικολογικής Προστασίας και ζώνες προστασίας της αλιείας	62
4.4.5. Αλιεία στην Ανοικτή θάλασσα	63

Κεφάλαιο 5ο

Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Ρίο ντε Τζανέιρο, 1992)	66
5.1. Η Σύμβαση	66
5.2. Βασικά όργανα Σύμβασης	66
5.3. Στόχοι	67
5.4. Επίπεδα βιοποικιλότητας	67

Κεφάλαιο 6ο

Το καθεστώς αλιείας, οι σύγχρονες διαστάσεις του και στοιχεία αλιείας	69
6.1. Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα Αλιευτικά Αποθέματα (Fishstocks Agreement)	69

6.2. Σύγχρονες διαστάσεις στην αλιεία	70
6.2.1. Η καταπολέμηση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας μέσω του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ.	73
6.2.2. Παράνομη αλιεία	74
6.2.3. Λαθραία αλιεία	74
6.2.4. Άναρχη αλιεία	75

Κεφάλαιο 7ο

Συμβατικά Κείμενα μη Δεσμευτικού Χαρακτήρα	76
7.1. Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας για υπεύθυνη αλιεία.	76
7.2. Διεθνή Σχέδια Δράσης	77
7.3. Συμφωνίες Κρατών Μεσογείου	79
7.3.1. Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης (Mediterranean Action Plan)	79
7.3.2. Συμφωνίες Διακρατικές	81
Συμπεράσματα	83
Πηγές-Βιβλιογραφία	88

Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο την προστασία των θαλάσσιων βιολογικών πόρων που βρίσκονται στην περιοχή της Μεσογείου, με κεντρικό ζήτημα την προστασία τους και τον τρόπο τον οποίο υλοποιείται πρωτίστως μέσα από την εφαρμογή της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας (Montego Bay, 1982). Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μία ανάλυση της βιοποικιλότητας, των βιολογικών πόρων και την σημασία της προστασίας τους. Με την πάροδο των ετών και την εξέλιξη της τεχνολογίας, άνοιξαν νέοι ορίζοντες και νέες δυνατότητες για το ερευνητικό πεδίο του ανθρώπινου είδους καθώς προχώρησε σε έρευνες σε πολύ μεγάλα βάθη. Με τα νέα δεδομένα που διαμορφώθηκαν, εμφανίστηκαν κενά του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου τα οποία με το Δίκαιο της θάλασσας επιδιώχθηκε να καλυφθούν. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μία αποτίμηση στην κατάσταση που επικρατεί την σημερινή εποχή στη Μεσόγειο σε συνάρτηση με την ρύπανση. Αναφέρονται τα είδη ρύπανσης και με ποιο τρόπο καταλήγουν στην Μεσόγειο. Έπειτα αναλύεται η ρύθμιση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων μέσω της Σύμβασης της Βαρκελώνης και το πρωτόκολλο σχετικά με τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιοποικιλότητα της Μεσογείου. Αναλύεται το παλαιό και το νέο πρωτόκολλο και οι λόγοι που οδήγησαν στην υιοθέτηση του νέου πρωτοκόλλου καθώς και το περιβαλλοντικό πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι μέθοδοι αντιμετώπισης των κινδύνων και των επιπτώσεων τους στην Μεσόγειο και οι πρακτικές προστασίας για την διαχείριση αποθεμάτων των θαλάσσιων βιολογικών πόρων. Στο σημείο αυτό αναφέρονται οι πρακτικές που βρίσκονται ήδη σε εφαρμογή, όπως είναι οι θαλάσσιες περιοχές με οικολογική και βιολογική σημασία (EBSA), οι ειδικά προστατευόμενες περιοχές Μεσογειακής σημασίας -ΕΠΠΜΣ (SPAMI AREAS), οι Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές (MPAs), το δίκτυο Natura 2000 και οι υδατοκαλλιέργειες. Αναφέρονται οι περιοχές που έχουν ανακηρυχτεί και το νομικό καθεστώς που διέπονται. Επιπλέον, καταλήγουμε στις προκλήσεις που παρουσιάζονται για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ένα από το πιο επίκαιρα ζητήματα αυτή τη στιγμή για την διεθνή κοινότητα, στον χώρο της προστασίας του περιβάλλοντος και της εξέλιξης του θεσμικού πλαισίου. Στον τομέα της αλιείας, ο οποίος βρίσκεται αντιμέτωπος με μεγάλες προκλήσεις, τις οποίες η διεθνής κοινότητα καλείται άμεσα να επιλύσει διαπιστώνεται ότι ήδη οι παράνομες μέθοδοι αλιείας έχουν κοστίσει ακριβά στην βιώσιμη διατήρηση της βιοποικιλότητας

των θαλάσσιων οικοσυστημάτων της Μεσογείου. Η αλιεία, διαχειρίζεται από περιφερειακούς οργανισμούς κρατών, έργο των οποίων αποτελεί, μεταξύ άλλων, η παρακολούθηση και ο έλεγχος των αλιευτικών στόλων και των αποθεμάτων που οι τελευταίοι συλλέγουν, με σκοπό την διατήρηση της βιωσιμότητας. Κρίνεται λοιπόν αναγκαιότερο από ποτέ, η αναβάθμιση του ρόλου τους, ώστε να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις σύγχρονες προκλήσεις και απαιτήσεις που διαφαίνονται. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η επιδίωξη να καλυφτούν τα κενά αυτά με τις διεργασίες της τρίτης συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών που είχε ως στόχευση να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο με κανόνες που διέπουν την θάλασσα στην Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982). Επιπλέον αναλύεται το καθεστώς που διέπει τις κλειστές και ημίκλειστες θάλασσες και ιδιαίτερα την ημίκλειστη Μεσόγειο θάλασσα, καθώς και οι εκάστοτε οριοθετήσεις θαλασσιών ζωνών και οι δυνατότητες για αλιευτική δραστηριότητα σε αυτές. Η παγκόσμια κοινότητα μέσω του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών με στόχο την αποτελεσματικότερη προστασία της βιοποικιλότητας και την αυξημένη πλέον ενασχόληση με τους γενετικούς πόρους διαπιστώνοντας το νομοθετικό κενό στο δίκαιο της θάλασσας, ανέλαβε νέα πρωτοβουλία για ένα νέο Θεσμικό πλαίσιο και την υιοθέτηση νέων δεσμευτικών οργάνων. Η νέα αυτή Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Ρίο ντε Τζανέιρο, 1992), η οποία και αναλύεται στο πέμπτο κεφάλαιο, πρόκειται για την νεότερη εξέλιξη στον τομέα της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος που απαιτεί συλλογική προσέγγιση από όλα τα κράτη της διεθνούς κοινότητας. Στο έκτο κεφάλαιο αναλύονται τα καθεστώτα αλιείας στην σύγχρονη διάσταση τους μέσω της συμφωνίας των Ηνωμένων Εθνών για τα αλιευτικά αποθέματα. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας, στον τομέα της αλιείας, έχει ευνοήσει την άνθηση παράνομων μεθόδων που θέτουν σε κίνδυνο την βιώσιμη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων. Στην εργασία αναγράφεται το κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση τους και αναλύονται οι μορφές παράνομης, άναρχης και λαθραίας αλιείας. Στην παρούσα εργασία στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται μία καταγραφή του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου για την διαχείριση και την προστασία των βιολογικών πόρων στις περιοχές της Μεσογείου μέσω από την εφαρμογή των Διεθνών κανόνων και των Συμφωνιών των κρατών της Μεσογείου. Στην συνέχεια, γίνεται αναφορά στις συνθήκες και στις συμφωνίες μεταξύ των κρατών της Μεσογείου με τρίτες χώρες. Έπειτα γίνεται αναφορά στους Διεθνείς Οργανισμούς Προστασίας

της αλιείας και στη Διεθνή Οργάνωση τροφίμων και γεωργίας (F.A.O.) και το ρυθμιστικό πλαίσιο στον τομέα της αλιείας

Λέξεις - κλειδιά: Βιοποικιλότητα, θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι, προστασία Μεσογείου, Δίκαιο της Θάλασσας, υπεραλιεία.

Abstract

The present work is aimed at protecting marine biological resources located in the Mediterranean region, with a central concern for their protection and how it is implemented primarily through the implementation of the Convention on the Law of the Sea (Montego Bay, 1982). The first chapter provides an analysis of biodiversity, biological resources and the importance of their protection. As the years passed and technology evolved, new horizons and new possibilities were opened up for the research field of the human species as it proceeded to research at a very deep level. With the new data being formed, gaps in the existing institutional framework emerged which, by the Law of the Sea, sought to fill. In the second chapter you make an assessment of the current state of affairs in the Mediterranean in terms of pollution. The types of pollution are mentioned and how they end up in the Mediterranean. It then analyzes the regulation of marine biological resources through the Barcelona Convention and the Protocol on Specially Protected Areas and Biodiversity of the Mediterranean. The old and new protocols and the reasons for adopting the new protocol as well as the United Nations environmental program are analyzed. The third chapter discusses the methods for dealing with the risks and their impacts on the Mediterranean and the protection practices for the management of stocks of marine biological resources. This includes practices already in place, such as EBSAs, SPAMI AREAS, Marine Protected Areas (MPAs), the Natura network 2000 and aquaculture. The areas that have been declared and the legal status they have been mentioned are listed. In addition, we end up with the challenges posed to protecting the marine environment, one of the most pressing issues for the international community right now, in the field of environmental protection and the evolution of the institutional framework. In the fisheries sector, which is facing major challenges that the international community is urgently required to address, it has been found that illegal fishing methods have already cost dearly to sustain the biodiversity of the Mediterranean marine ecosystems. Fisheries are managed by regional organizations of

States, whose task is, inter alia, to monitor and control the fishing fleets and stocks they collect, in order to maintain sustainability. It is therefore more important than ever to upgrade their role to respond more effectively to the current challenges and demands that are emerging. The fourth chapter analyzes the attempt to close these gaps with the proceedings of the Third United Nations Conference, which aimed to establish an integrated institutional framework with rules governing the sea in the Convention on the Law of the Sea (1982). In addition, the status of closed and semi-enclosed seas and in particular the semi-enclosed Mediterranean Sea is analyzed, as well as the delimitation of sea zones and the opportunities for fishing activities there. The global community through the United Nations, aiming at more effective protection of biodiversity and increased access to genetic resources, recognizing the legislative gap in maritime law has taken a new initiative for a new Institution and the adoption of new binding instruments. This new Convention on Biological Diversity (Rio de Janeiro, 1992), which is dealt with in Chapter Five, is the latest development in the field of marine environment protection that requires a collective approach by all States of the international community. The sixth chapter analyzes modern fisheries regimes through the United Nations Fisheries Reserve Agreement. The development of technology in the fisheries sector has favored the development of illegal methods which endanger the sustainable conservation of fish stocks. The work outlines the EU regulatory framework for combating them and analyzes the forms of illegal, unregulated and illegal fishing. In this seventh chapter, an overview of the existing institutional framework for the management and protection of biological resources in the Mediterranean region is made through the application of the International Rules and Agreements of the Mediterranean States. Reference is then made to the treaties and agreements between the Mediterranean States and third countries. Reference is then made to the International Fisheries Protection Organizations and the International Food and Agriculture Organization (F.A.O.) and the regulatory framework for fisheries.

Keywords: Biodiversity, marine biological resources, Mediterranean protection, Law of the Sea, overfishing.

Κεφάλαιο 1^ο

Βιοποικιλότητα, θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι και η σημασία της προστασίας της βιοποικιλότητας και των θαλάσσιων βιολογικών πόρων

1.1. Η Βιοποικιλότητα ή βιολογική ποικιλομορφία.

Η βιοποικιλότητα είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει την τεράστια ποικιλία της ζωής στη Γη. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί πιο συγκεκριμένα για να αναφέρεται σε όλα τα είδη σε μια περιοχή ή οικοσύστημα. Η βιοποικιλότητα αναφέρεται σε κάθε ζωντανό πράγμα που απαρτίζει τα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, συμπεριλαμβανομένων των φυτών, των βακτηρίων, των ζώων, των ανθρώπων και γενικότερα των ζωντανών οργανισμών της βιόσφαιρας¹. Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι υπάρχουν περίπου 8,7 εκατομμύρια είδη φυτών και ζώων. Ωστόσο, μόνο 1.2 εκατομμύρια είδη έχουν εντοπιστεί και έχουν περιγραφεί μέχρι τώρα, τα περισσότερα από τα οποία είναι έντομα. Αυτό επί της ουσίας μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι εκατομμύρια άλλοι οργανισμοί παραμένουν ένα πλήρες μυστήριο αν υιοθετήσουμε την πεποίθηση των επιστημόνων. Στην διάρκεια της εξέλιξης και της μετάβασης μεταξύ των γενεών, όλα τα είδη που ζουν σήμερα έχουν εξελιχθεί με μοναδικά χαρακτηριστικά που τα καθιστούν διακριτά από άλλα είδη. Αυτές οι διαφορές είναι το γνώρισμα που οι επιστήμονες χρησιμοποιούν για να ονομάσουν ώστε να διαφοροποιείται το ένα είδος από το άλλο. Οι οργανισμοί που έχουν εξελιχθεί ώστε να είναι τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους ώστε να μην μπορούν πλέον να αναπαραχθούν μεταξύ τους θεωρούνται διαφορετικά είδη². Όλοι οι οργανισμοί που μπορούν να αναπαραχθούν μεταξύ τους εμπίπτουν σε ένα είδος. Οι επιστήμονες ενδιαφέρονται για το πόση βιοποικιλότητα ποσοτικά και ποιοτικά διαφορετική υπάρχει σε παγκόσμια κλίμακα, δεδομένου ότι υπάρχει ακόμη τόσο μεγάλη βιοποικιλότητα για να ανακαλυφθεί. Μελετούν επίσης πόσα είδη υπάρχουν σε μεμονωμένα οικοσυστήματα, όπως ένα δάσος, χορτολιβαδικές εκτάσεις ή λίμνες. Ένα ενιαίο βοσκότοπο μπορεί να περιέχει ένα ευρύ φάσμα ειδών, από σκαθάρια έως φίδια σε αντιλόπες. Τα οικοσυστήματα που φιλοξενούν την μεγαλύτερη βιοποικιλότητα τείνουν να έχουν ιδανικές περιβαλλοντικές συνθήκες για την

¹ Σιούτη Γλ., Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011, σελ 270

²<https://www.greenfacts.org/en/biodiversity/1-3/1-define-biodiversity.htm>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 12/8/2019

ανάπτυξη των φυτών, όπως το ζεστό και υγρό κλίμα τροπικών περιοχών³. Τα οικοσυστήματα μπορούν επίσης να περιέχουν είδη πολύ μικρά τα οποία δεν είναι ορατά με την ανθρώπινη όραση και χωρίς την χρήση βοηθημάτων. Η εξέταση δειγμάτων εδάφους ή νερού μέσω μικροσκοπίου αποκαλύπτει έναν ολόκληρο κόσμο βακτηρίων και άλλων μικροσκοπικών οργανισμών. Ορισμένες περιοχές στον κόσμο, όπως οι περιοχές του Μεξικού, της Νότιας Αφρικής, της Βραζιλίας, των νοτιοδυτικών Ηνωμένων Πολιτειών και της Μαδαγασκάρης, έχουν περισσότερη βιοποικιλότητα από άλλες. Περιοχές με εξαιρετικά υψηλά επίπεδα βιοποικιλότητας ονομάζονται "hotspots". Ενδημικά είδη-είδη που απαντώνται μόνο σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία βρίσκονται επίσης σε hotspots. Όλα τα είδη της Γης συνεργάζονται για να επιβιώσουν και να διατηρήσουν τα οικοσυστήματα τους. Για παράδειγμα, το γρασίδι στα βοσκοτόπια τροφοδοτεί τα βοοειδή. Τα βοοειδή παράγουν στη συνέχεια κόπρο που επιστρέφει θρεπτικά συστατικά στο έδαφος, γεγονός που βοηθά στην ανάπτυξη περισσότερων χλοών. Αυτή η κοπριά μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τη γονιμοποίηση της καλλιεργήσιμης γης. Πολλά είδη παρέχουν σημαντικά οφέλη στον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων, της ένδυσης και της ιατρικής.

Ωστόσο, μεγάλο μέρος της βιοποικιλότητας της Γης διακυβεύεται λόγω της ανθρώπινης κατανάλωσης και άλλων δραστηριοτήτων που διαταράσσουν και καταστρέφουν ακόμη και τα οικοσυστήματα. Η ρύπανση, η αλλαγή του κλίματος και η αύξηση του πληθυσμού αποτελούν όλες απειλές για τη βιοποικιλότητα. Αυτές οι απειλές έχουν προκαλέσει μια άνευ προηγουμένου άνοδο στον ρυθμό της εξαφάνισης ειδών. Μερικοί επιστήμονες εκτιμούν ότι τα μισά από όλα τα είδη της Γης θα εξαφανιστούν μέσα στον επόμενο αιώνα. Οι προσπάθειες διατήρησης είναι απαραίτητες για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την προστασία των απειλούμενων ειδών και των οικοτόπων τους⁴.

Η βιολογική ποικιλομορφία ή η βιοποικιλότητα περιγράφει την ποικιλία της ζωής στη γη όπως προαναφέρθηκε και αυτή η πολυμορφία λειτουργεί σε διάφορες κλίμακες, από τα πολύ απλά γονίδια, από κάποια είδη έως ολόκληρα οικοσυστήματα. Ως εκ τούτου, η βιοποικιλότητα αναφέρεται σε όλες τις μορφές ζωής και τις συμπεριφορές τους, το διαφορετικό περιβάλλον που ζει ο κάθε οργανισμός ή τους οικοτόπους στους

³<https://www.amnh.org/research/center-for-biodiversity-conservation/about-the-cbc/what-is-biodiversity>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 12/8/2019

⁴<https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/biodiversity/>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 16/8/2019

οποίους ζουν και το περίπλοκο σύστημα σχέσεων μεταξύ οργανισμών, όπως το δίκτυο τροφίμων και ο ανταγωνισμός για την εξεύρεση πόρων⁵. Για το λόγο αυτό το ζήτημα προσδιορισμού της έννοιας της βιοποικιλότητας έχει αποτελέσει διαχρονικά αντικείμενο έρευνας και μελέτης και έχει απασχολήσει την νομολογία τόσο σε Διεθνές, όσο και σε Εθνικό και Κοινοτικό επίπεδο. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα κάτωθι θεσμικά κείμενα:

- Νομοθετήματα στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου, εκ των οποίων τα σημαντικότερα είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Montego Bay, 1982) UNCLOS, η Σύμβαση του Ρίο ντε Τζανέιρο (1992), η Σύμβαση της Ουάσιγκτον για το διεθνές εμπόριο των απειλούμενων ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας (1973 υπογραφή), (1975 εφαρμογή), η Διεθνής Σύμβαση της Βέρνης για την διατήρηση της άγριας ζωής και το φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (1979), η Διεθνής Σύμβαση της Βόννης για την διατήρηση των αποδημητικών πτηνών της άγριας πανίδας (1997) και την Διεθνή Σύμβαση για την προστασία των φυτών (1997),
- Κοινοτικές Οδηγίες με σημαντικότερες από αυτές την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ η οποία τροποποιήθηκε αρκετές φορές και κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ και την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ που αφορά τις περιοχές NATURA 2000 για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας μεταξύ και των οποίων περιλαμβάνονται και οι περιοχές MPA's που αναλύονται στην παρούσα εργασία,
- Νομικό πλαίσιο εθνικής προέλευσης κάθε χώρας,
- Νομολογία ΣτΕ⁶.

Ένα πλούσιο οικοσύστημα διαθέτει πολλές διαθέσιμες θέσεις για τους οικοτόπους και πολλούς διαφορετικούς οργανισμούς που καλύπτουν αυτές τις θέσεις. Ένα τέτοιο σύστημα που περιέχει μια ευρεία ποικιλία μορφών ζωής είναι γενικά πιο ανθεκτικό στις περιβαλλοντικές μεταβολές από ένα με πιο περιορισμένο εύρος ειδών ή όπου τα υπάρχοντα είδη έχουν ένα στενότερο φάσμα τρόπων ζωής. Καθώς οι συνθήκες αλλάζουν, ορισμένοι οργανισμοί είναι λιγότερο ικανοί να επιβιώσουν και να αναπαραχθούν, αλλά άλλοι εύκολα παίρνουν τη θέση τους εντός του οικοσυστήματος όπως αυτό διαμορφώθηκε. Ομοίως, τα είδη που έχουν υψηλή γενετική μεταβλητότητα

⁵Σιούτη Γλ., Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 327

⁶Ibid, σελ. 327-332

στους πληθυσμούς είναι πιο ανθεκτικά στην περιβαλλοντική πίεση από εκείνα με πιο περιορισμένο φάσμα γενετικών συνδυασμών.

1.2. Οι Θαλάσσιοι Βιολογικοί Πόροι.

Το εύρος της θαλάσσιας βιολογικής ζωής είναι δύσκολο να το φανταστεί κανείς. Μερικοί θαλάσσιοι οργανισμοί μπορούν να ζήσουν σε εξαιρετικά ψυχρά περιβάλλοντα, όπως σε ύδατα κάτω από το μηδέν σε πολικές περιοχές ή σε θαλάσσιους πάγους, ενώ άλλα ζουν σε εξαιρετικά ζεστούς οικότοπους, όπως υδροθερμικές οπές, όπου οι ρωγμές στη γήινη φλοιό προκαλούν γεωθερμική θέρμανση κάτω από το θαλασσινό νερό, μέχρι 400°C. Μερικοί οργανισμοί ζουν σε ρηχά νερά, όπου υπάρχει μεγάλη έκθεση στο ηλιακό φως, ενώ άλλοι ευδοκιμούν στα βαθιά νερά, όπου δεν υπάρχει καθόλου φως. Βλέπουμε συχνά υποβρύχια εικόνες που εμφανίζουν εξαιρετικά πολύχρωμους κοραλλιογενείς υφάλους, ψάρια και ασπόνδυλα. Ωστόσο, η θαλάσσια ζωή ξεκινά με μικροσκοπικά βακτηρίδια, ιούς και μονοκύτταρα φυτά ή πλαγκτόν, τα οποία συλλέγουν την ενέργεια από τον ήλιο και την μετατρέπουν σε τρόφιμα για άλλα μικρά ζώα στη στήλη νερού. Πλαγκτόν καταναλώνεται από μεγαλύτερα ζώα, όπως μικρά ψάρια και άλλα ασπόνδυλα. Αυτά με τη σειρά τους αποτελούν το φαγητό των θηλαστικών, των μεγάλων ψαριών, όπως των καρχαριών, και των ερπετών, όπως οι θαλάσσιες χελώνες.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας βέβαια, και ειδικότερα η ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας, έδωσε την δυνατότητα στον άνθρωπο να προχωρήσει στην έρευνα περιοχών με πολύ μεγάλο βάθος και ανακαλύψει γενετικούς πόρους που δύναται να προσφέρουν πολλαπλά οφέλη στην ανθρωπότητα. Η νέα αυτή ανακάλυψη και η αυξημένη ενασχόληση της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας με το θέμα των γενετικών πόρων έφερε στην επιφάνεια κενά του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου, που βασίζεται στην Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982). Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών συνειδητοποιώντας την ανάγκη για αποτελεσματικότερη προστασία της βιοποικιλότητας, προχώρησε στην ανάληψη πρωτοβουλίας για δημιουργία ενός νέου νομικά δεσμευτικού οργάνου, αντικείμενο του οποίου θα είναι η προστασία και η διαχείριση των βιολογικών πόρων στις περιοχές εκτός εθνικής δικαιοδοσίας. Πρόκειται για την νεότερη εξέλιξη στον τομέα της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος που απαιτεί συλλογική προσέγγιση από όλα τα κράτη της διεθνούς κοινότητας. Θα πρέπει, ωστόσο, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ρυθμιστικό περιεχόμενο της νέας αυτής συνθήκης, καθώς πρόκειται για περιοχές που εμπίπτουν

σε διαφορετικά νομικά καθεστώτα. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας, δεν έχει οδηγήσει μόνο σε θετικές εξελίξεις όπως αυτή της ανακάλυψης των γενετικών πόρων. Στον τομέα της αλιείας, έχει ευνοήσει την άνθηση και ανάπτυξη ποικίλων παράνομων μεθόδων που θέτουν σε κίνδυνο την βιώσιμη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων.

1.3. Η αναγκαιότητα προστασίας των θαλάσσιων βιολογικών πόρων.

Οι λόγοι για τους οποίους κρίνεται επιβεβλημένη η προστασία της βιοποικιλότητας και των θαλάσσιων βιολογικών πόρων. Οι ωκεανοί καλύπτουν περισσότερο από το 70% της επιφάνειας της γης και ως εκ τούτου η θαλάσσια βιοποικιλότητα αποτελεί ουσιαστικό μέρος του παγκόσμιου συστήματος. Οι υπηρεσίες θαλάσσιων οικοσυστημάτων περιλαμβάνουν:

- Παγκόσμια λειτουργία: Τα θαλάσσια συστήματα συμβάλλουν στη ρύθμιση του φυσικού αερίου και του κλίματος, στην ανακύκλωση θρεπτικών ουσιών και στη βιοαποκατάσταση των αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της απορρόφησης του διοξειδίου του άνθρακα.
- Άμεσες ανθρώπινες ανάγκες: Ένα μεγάλο μέρος της ανθρώπινης κατανάλωσης τροφής προέρχεται από θαλάσσιους πόρους και οι παγκόσμιες ανάγκες σε τρόφιμα αυξάνονται συνεχώς. Ομοίως, πολλά προϊόντα προέρχονται από θαλάσσιους πόρους, από φαρμακευτικές ενώσεις και καλλυντικά, έως χαλίκια και βράχους για την χρήση τους στην οικοδομή.
- Αναψυχή και βιομηχανία: Μια αυξανόμενη βιομηχανία αναψυχής βασίζεται σε θαλάσσιους πόρους, που κυμαίνονται από κρουαζιέρες μέχρι εξειδικευμένες δραστηριότητες όπως η παρακολούθηση των φαλαινών, οι αθλητικές καταδύσεις και η τουριστική θαλάσσια αλιεία.
- Αισθητικές πτυχές: Λιγότερο άμεσα, η θαλάσσια βιοποικιλότητα παρέχει επιλογές και τιμές κληροδοτήματος. Ακόμη και αν δεν βρεθούμε ποτέ να δούμε έναν κοραλλιογενή ύφαλο ή μια αρκτική αποικία θαλάσσιου, επιθυμούμε να προστατευτούν, έτσι ώστε να υπάρχουν και για τις επόμενες γενιές.
- Υπηρεσίες πληροφόρησης: Η μελέτη και έρευνα σχετικά με τους ζώντες θαλάσσιους οργανισμούς και το περιβάλλον μας έχει δώσει τις βασικές γνώσεις που μας καθοδηγούν για να πάρουμε τις σωστές και αναγκαίες αποφάσεις για το πώς θα διατηρήσουμε τους ωκεανούς στο μέλλον.

Πολύ συζήτηση περιβάλλει την έννοια της βιοποικιλότητας και τις αντιλήψεις για την παρακμή της. Ποια είναι η καλή βιοποικιλότητα; Η βιοποικιλότητα είναι πάντα καλύτερη; Τι εννοούμε με αύξηση ή μείωση της βιοποικιλότητας; Αλλαγές στον αριθμό των ειδών, οικολογικές θέσεις, ατομικές ανοχές; Το κλειδί για τη διατήρηση μιας καλής οικολογικής κατάστασης της βιοποικιλότητας είναι να καταλάβουμε πρώτα ποια είναι η φυσική κατάσταση για τα διάφορα μέρη των θαλασσών μας και, στη συνέχεια, να καθορίσουμε αν η τρέχουσα κατάσταση είναι ισοδύναμη ή υποβαθμισμένη σε σχέση με τις φυσικές συνθήκες. Γενικά, όσο πιο ποικίλο είναι ένα σύστημα, τόσο πιο ανθεκτικό είναι στις πιέσεις. Ωστόσο, τα φυσικά περιβάλλοντα εντός των ευρωπαϊκών θαλασσών διαφέρουν πολύ, από την κλειστή Μαύρη Θάλασσα έως τη Βαλτική Θάλασσα με χαμηλή αλατότητα η πιο ανοιχτή, με άμμο στο βυθό Βόρεια Θάλασσα ως τη ζεστή, σχεδόν παλίρροια της Μεσογείου, στον Ατλαντικό, που εκτείνεται σχεδόν από τον ένα πόλο στον άλλο και καλύπτει μερικές από τις βαθύτερες θαλάσσιες περιοχές του κόσμου. Ως αποτέλεσμα, η βιοποικιλότητα απέχει πολύ από το ίδιο σε όλες τις θάλασσες και την πίεση. Επίσης διαφέρουν από τη μια θάλασσα στην άλλη. Αυτό καθιστά τη διεθνή περιβαλλοντική νομοθεσία ιδιαίτερα δύσκολη. Ωστόσο, η μακροπρόθεσμη διαχείριση μεγάλης κλίμακας είναι σημαντική ακριβώς επειδή η βιοποικιλότητα αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα και οι οργανισμοί δεν γνωρίζουν τα εθνικά σύνορα και δεν περιορίζονται στην μετακίνηση και την επιρροή τους στα οικοσυστήματα από αυτά.

Κεφάλαιο 2ο

Πηγές ρύπανσης και η ρύθμιση της βιοποικιλότητας στην Μεσόγειο Θάλασσα

2.1. Πηγές ρύπανσης Παράκτιων και Μεταβατικών Οικοσυστημάτων.

Οι κυριότερες πηγές ρύπανσης των παράκτιων και μεταβατικών οικοσυστημάτων σχετίζονται με την ανθρώπινη δραστηριότητα ή τις αλυσιδωτές αντιδράσεις που επιφέρει η ανθρώπινη δραστηριότητα επί των οικοσυστημάτων. Κυριότερες από αυτές προέρχονται από ρύπανση προερχόμενη από την ναυσιπλοΐα, ρύπανση προερχόμενη από χερσαίες μορφές με οποιαδήποτε μορφή και αν προέρχεται και η ρύπανση που προκύπτει από την έρευνα και εκμετάλλευση του υποθαλάσσιου πλούτου.

Ως ρύπανση θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι ορίζεται η είσοδος στο περιβάλλον κάθε ουσίας και κάθε είδος ενέργειας (π.χ. ραδιενέργειας, θερμότητας, ακτινοβολία) σε ποσότητα μεγαλύτερη από αυτή που μπορεί να ενσωματώσει το οικοσύστημα με αποτέλεσμα την συσσώρευση της. Οι ουσίες αυτές ή η ενέργεια μπορεί να αλληλοεπιδρά άμεσα από την ανθρώπινη δραστηριότητα οπότε κατατάσσεται στην κατηγορία των πρωτογενών ρυπογόνων ουσιών ή να προκύπτει κατόπιν αλληλοεπιδράσεων με το οικοσύστημα οπότε εντάσσεται στις δευτερογενής ρυπογόνες ουσίες.

Οι σημαντικότεροι από τους ρύπους που εισέρχονται στα θαλάσσια οικοσυστήματα και τα διαταράσσουν είναι τα εξής:

- ανόργανα ιόντα/ ρύποι, τα οποία προέρχονται είτε ως επακόλουθο της ανθρώπινης δραστηριότητας (εξορύξεις μεταλλευμάτων⁷, λιπάσματα που χρησιμοποιούνται στην γεωργία, κλπ), είτε από φυσική προέλευση (πυρκαγιές, ηφαιστειακή δραστηριότητα, αποσάθρωση μεταλλευμάτων εδάφους),
- οργανικά προϊόντα/ρύποι όπου εντάσσονται οι υδρογονάνθρακες πετρελαίου και οι ρύποι από την εξόρυξη τους⁸, οι υδρογονάνθρακες που προέρχονται από τα διάφορα εντομοκτόνα
- οργανομεταλλικά συστατικά τα οποία προέρχονται από τα παρασιτοκτόνα
- απορρυπαντικά τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως με την μορφή που γνωρίζουμε σε οικιστικές και βιομηχανικές δραστηριότητες αλλά και ως υλικά παρασιτοκτόνων ή ως υλικά καταπολέμησης των πετρελαιοκηλίδων

⁷Τσάλας Ι. Γρ., Περιβάλλον, Διεθνής Προστασία, Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί, Σιδεράς, Αθήνα, 2017, σελ 190

⁸Ibid, σελ 197-199

- απόβλητα τα οποία προέρχονται από αστικές, αγροτικές και βιομηχανικές περιοχές, από παράνομες χωματερές και από χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων/αποβλήτων (XYTA) με χαρακτηριστικό παράδειγμα στην Ελλάδα την μελέτη που έχει γίνει με δείγματα σε Σαρωνικό και Κηφισό στα σημεία όπου δέχονται απόβλητα βιομηχανικών μονάδων⁹, ή απορρίπτονται από τα πλοιά¹⁰
- ακτινοβολίες από ακτινοβολήσεις διαφόρων υλικών του περιβάλλοντος και πρόσληψη από πηγές που σχετίζονται με υλικά δόμησης και τα οποία παραμένουν μέσα στις οικίες, οι ιατρικές και τεχνολογικές μορφές ακτινοβολίας, από πειράματα πυρηνικών όπλων, ακτινοβολία προερχόμενη από λειτουργία και ατυχήματα πυρηνικών εργοστασίων
- νανο-υλικά και νανοσωματίδια που χρησιμοποιούνται ως καταλύτες, ως ημιαγωγοί, για την παρασκευή καλλυντικών και φαρμακευτικών προϊόντων, στην κατασκευή τζαμιών, σε μικροηλεκτρονικές εφαρμογές, κλπ
- φαρμακευτικές ουσίες σε όλα τα στάδια της πρόληψης, διάγνωσης και θεραπείας ασθενειών
- πλαστικάτα οποία είτε κατά την διαδικασία παραγωγής και την απελευθέρωση ρύπων, είτε με την χρήση τους και την απόρριψη στο περιβάλλον αποτελούν μορφές ρύπανσης. Χαρακτηριστικά αξίζει να αναφέρουμε ότι το ένα τέταρτο πλαστικών αποβλήτων που παράγονται από 22 χώρες και εδάφη απελευθερώνεται στη φύση κάθε χρόνο, με περίπου 600.000 τόνους να καταστρέφουν τη Μεσόγειο Θάλασσα, σύμφωνα με νέα έκθεση του διεθνούς μη κερδοσκοπικού παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση (WWF)¹¹. Είναι το ισοδύναμο περίπου 563 πλαστικών φιαλών που απορρίπτονται στη Μεσόγειο Θάλασσα κάθε δευτερόλεπτο. Αυτό το πλαστικό απόβλητο σκοτώνει την άγρια φύση, μολύνει τις τροφικές αλυσίδες και απορροφάται ολοένα και περισσότερο από ανθρώπους από τρόφιμα και πόσιμο νερό. Σύμφωνα με την έκθεση του WWF, το 80% του θαλάσσιου πλαστικού στη Μεσόγειο θα επιστρέψει στη γη εντός μιας δεκαετίας, προκαλώντας ρύπανση των ακτών.
- ρύποι μέσω μεταφοράς από χερσαίο περιβάλλον, όπου εντάσσονται οι ρύποι που προέρχονται από την αποσάθρωση πετρωμάτων και ορυκτών, από την παραγωγή

⁹ Τσάλτας Ι. Γρ.- Κατσιμπάρδης Γ. Κων., Αειφορία και Περιβάλλον - Η Ευρωπαϊκή και Εθνική Προοπτική, Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα, 2008, σελ. 351-355

¹⁰ Ibid, σελ 197-199

¹¹ WWF Report, Stop the Flood of Plastic How Mediterranean Countries Can Save Their Sea, 2019

αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων, από την χρήση εντομοκτόνων και βιοκτόνων, από συσσώρευση απορριμμάτων σε χωματερές, από μεγάλη απορρόφηση λιπασμάτων λάσπης βιολογικού καθαρισμού και από την εξόρυξη μεταλλευμάτων¹²

- ρύποι μέσω μεταφοράς από την ατμόσφαιρα, η οποία μέσω της βροχής επιστρέφει τους αέριους ρύπους που προέρχονται κατά βάση από καμινάδες οικισμών ή βιομηχανιών, ατελή καύση υγρών καυσίμων από μηχανές εσωτερικής καύσης, από χρήση παρασιτοκτόνων, από ραδιενεργές και πυρηνικές δοκιμές, από την χρήση αλογονομένων υδρογονανθράκων (χρήση τους στα προωθητικά σπρέι και ως φρέον στα ψυγεία), από την αντίδραση του διοξειδίου του αζώτου με το ηλιακό φως και τους υδρατμούς
- ρύπανση προερχόμενη από θαλάσσιες μεταφορές, η οποία διαχωρίζεται στην ρύπανση προερχόμενη από το πλοίο λόγω της λειτουργίας του και διαχωρίζεται στις ακόλουθες κατηγορίες¹³.

α) διαρροές κατά τη φόρτωση - εκφόρτωση, ή κατά τον ερματισμό και αφερματισμό.

β) διαρροές καταλοίπων στους χώρους φορτίου και μηχανοστασίου.

γ) απορρίψεις αποβλήτων κατά το πλύσιμο των δεξαμενών του πλοίου¹⁴.

δ) μεταγγίσεις καυσίμων.

ε) ρύπανση που προκαλείται από λύματα και απορρίμματα του πλοίου¹⁵ και στην ρύπανση που προέρχεται από τα θαλάσσια ατυχήματα και αφορά τις ακόλουθες κατηγορίες:

α) συγκρούσεις ή επαφές πλοίων είτε μεταξύ τους είτε με μόνιμες εγκαταστάσεις.

β) προσαράξεις.

γ) εκρήξεις

δ) φωτιές.

ε) βυθίσεις.

ζ) ζημιές στη δομή του πλοίου.

¹²Γρηγορίου Γ. Παν., Το Νομικό Σύστημα Προστασίας του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Μεσογείου κατά της Ρύπανσης, Παπαζήση, Αθήνα, 1992, σελ 109-118

¹³Ibid, σελ 121

¹⁴Τσάλτας Ι. Γρ., Περιβάλλον, Διεθνής Προστασία, Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί, Σιδεράς, Αθήνα, 2017, σελ 190

¹⁵Γρηγορίου Γ. Παν., Το Νομικό Σύστημα Προστασίας του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Μεσογείου κατά της Ρύπανσης, Παπαζήση, Αθήνα, 1992, σελ 93-106

Πηγή: www.eureporter.co

2.2. Οι Θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι στην Μεσόγειο Θάλασσα.

Η προστασία των θαλάσσιων βιολογικών πόρων εξαρτάται άμεσα από μία σειρά κινδύνων και πιέσεων που δέχεται το θαλάσσιο περιβάλλον. Αυτές είναι ο ταχέως αυξανόμενος περιορισμός της βιοποικιλότητας, η υπεραλίευση, η ρύπανση από χερσαίες πηγές, η ρύπανση από την ναυσιπλοΐα, η κλιματική αλλαγή, η οξίνιση των θαλασσών και τα ναυτικά ατυχήματα¹⁶. Με γνώμονα όλα αυτά οι Θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι και η προστασία τους στην Μεσόγειο Θάλασσα, σε περιφερειακό επίπεδο ρυθμίζονται με την Σύμβαση της Βαρκελώνης και το Πρωτόκολλο Σχετικά με τις Ειδικές Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιοποικιλότητα της Μεσογείου.

Η σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη ρύπανση υπεγράφη στις 16 Φεβρουαρίου 1976 στη Βαρκελώνη της Ισπανίας και τέθηκε σε ισχύ στις 12 Φεβρουαρίου 1978. Η συμφωνία αυτή τροποποιήθηκε τον Ιούνιο του 1995 και μετονομάστηκε σε σύμβαση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της παράκτιας περιοχής της Μεσογείου ("Σύμβαση της Βαρκελώνης") · η τροποποιημένη έκδοση τέθηκε σε ισχύ στις 9 Ιουλίου 2004. Τα συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της Βαρκελώνης ενέκριναν επτά πρωτόκολλα στο πλαίσιο της σύμβασης. Τα πέντε πρωτόκολλα που έχουν τεθεί σε ισχύ είναι¹⁷:

- i) Πρωτόκολλο για την πρόληψη της ρύπανσης στη Μεσόγειο Θάλασσα με ντάμπινγκ από πλοία και αεροσκάφη ("Πρωτόκολλο ντάμπινγκ") (τέθηκε σε ισχύ στις 12 Φεβρουαρίου 1978, αλλά οι τροπολογίες που εγκρίθηκαν το 1995 δεν τέθηκε ακόμη σε ισχύ)
- ii) Πρωτόκολλο σχετικά με τη συνεργασία για την πρόληψη της ρύπανσης από τα πλοία και, σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, για την καταπολέμηση της ρύπανσης

¹⁶Τσάλτας Ι. Γρ., Περιβάλλον και Θαλάσσιες Μεταφορές σε Αναζήτηση μίας Βιώσιμης Προσέγγισης, Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα, 2008, σελ. 514

¹⁷Ibid, σελ. 515

της Μεσογείου («πρωτόκολλο έκτακτης ανάγκης») (τέθηκε σε ισχύ στις 17 Μαρτίου 2004, αντικαθιστώντας προηγούμενη συμφωνία που ίσχυε από τις 12 Φεβρουαρίου 1978) .

iii) Πρωτόκολλο για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες ("Πρωτόκολλο για τις πηγές εδάφους") (τέθηκε σε ισχύ στις 11 Μαΐου 2008, αντικαθιστώντας προηγούμενη συμφωνία που ίσχυε από τις 17 Ιουνίου 1983).

iv) Πρωτόκολλο σχετικά με τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιολογική ποικιλομορφία στη Μεσόγειο ("Πρωτόκολλο για ειδικά προστατευόμενα εδάφη και πρωτόκολλο για τη βιοποικιλότητα") (τέθηκε σε ισχύ στις 12 Δεκεμβρίου 1999, αντικαθιστώντας προηγούμενη συμφωνία που ίσχυε από τις 23 Μαρτίου 1986) και

v) Πρωτόκολλο για την πρόληψη της ρύπανσης της Μεσογείου Θαλάσσης μέσω της διασυνοριακής διακίνησης επικίνδυνων αποβλήτων και της διάθεσής τους (Πρωτόκολλο για τα επικίνδυνα απόβλητα) (τέθηκε σε ισχύ στις 19 Ιανουαρίου 2008)¹⁸. Τα συμβαλλόμενα μέρη ενέκριναν επίσης το πρωτόκολλο για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση που προέρχεται από την εξερεύνηση και εκμετάλλευση της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας και του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους της ("υπεράκτιο πρωτόκολλο") (που εγκρίθηκε στις 14 Οκτωβρίου 1994) Διαχείριση παράκτιων ζωνών στη Μεσόγειο («Πρωτόκολλο ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών») (που εγκρίθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2008). Ωστόσο, μέχρι στιγμής λίγες χώρες έχουν επικυρώσει αυτά τα πρωτόκολλα και δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ. Η Σύμβαση της Βαρκελώνης γεννήθηκε από ένα διακυβερνητικό συνέδριο που ξεκίνησε το 1975 από το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP). Οι συμμετέχοντες στο συνέδριο ενέκριναν συστάσεις για κοινή δράση και αιτήματα για περαιτέρω βοήθεια από το UNEP. Το ψήφισμα αυτό έγινε γνωστό ως το σχέδιο δράσης για τη Μεσόγειο («MAP I»). Το πεδίο των πρακτικών δράσεων που αναλήφθηκαν από κοινού υπό την αιγίδα της Σύμβασης της Βαρκελώνης και των πρωτοκόλλων της αναφέρεται ως «πρόγραμμα MAP». Το πρόγραμμα MAP αποτελεί μέρος του Προγράμματος Περιφερειακών Θαλασσών του UNEP¹⁹. Το MAP I αντικαταστάθηκε στις 10 Ιουνίου 1995 από το δεύτερο σχέδιο δράσης της Μεσογείου ("MAP II")²⁰.

¹⁸<https://eur-lex.europa.eu>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 30/9/2019

¹⁹Ραυτόπουλος Ευ., Συμβατική Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Μεσόγειος ή Plus Ultra - Ο Κύκλος των Αποβλήτων, Αθήνα, 2014 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 43-60

2.2.1. Παλαιό Πρωτόκολλο για την βιοποικιλότητα.

Η ονομασία του ήταν "Πρωτόκολλο σχετικά με τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές της Μεσογείου και τη βιολογική ποικιλομορφία στη Μεσόγειο", το οποίο εγκρίθηκε στη Βαρκελώνη στις 16 Φεβρουαρίου 1976 και τέθηκε σε εφαρμογή στις 3 Απριλίου του 1982 στην Γενεύη της Ελβετίας²¹.

Τα συμβαλλόμενα μέρη του εν λόγω πρωτοκόλλου, ως συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου Θάλασσης από τη ρύπανση, έχοντας συνείδηση του κινδύνου που απειλεί το περιβάλλον της περιοχής της Μεσογείου συνολικά, εν όψει της αυξανόμενης ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή και λαμβάνοντας υπόψη τα ειδικά υδρογραφικά και οικολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής της Μεσογείου²², υπογραμμίζοντας τη σημασία της προστασίας και ενδεχομένως της βελτίωσης της κατάστασης των φυσικών πόρων και των φυσικών τόπων της Μεσογείου καθώς και της πολιτιστικής τους κληρονομιάς στην περιοχή, μεταξύ άλλων μέσω της δημιουργίας ειδικών προστατευόμενων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων περιοχών και του περιβάλλοντος, επιθυμώντας να καθιερώσουν στενή συνεργασία μεταξύ τους για την επίτευξη αυτού του στόχου, συμφώνησαν σε 18 άρθρα²³.

2.2.2. Νέο πρωτόκολλο.

Το 1995 η Σύμβαση υπέστη αλλαγές, και τα συμβαλλόμενα κράτη υιοθέτησαν επτά Πρωτόκολλα, τα οποία είναι:

- το τροποποιημένο Πρωτόκολλο για την πρόληψη και εξάλειψη της ρύπανσης της Μεσογείου θάλασσας από απόρριψη από πλοία και αεροσκάφη, ή από αποτέφρωση στη θάλασσα²⁴,
- το Πρωτόκολλο σχετικά με τη συνεργασία για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία και, σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, για την καταπολέμηση της ρύπανσης της Μεσογείου θάλασσας²⁵,

²⁰www.internationalwatersgovernance.com, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 2/10/2019

²¹Ραυτόπουλος Ευ., Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου, Αθήνα, 2004 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 47

²²www.unep.ch, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 4/10/2019

²³www.iea.uoregon.edu, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 5/10/2019

²⁴Ραυτόπουλος Ευ., Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου, Αθήνα, 2004 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 97

²⁵Ibid, σελ. 117

- το τροποποιημένο Πρωτόκολλο για την προστασία της Μεσογείου θάλασσας από τη ρύπανση από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες²⁶,
- το νέο Πρωτόκολλο σχετικά με τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιοποικιλότητα στη Μεσόγειο²⁷,
- το πρόσθετο Πρωτόκολλο για την προστασία της Μεσογείου θάλασσας από τη ρύπανση που προέρχεται από την εξερεύνηση και εκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας και του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους του²⁸,
- το πρόσθετο Πρωτόκολλο για την πρόληψη της ρύπανσης της Μεσογείου θάλασσας από τις διασυνοριακές μετακινήσεις επικίνδυνων αποβλήτων και τη διάθεσή τους²⁹,
- και, τέλος, το πρόσθετο Πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών στη Μεσόγειο³⁰.

Το Πρωτόκολλο της Βαρκελώνης (1995) σχετικά με τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιολογική ποικιλομορφία της, όπως και η σύμβαση OSPAR που αφορά τις περιοχές του Βορειοανατολικού Ατλαντικού Ωκεανού, αποτελούν τα γνωστότερα και τα πλέον ολοκληρωμένα θεσμικά εργαλεία σε περιφερειακό επίπεδο. Έχουν κοινά χαρακτηριστικά, αλλά και διαφορές που σχετίζονται με τις κατά τόπους ιδιαιτερότητες των αντίστοιχων περιοχών. Το Πρωτόκολλο της Βαρκελώνης καλύπτει γεωγραφικά ό,τι και η σύμβαση της Βαρκελώνης, δηλαδή ολόκληρη τη Μεσόγειο, η οποία αντιπροσωπεύει το 1% των θαλάσσιων υδάτων του πλανήτη και διαθέτει το 10% της μέχρι σήμερα γνωστής θαλάσσιας βιοποικιλότητας³¹.

Αυτό σημαίνει ότι ΘΠΠ μπορούν να δημιουργηθούν και στις ΑΟΖ. Ακόμη δε για τη νέα κατηγορία των Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας (SPAMIs) το Πρωτόκολλο προβλέπει ότι είναι δυνατή η δημιουργία τους και πέραν των χωρικών υδάτων υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται

²⁶Ραυτόπουλος Ευ., Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου, Αθήνα, 2004 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 151

²⁷Ibid, σελ. 199

²⁸Ibid, σελ. 267

²⁹Ibid, σελ. 345

³⁰Ibid, σελ. 399

³¹www.unenvironment.org, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 12/10/2019

σε αυτό³². Η διατήρηση και η βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας είναι ο κεντρικός στόχος του Πρωτοκόλλου.

Ειδικότερα τα κυριότερα από τα άρθρα ως προς το περιεχόμενο του καθενός είναι το άρθρο 2 που αφορά την γεωγραφική κάλυψη που καλύπτει το πρωτόκολλο όπως αναφέρεται και στο Άρθρο 1 και είναι η περιοχή της Μεσογείου Θαλάσσης όπου περιλαμβάνει :

α) τον βυθό και το υπέδαφός της,
β) τα εσωτερικά ύδατα, όπως επίσης τον βυθό τους και το υπέδαφός του και γ) τις παράκτιες εδαφικές περιοχές και τους υγροτόπους που ορίζουν τα μέρη.

Σημαντικό είναι το άρθρο 3 στο οποίο αναγράφονται οι γενικές Υποχρεώσεις του κάθε συμβαλλόμενου μέρους για την προστασία, την διαφύλαξη και την βιώσιμη διαχείριση περιοχών ιδιαίτερης φυσικής και πολιτιστικής αξίας, κυρίως με την εγκαθίδρυση ειδικά προστατευόμενων περιοχών καθώς και προστασία, διαφύλαξη και διαχείριση απειλούμενων ή ειδών προς εξαφάνιση(χλωρίδας και πανίδας). Καθορίζει επίσης την υποχρέωση των μερών για συνεργασία, σύνταξης καταλόγων απογραφής των συστατικών της βιοποικιλότητας, την υιοθέτηση Στρατηγικών, Σχεδίων και προγραμμάτων για την διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και της βιωσιμότητας των θαλάσσιων και παράκτιων βιολογικών πόρων, την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας και προσδιορισμός διαδικασιών και δραστηριοτήτων που δύναται να επηρεάσουν δυσμενώς την βιολογική ποικιλότητα και τέλος καθορίζεται η εφαρμογή των προβλεπόμενων από το εν λόγω Πρωτόκολλο μέτρων, τα οποία σαφώς και θα πρέπει να εναρμονίζονται με το Διεθνές Δίκαιο³³.

Έπειτα στο άρθρο 5 καθορίζεται ότι τα κράτη μπορούν (χωρίς να είναι υποχρεωμένα) να δημιουργούν ειδικά προστατευόμενες περιοχές και αναλύονται οι διάφορες υποπεριπτώσεις Μερών που προτίθενται να εγκαθιδρύσουν ειδικά προστατευόμενες περιοχές.

Σημαντικά είναι και τα άρθρα 6, που καθορίζονται τα απαραίτητα μέτρα προστασίας που πρέπει να λαμβάνονται από τα Μέρη σε συνάρτηση με το Διεθνές Δίκαιο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκάστοτε ειδικά προστατευόμενης περιοχής, καθώς και το άρθρο 7 στο οποίο αναγράφονται τα μέτρα σχεδιασμού,

³²Ραυτόπουλος Ευ., Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου, Αθήνα, 2004 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 209

³³Ibid, σελ. 203-209

διαχείρισης, επίβλεψης και παρακολούθησης για τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές.

Στο άρθρο 8 καθορίζεται ο Κατάλογος των Ειδικά προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας ή κατάλογος των Ε.Π.Π.Μ.Σ. και αναφέρεται ποιες περιοχές δύναται να ενταχθούν σε αυτόν και στο άρθρο 11 αναγράφονται τα Εθνικά Μέτρα για την προστασία και τη διατήρηση των ειδών. Καθορίζεται ότι τα Μέρη είναι υπεύθυνα για την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας τους συντάσσοντας τους καταλόγους των απειλούμενων ειδών ή ειδών που κινδυνεύουν με εξαφάνιση. Σημαντικό είναι επίσης το άρθρο 12. Στο άρθρο αυτό καθορίζεται η συνεργασία με την λήψη μέτρων μεταξύ των Μερών για την προστασία και την διατήρηση των ειδών³⁴. Τα Μέρη που σύμφωνα με το άρθρο 17 αξιολογούν και λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και ενσωματώνουν τις παραδοσιακές δραστηριότητες των πληθυσμών στα προστατευτικά μέτρα (Άρθρο 18). Το άρθρο 19 ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται να δημοσιοποιούν, να πληροφορούν, να ενημερώνουν και να εκπαιδεύουν το κοινό σχετικά με τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές. και ότι θα πρέπει (Άρθρο 20) να γίνεται ενθάρρυνση της έρευνας σε όλα τα επίπεδα (επιστημονική, τεχνική και διαχειριστική) από πλευράς των Μερών, (Άρθρο 21) να εγκαθιδρύονται μεταξύ των Μερών προγράμματα συνεργασίας και (Άρθρο 22) να συνδράμουν αμοιβαία για την εφαρμογή των προγραμμάτων. Με προτεραιότητα στις Ε.Π.Π.Μ.Σ. και στα είδη των παραρτημάτων του Πρωτοκόλλου.

Τέλος στο άρθρο 24 ορίζεται η υποχρέωση των Μερών για τον καθορισμό Εθνικών Εστιακών Σημείων³⁵.

Στα τρία παραρτήματα του Πρωτοκόλλου αναγράφονται τα εξής:

Παράρτημα Ι : Κοινά κριτήρια για την επιλογή των προστατευόμενων θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στον κατάλογο των Ε.Π.Π.Μ.Σ.

Παράρτημα ΙΙ : Κατάλογος των ειδών που κινδυνεύουν με εξαφάνιση και των απειλούμενων ειδών.

Παράρτημα ΙΙΙ : Κατάλογος των ειδών των οποίων ρυθμίζεται η εκμετάλλευση³⁶.

³⁴Ibid, σελ. 223-225

³⁵Ibid, σελ. 231-235

³⁶Ibid, σελ. 243-265

2.2.3. Οι διαφορές μεταξύ των πρωτοκόλλων και η ανάγκη που οδήγησε την μετάβαση στο νέο.

Η καινοτομία που εισήγαγε το Πρωτόκολλο είναι η δυνατότητα δημιουργίας Καταλόγου Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας (Κατάλογος των Ε.Π.Π.Μ.Σ.). Σημαντική διαφοροποίηση από τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές καθώς προσανατολίζεται στις περιοχές της Μεσογείου και στην συνεργασία μεταξύ των Συμβαλλόμενων Μερών (SPA-SPAMI). Ο κατάλογος μπορεί να περιλαμβάνει τόπους που είναι σημαντικοί για τη μεσογειακή βιοποικιλότητα, που περιέχουν οικοσυστήματα που συναντώνται ειδικά στη Μεσόγειο ή έχουν ειδικό ενδιαφέρον σε επιστημονικό, κοινωνικό, πολιτιστικό ή εκπαιδευτικό επίπεδο.

Οι περιοχές που επιλέγονται για να ενταχθούν στον Κατάλογο των Ε.Π.Π.Μ.Σ. ενδέχεται να εκτείνονται συνολικά ή μερικά πέραν των χωρικών υδάτων ενός κράτους³⁷. Σε μια τέτοια περίπτωση είναι απαραίτητη η αμοιβαία συνεργασία των κρατών, ιδίως των γειτονικών κρατών που ενδιαφέρονται για την επιλογή τέτοιων περιοχών. Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι από τη στιγμή που υπάρξουν εντάξεις περιοχών στον Κατάλογο των Ε.Π.Π.Μ.Σ. και τα κράτη υποχρεώνονται να συμμορφώνονται με τα μέτρα που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ τους³⁸. Αυτό το χαρακτηριστικό βέβαια μπορεί να αποτελέσει πολλές φορές εμπλοκές στην εφαρμογή ή στην ένταξη περιοχών στον κατάλογο όπως για παράδειγμα στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο γενικότερα δεδομένου ότι συμβαλλόμενο κράτος είναι και η Τουρκία. Ενδεικτικά αξίζει να αναφερθεί ένα γεγονός που έλαβε χώρα στη διάσκεψη της 24.11.1996, όπου υιοθετήθηκε το Παράρτημα Ι του Πρωτοκόλλου, στο οποίο περιλαμβάνονται τα κοινά κριτήρια για την επιλογή των προστατευόμενων θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών που θα μπορούσαν να ενταχθούν στον Κατάλογο των Ε.Π.Π.Μ.Σ.. Στην εν λόγω διάσκεψη η Ελλάδα και η Τουρκία έδειξαν ένα σκεπτικισμό αναφορικά με το κατά πόσο η εφαρμογή του Πρωτοκόλλου θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις σε ζητήματα που σχετίζονται με το νομικό καθεστώς θαλάσσιων περιοχών.

Συγκεκριμένα, τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία κατέθεσαν δηλώσεις σχετικά με την ερμηνεία του Πρωτοκόλλου. Η Ελλάδα υποστήριξε ότι οι διαδικασίες που προβλέπονται από το Πρωτόκολλο και το Παράρτημα Ι σχετικά με τις προτάσεις

³⁷Ibid, σελ. 205

³⁸<https://web.unep.org/unepmap/>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 26/10/2019

που θα μπορούσαν να γίνουν από κοινού από γειτονικά κράτη, ώστε να περιληφθούν στη Κατάλογος των Ε.Π.Π.Μ.Σ. περιοχές που βρίσκονται μερικά ή συνολικά πέραν των χωρικών υδάτων, θα πρέπει να θεωρούνται ότι αναφέρονται σε περιοχές «σε λογική απόσταση από ή άμεσα γειτνιάζουσες σε ζώνες που είναι υπό την κυριαρχία ή τη δικαιοδοσία των γειτονικών κρατών. Από τη πλευρά της η Τουρκία υποστήριξε ότι: α) τα θαλάσσια σύνορα μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας δεν έχουν ακόμη καθοριστεί, β) υπάρχει ένας αριθμός μικρών νησιών και βραχονησίδων, των οποίων το διεθνές status δεν έχει ακόμη αποσαφηνιστεί και γ) ούτε η ελληνική νομοθεσία ούτε οποιαδήποτε έκφραση ενδιαφέροντος εκ μέρους της Ελλάδος για τα παραπάνω μικρά νησιά και βραχονησίδες μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για επίκληση εθνικής κυριαρχίας παρά το ότι είναι αποδεκτό κάτι τέτοιο από διεθνείς οργανισμούς.

Από όσα προηγήθηκαν μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι το Πρωτόκολλο της Βαρκελώνης είναι ένα ζωντανό θεσμικό εργαλείο³⁹, το οποίο όμως πάσχει από την έλλειψη μηχανισμών εφαρμογής και ελέγχου, όπως άλλωστε συμβαίνει με όλα τα εργαλεία του διεθνούς δικαίου, με μοναδική ίσως εξαίρεση το διεθνές οικονομικό δίκαιο (ΔΟΕ). Περαιτέρω, οι διαφορετικές ζώνες που έχουν θεσπιστεί από τα κράτη (ΑΟΖ, Ζώνη οικολογικής προστασίας ή Ζώνη προστασίας της αλιείας) μοιάζουν διάτρητες που συντίθεται από διάφορα αταίριαστα κομμάτια με συνέπεια να μην υπάρχουν ούτε συνεκτικότητα ούτε κοινές λύσεις⁴⁰.

Πηγή : www.wwf.org

³⁹Ραυτόπουλος Ευ., Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου, Αθήνα, 2004 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 13

⁴⁰UICN, Vers une meilleure gouvernance pour la mediteranee, Gland/ Malaga, ed. UICN, 2010

2.3. Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών [United Nations Environment Programme (UNEP)].

Ως Γραμματεία της Σύμβασης της Βαρκελώνης συμφωνήθηκε από τα Συμβαλλόμενα Μέρη να λειτουργεί το UNEP. Η Συντονιστική Μονάδα του UNEP/MAP φιλοξενείται στην Αθήνα από το 1981 και είναι ο μοναδικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών με έδρα την Ελλάδα. Στα 30 χρόνια λειτουργίας του, το UNEP/MAP έχει προωθήσει και υλοποιήσει έναν εντυπωσιακό αριθμό δράσεων, πρωτοβουλιών και προγραμμάτων, όπως το πρόγραμμα MEDPOL που είναι η πρώτη περιφερειακή προσπάθεια να υπολογιστεί και να καταπολεμηθεί η ρύπανση στη Μεσόγειο⁴¹. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Σύμβασης της Βαρκελώνης έχουν θεσπιστεί επτά επί μέρους Πρωτόκολλα επί συγκεκριμένων θεματικών πεδίων και έχουν συγκροτηθεί Περιφερειακά Κέντρα Δράσης (Regional Activity Centres) σε διάφορες χώρες της Μεσογείου, τα οποία συντονίζονται από την φιλοξενούμενη στην Αθήνα Διεθνή Γραμματεία⁴².

Πηγή : www.unep.org

⁴¹Ραυτόπουλος Ευ., Συμβατική Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Μεσόγειος ή PlusUltra - Ο Κύκλος των Αποβλήτων, Αθήνα, 2014 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 43-60

⁴²<http://www.rac-spa.org/presentation>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 29/10/2019

Κεφάλαιο 3ο

Οι μέθοδοι αντιμετώπισης των κινδύνων και των επιπτώσεων στη Μεσόγειος Θάλασσα

Η Μεσόγειος Θάλασσα είναι η μεγαλύτερη ημι-κλειστή ευρωπαϊκή θάλασσα. Είναι γνωστό ότι είναι μια θάλασσα πλούσια σε οξυγόνο, φτωχή σε θρεπτικά συστατικά και πιο αλμυρή από άλλες ευρωπαϊκές θάλασσες. Η ετερογένεια και η απομόνωσή της έχουν δημιουργήσει μεγάλο αριθμό οικοτόπων που οδηγούν σε ένα σημείο υψηλής βιοποικιλότητας. Η βιοποικιλότητα παρέχει και διατηρεί δραστηριότητες που σχετίζονται με την φύση και εύρεση οικονομικών πόρων σε δραστηριότητες όπως η αλιεία. Βιολογικά, η Μεσόγειος είναι πολύ διαφορετική και αναγνωρίστηκε ως ένα από τα πρώτα σημεία παγκόσμιας διάδοσης της βιοποικιλότητας. Η Μεσόγειος, που αντιπροσωπεύει μόνο το 0,8% της παγκόσμιας ωκεάνιας ζώνης, περιέχει το 18% όλων των θαλάσσιων ειδών που περιγράφονται, από τα οποία το 25 έως το 30% δεν βρίσκεται σε κάποιο άλλο σημείο στον κόσμο. Στην περιοχή φιλοξενούνται 21 είδη θαλάσσιων θηλαστικών, 750 είδη ιχθύων, 5 είδη θαλάσσιων χελωνών και πάνω από 360 είδη πουλιών αναπαραγωγής. Συνολικά 10.000 έως 12.000 θαλάσσια είδη έχουν καταγραφεί στη Μεσόγειο Θάλασσα⁴³.

Η αλιεία στη Μεσόγειο χαρακτηρίζεται από αλιευτικό στόλο περίπου 82 000 σκαφών, όπου τα σκάφη μικρής κλίμακας αντιπροσωπεύει το 80% του συνόλου (αν και οι αριθμοί αυτοί πρέπει να θεωρούνται υποεκτίμηση). Οι συνολικά αναφερθείσες εκφορτώσεις κυμαίνονται γύρω στους 800000 τόνους, οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως στη δυτική Μεσόγειο και την Αδριατική Θάλασσα. Η αλιεία παρέχει περίπου 314.000 άμεσες θέσεις εργασίας σύμφωνα με τον FAO⁴⁴. Οι μεσογειακές ακτές φιλοξενούν πολλές ανθρώπινες δραστηριότητες που αποτελούν σημαντικές αιτίες για την υποβάθμιση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζει η Μεσόγειος θάλασσα είναι:

- μείωση των αποθεμάτων ιχθύων και ο εντοπισμός της ύπαρξης από θύλακες ρύπανσης (σε περιοχές με έντονη ανθρώπινη συγκέντρωση και ακατάλληλη επεξεργασία αποβλήτων)
- υπάρχει έντονη θαλάσσια κυκλοφορία (ιδιαίτερα στη νότια πλευρά της Σικελίας και στη θάλασσα του Alboran)

⁴³ www.eu.oceana.org, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 30/10/2019

⁴⁴ Food and Agriculture Organization of the United Nations, The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries, FAO, 2016, σελ 12-14

- είναι μια ιδιαίτερα ευάλωτη περιοχή στις κλιματικές μεταβολές, με αναμενόμενες μεταβολές στη διανομή των ειδών και στη δυναμική του πληθυσμού των ψαριών, καθώς και στην εισαγωγή χωροκατακτητικών ειδών(είδη που τείνουν να επικρατούν άλλων και να επικρατούν στις περιοχές που υπάρχουν)
- υπάρχει ένας σχετικά μεγάλος αριθμός ζώντων οργανισμών, τα οποία μπορεί να μεταβάλλουν την ροή ενέργειας της τροφικής αλυσίδας (π.χ., μεγαλύτερη θήρευση ψαριών, αυγών ή προνυμφών).
- παρατηρείται μείωση σε ορισμένους πληθυσμούς πρώτων θηρευτών, κυρίως καρχαριών, οι οποίοι κατά τα άλλα συμβάλλουν στην προσαρμογή της ισορροπίας μεταξύ των πληθυσμών ιχθύων⁴⁵.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούμε μέχρι σήμερα (τεχνικά μέτρα, η πρόσφατη καθιέρωση υποχρεωτικής εκφόρτωσης στην ξηρά, εθνικά σχέδια διαχείρισης) λειτουργούν θετικά μόνο ως «προληπτικά» μέτρα. Ακόμη και οι «συμπτωματικές θεραπείες» που εφαρμόζουμε περιστασιακά (τα πολυετή σχέδια της ΕΕ, τα σχέδια διαχείρισης της GFCM) χρειάζονται πολύ χρόνο για να οδηγήσουν σε αποτελέσματα και ούτως ή άλλως δεν εξαλείφουν την «ασθένεια».

Για να αντιμετωπιστούν τα αίτια του προβλήματος και να αντιστραφεί η σταθερή μείωση των αλιευτικών αποθεμάτων, χρειάζεται η εξεύρεση κατάλληλων λύσεων. Στην περίπτωση αυτή, η λύση συνίσταται σε άμεσες, έκτακτες ενέργειες τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε διεθνές επίπεδο. Τα μέτρα αυτά πρέπει να ληφθούν υπόψη από όλες τις μεσογειακές χώρες και να ληφθούν υπόψη οι οικονομικοί και περιβαλλοντικοί κίνδυνοι.

Μία σημαντική παράμετρος μπορεί να αποτελέσει και η πρωτοβουλία της "Ένωσης για την Μεσόγειο" που δημιουργεί μία δυναμική μεταξύ της ΕΕ και των άλλων Μεσογειακών κρατών για την δημιουργία ενός ενιαίου αξιακού συστήματος στα πρότυπα του Ευρωπαϊκού⁴⁶.

3.1. Αντιμετώπιση κινδύνων ως προς τα αλιευτικά αποθέματα.

Η Μεσόγειος βρίσκεται σε κρίση διότι τα ύδατά της βρίσκονται υπό αυξανόμενη πίεση από την αλιεία, τη ρύπανση, τη ναυτιλία και τον μαζικό τουρισμό.

⁴⁵<https://ec.europa.eu/fisheries>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 2/11/2019

⁴⁶Τσάλτας Γρ.,Κλάδη-Πλατιάς Χαρ., Ένωση για την Μεσόγειο, Πολιτικοί Οραματισμοί και Υδάτινες Ιστορίες Περιβαλλοντικές Προκλήσεις για το Θαλάσσιο Χώρο, εκδ. Θήτα, 2009, σελ.

Τα αλιευτικά αποθέματα που διαχειρίζονται στην ΕΕ είναι 96% υπεραλιευμένα, ενώ οι ετήσιες εκθέσεις για τα αποθέματα ψαριών επαναλαμβάνουν κάθε χρόνο τις αρνητικές εξελίξεις και αποτελούν σοβαρές προειδοποιήσεις. Η παράνομη αλιεία στη Μεσόγειο είναι ασταθής και συχνά οδηγείται από παράνομες οργανώσεις⁴⁷.

Για την αντιμετώπιση του κινδύνου ως προς τα αλιευτικά αποθέματα και την διατήρηση και διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων σημαντική είναι η απαγόρευση ορισμένων τύπων αλιείας καθώς έχει αποδειχθεί αποτελεσματική στην προστασία των απειλούμενων ειδών και παρείχε σημαντική βοήθεια στην ανάκτηση της θαλάσσιας ζωής, όπως για παράδειγμα συνέβη με το θαλάσσιο αποθεματικό των Νήσων Medes της Ισπανίας. Έχουν επίσης αποδειχθεί ότι έχουν ως αποτέλεσμα περισσότερους «παραγωγικούς» ωκεανούς, στους οποίους αυξάνονται οι θαλάσσιοι πληθυσμοί που βρίσκονται μέσα στα νερά τους. Αυτά τα μέτρα μπορούν να συμβάλλουν επίσης στην εξασφάλιση της αποκατάστασης των απειλούμενων ειδών και της βιωσιμότητας της Μεσογείου μακροπρόθεσμα.

Ένας άλλος τρόπος επίλυσης αυτού του προβλήματος είναι η θέσπιση νέων κανονισμών και περιορισμών αλιευμάτων που πρέπει να επιβληθούν έτσι ώστε τα είδη να μπορούν να συλλεχθούν σε βιώσιμα επίπεδα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την επιβολή ορίων αλιευμάτων και αυστηρών κανονισμών στις χώρες που υπεραλιεύουν, όπως και εκείνων που δεν λαμβάνουν μέτρα, προκειμένου να αποφευχθεί το φαινόμενο αυτό.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση αυτών των κανονισμών, τα πρωτόκολλα εφαρμογής πρέπει να αλλάξουν και να αυστηροποιηθούν καθώς και να δημιουργηθούν μηχανισμοί ελέγχου και επιβολής κυρώσεων. Αύξηση των συστημάτων παρακολούθησης για να διασφαλιστεί ότι η αλιεία δεν είναι υπερβολική και ότι τα μέρη δεν προβαίνουν σε υπέρβαση των ορίων αλιευμάτων τους θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πιθανό μέτρο. Επιπλέον, οι επιδοτήσεις σε ορισμένες περιοχές ή χώρες πρέπει να εξαλειφθούν, δεδομένου ότι πολλές φορές οδηγούν αυτές τις συγκεκριμένες περιοχές σε υπεραλίευση. Η εξάλειψη αυτών των επιδοτήσεων θα προκαλέσει σημαντική μείωση της υπεραλίευσης στις περιοχές αυτές.

Ένας άλλος τρόπος αντιμετώπισης αυτού του ζητήματος είναι η αντιμετώπιση των καταναλωτών με τη δημιουργία ετικετών ώστε οι καταναλωτές να γνωρίζουν καλύτερα τα θαλασσινά που αγοράζουν και τρώνε, καθώς και να βοηθήσουν στην

⁴⁷ www.eu.oceana.org, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 6/11/2019

εκπαίδευση τους σχετικά με τα ψάρια που απειλούνται λόγω υπεραλίευσης. Αυτό θα μπορούσε να κάνει τους καταναλωτές να αγοράζουν και να καταναλώνουν θαλασσινά που συγκαταλέγονται σε αυτά που για να παραχθούν έχουν επιπτώσεις μικρές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Τα αλιεύματα αυτά θα ήταν ιδανικό να προέρχονται από υδατοκαλλιέργειες που αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την κάλυψη των αναγκών σε ψάρια, υπό το καθεστώς της αυξημένης επισιτιστικής ασφάλειας, με μικρό περιβαλλοντικό αποτύπωμα και συμβάλλουν στην ανάπτυξη θέσεων εργασίας στον τοπικό πληθυσμό.

Οι υδατοκαλλιέργειες είναι ίσως η πρώτη προτεραιότητα που πρέπει να τεθεί ώστε να παταχθεί οικονομικά η δράση των παράνομων, λαθραίων και άναρχων αλιέων ώστε αν πληγούν οικονομικά αφού θα ελαχιστοποιηθούν οι πωλήσεις και κατά συνέπεια το κέρδος τους θα αναγκαστούν να σταματήσουν τις αθέμιτες πρακτικές. Ενδεικτικό στοιχείο που αξίζει να αναφέρουμε είναι οι ενδείξεις MSC για την βιώσιμη αλιεία και ASC για την υπεύθυνη υδατοκαλλιέργεια όπου μπορούν να αναζητούν οι καταναλωτές.

Τέλος, απαγόρευση μικρής κλίμακας στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για την παράνομη και χωρίς νόμιμη αλιεία όπως τα παρασυρόμενα δίχτυα από τράτες, μπορούν να επιτρέψουν το κλείσιμο του τρέχοντος κανονιστικού παραθύρου που χρησιμοποιείται από τους φορείς εκμετάλλευσης της παράνομης αλιείας που χρησιμοποιούν για να αποφύγουν τους ελέγχους. Άλλα μέτρα θα μπορούσε να αποτελεί η επιβολή αλιευτικών ορίων με βάση τις επιστημονικές μελέτες για το κάθε οικοσύστημα και σε σύνδεση με τους οικονομικούς πόρους για τα εμπορικά είδη, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων έκτακτης ανάγκης για τα εξαντλημένα σε μεγάλο βαθμό αποθέματα, και δίκαιη πρόσβαση, ευνοώντας τις αλιευτικές πρακτικές που έχουν μικρότερο αντίκτυπο στο περιβάλλον και μεγαλύτερα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη⁴⁸. Περιορισμός στην ποσότητα ψαριών που μπορούν να λαμβάνουν τα μεγάλα αλιευτικά σκάφη καθώς και απαγόρευση αλιείας με τράτες σε βάθος τουλάχιστον 35 μέτρων που καταγράφεται το μεγαλύτερο ποσοστό βιοποικιλότητας στην θάλασσα.

⁴⁸ www.eu.oceana.org, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 7/11/2019

3.2. Επιπτώσεις της υπεραλίευσης και της εξαφάνισης των αλιευτικών αποθεμάτων στη Μεσόγειο.

Το ένα τρίτο των εμπορικών ψαριών του κόσμου αλιεύονται σε μη βιώσιμα επίπεδα, με την υπεραλίευση να κορυφώνεται στις Βορειότερες περιοχές της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου, σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ (FAO) η οποία δημοσιεύτηκε το 2018. Η έκθεση της Διεθνούς Κατάστασης της Παγκόσμιας Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (SOFIA), δήλωσε ότι είναι "ανησυχητικό" ότι 33,1% των μεγάλων εμπορικών ειδών αλιεύονται σε επίπεδα τα οποία θα τα καταστήσουν μη βιώσιμα στο μέλλον, σε σύγκριση με μόλις 10% πριν από 40 χρόνια. Στη Μεσόγειο Θάλασσα, περίπου το 62,2% των αλιευτικών αποθεμάτων υπεραλιεύεται, σε σύγκριση με 61,5% στον Νοτιοανατολικό Ειρηνικό και 58,8% στον Νοτιοδυτικό Ατλαντικό⁴⁹. Συνολικά λόγω υπεραλίευσης κινδυνεύει το 93% των βεβαιωμένων αποθεμάτων⁵⁰. Η υπεραλίευση εκτός των επιπτώσεων στα θαλάσσια οικοσυστήματα, πλήττει πολλά θαλάσσια είδη και οργανισμούς, απειλεί την κάλυψη των αναγκών μας σε τροφή και μειώνει το εισόδημα των ανθρώπων που ασχολούνται με αλιευτικές δραστηριότητες. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας, μία απώλεια εσόδων της τάξεως των 70 δις € ετησίως προέρχεται από την κακή διαχείριση της αλιείας⁵¹. Βέβαια ενώ τα αποθέματα ψαριών μειώνονται η κατά κεφαλήν κατανάλωση ψαριών ανά έτος στην Μεσόγειο υπολογίζεται στα 33,4 κιλά, με τα Ευρωπαϊκά κράτη να συγκαταλέγονται στους μεγαλύτερους καταναλωτές παγκοσμίως, την στιγμή που στην Ε.Ε συνολικά άγγιξε τα 22,9 κιλά και ο διεθνής μέσος όρος υπολογίζεται στα 19,2 κιλά⁵². Ποσότητα που αποτελεί διπλάσια απ' ότι ήταν πριν 50 χρόνια⁵³.

Οι επιπτώσεις της υπεραλίευσης είναι πολλαπλές και αλληλοσυνδεόμενες στενά. Η υπεραλίευση προέρχεται από τον τεράστιο αλιευτικό στόλο που στην Μεσόγειο είναι διπλάσιος από όσο υπολογίζεται ότι αντέχει η θάλασσα⁵⁴ (π.χ. Ελλάδα έχει 24.000 σκάφη)⁵⁵. Τα σκάφη προσπαθούν να καλύψουν την ζήτηση αλιεύοντας ψάρια μικρά τα οποία πολλές φορές δεν έχουν προλάβει να

⁴⁹ Food and Agriculture Organization of the United Nations, The State of World Fisheries and Aquaculture, FAO, 2018, σελ 30-37

⁵⁰ WWF, Report Eu, Seafood and the Mediterranean: local tastes, global markets, 2017

⁵¹ Ibid

⁵² Ibid

⁵³ FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). The State of World Fisheries and Aquaculture 2014. Rome. Page 61.

⁵⁴ WWF article: http://wwf.panda.org/about_our_earth/blue_planet/problems/problems_fishing/

⁵⁵ <http://www.alieia.minagric.gr/>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 15/11/2019

αναπαραχθούν ούτε μία φορά⁵⁶. Εκτός λοιπόν του τεράστιου στόλου σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και οι τεράστιες ποσότητες που αλιεύονται και είναι κατά πολύ μεγαλύτερες από αυτές που μπορούν να αναπληρωθούν με φυσικό τρόπο⁵⁷.

Τα μεγαλύτερα ψάρια που βρίσκονται στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας και είναι και τα πλέον υπερλιευμένα βρίσκονται υπό απειλή με εξαφάνιση. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην αλίευση όλο και μικρότερων ψαριών σε μέγεθος όπου διαταράσσει το τροφικό πλέγμα και την βιοποικιλότητα των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Προσωρινά μπορεί να φαίνεται επικερδές ως τακτική η αλιεία μικρότερων ψαριών σε μεγαλύτερες ποσότητες για να καλυφθούν οι ανάγκες της αλιείας, μακροπρόθεσμα όμως αποδεικνύεται καταστροφικό⁵⁸.

Τα θαλάσσια οικοσυστήματα, η τραγάνα(κοραλλιογενή ερυθροφύκη) και το βένθος(οργανισμοί που ζουν πάνω και μέσα στο βυθό) που αποτελούν την περιοχή αναπαραγωγής και το καταφύγιο πολλών θαλάσσιων βιολογικών πόρων αλλά και συνεισφέρουν τροφοδοτώντας με οξυγόνο τη θάλασσα καταστρέφονται από τις αλιευτικές δραστηριότητες που διεξάγονται με εργαλεία που σύρονται στο βυθό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η τράτα βυθού και η βιντζότρατα⁵⁹.

Σαφώς και μία τόσο σημαντική μείωση των ιχθυαποθεμάτων θα επιφέρει και σοβαρές επιπτώσεις στον τομέα της αλιείας ως επάγγελμα καθώς αν εξαλειφτούν τα αποθέματα και λόγω του μεγάλου ποσοστού αλιέων θα περιοριστεί σημαντικά το κέρδος τους. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αλιέων ωστόσο είναι άτομα που κατοικούν τις παράκτιες περιοχές. Στην Ελλάδα για παράδειγμα το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 96,2%. Η καθίζηση στον οικονομικό αυτό κλάδο θα επιφέρει και αλυσιδωτές οικονομικές επιπτώσεις στην οικονομία των παράκτιων περιοχών.

Τέλος χαρακτηριστικό παράδειγμα υπεραλιείας για την Μεσόγειο αποτελεί για είδη όπως ο μπακαλιάρος, το μπαρμπούνι, η πεσκανδρίτσα και το προσφυγάκι, τα τρέχοντα ποσοστά βιωσιμότηταςείναι πλέον του εξαπλάσιου από το επίπεδο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί βιώσιμο σύμφωνα με στοιχεία κυρίως από Ιταλία, Ισπανία και Γαλλία. Η Ελλάδα παρόλο που έχει καθοριστεί να υποβάλλει αλιευτικά

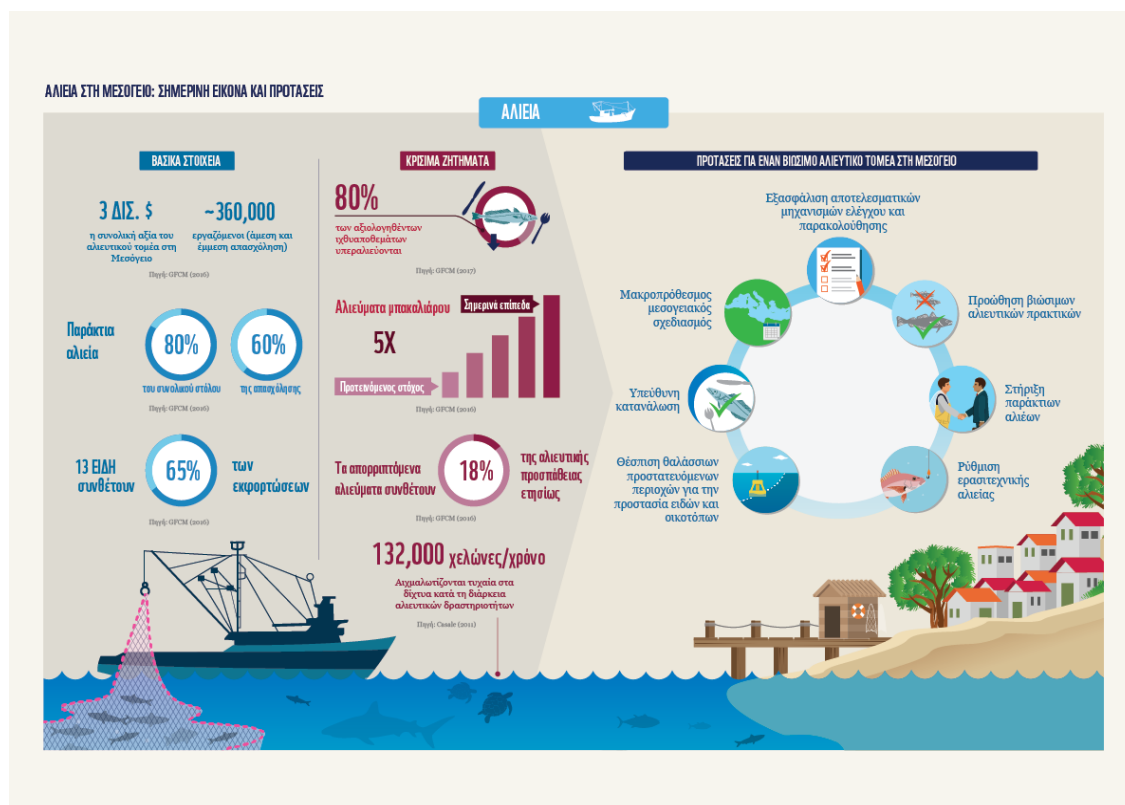
⁵⁶FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations).The State of World Fisheries and Aquaculture 2014. Rome. Page 7

⁵⁷HLPE, 2014.Sustainable fisheries and aquaculture for food security and nutrition.A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security, Rome 2014.Page 34.

⁵⁸Food and Agriculture Organization of the United Nations (FA). World fish trade to set new records. Bergen/Rome 2015.

⁵⁹ Food and Agriculture Organization of the United Nations, The State of World Fisheries and Aquaculture, FAO, 2018, σελ 30-37

δεδομένα στην Ε.Ε., από το 2011 δεν το έχει πράξει⁶⁰. Εκτός της σημαντικής αυτής παράλειψης όπου δεν διευκολύνει στο να σχηματιστεί μία πληρέστερη εικόνα για την Μεσόγειο, το πλέον απογοητευτικό είναι ότι σε κάθε προσπάθεια για την λήψη μέτρων και την εφαρμογή τους λόγω έλλειψης στοιχείων δεν καθίσταται δυνατό να στεφθεί με επιτυχία.

Πηγή: www.wwf.gr

3.3. Πρακτικές που βρίσκονται σε εφαρμογή για την διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων της Μεσογείου.

Κάποιες από τις υπάρχουσες πρακτικές που εφαρμόζονται στην Μεσόγειο και καθορίζονται ήδη από τις Συμβάσεις και τις περιφερειακές Συμφωνίες είναι οι οριοθετήσεις περιοχών ειδικού καθεστώτος με απώτερο σκοπό την διατήρηση, την προστασία και την διευκόλυνση αναπαραγωγής και εξέλιξης των θαλάσσιων βιολογικών πόρων. Οι εκάστοτε Συμφωνίες καθορίζουν την διαδικασία για την υπαγωγή των περιοχών σε αυτήν την ειδική κατηγορία προστασίας και τις υποχρεώσεις των κρατών εντός των οποίων περιλαμβάνονται από την στιγμή της

⁶⁰<http://www.alieia.minagric.gr/>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 16/11/2019

καταχώρισης τους στο δίκτυο και έκτοτε. Επίσης σημαντική είναι και η συμβολή των υδατοκαλλιεργειών και επιβεβλημένη η ανάπτυξη τους και για την επαρκή κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού αλλά και την ποιοτική διατροφή του, γεγονός που θα μείωση την βίαιη μείωση των αλιευτικών αποθεμάτων μέσω της ΠΛΑ αλιείας.

Κυριότερες κατηγορίες αυτών των περιοχών ειδικού καθεστώτος είναι οι ακόλουθες:

3.3.1 Θαλάσσιες Περιοχές με Οικολογική και Βιολογική Σημασία (EBSA).

Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλομορφία (Ρίο ντε Τζανέιρο 1992) στο άρθρο 8 προβλέπει τη θεμελιώδη υποχρέωση των συμβαλλόμενων μερών να ορίζουν προστατευόμενες περιοχές (ισχύει για όλες τις περιοχές υπό κρατική κυριαρχία και δικαιοδοσία). Ο ορισμός των προστατευόμενων περιοχών⁶¹ δίνεται στο άρθρο 2 της Σύμβασης και παρέχει τη βάση για τον ορισμό θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών που χρησιμοποιούνται και από άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως η Διεθνής Προστασία της Φύσης (IUNC) ή οι Συμβάσεις για τις περιφερειακές θάλασσες⁶².

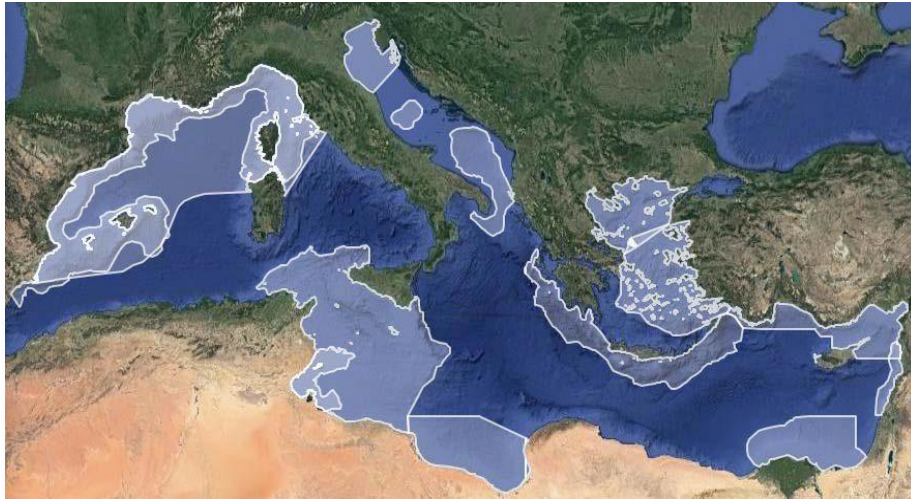
Το 2008 στο πλαίσιο της 9^{ης} Συνδιάσκεψης των συμβαλλόμενων μερών της Σύμβασης για τη βιοποικιλότητα καθορίζονται τα κριτήρια για την ταυτοποίηση και καθορισμό των οικολογικά και βιολογικά σημαντικών θαλάσσιων περιοχών – EBSA (Ecologically and Biologically Significant Areas), για την ουσιαστική συμβολή τους στη στήριξη της υγιούς λειτουργίας των ωκεανών και θαλασσών και ως ένδειξη αναγνώρισης της δυνητικής ανάγκης τους για κάποιου είδους προστασία.

Αρχικά καθορίστηκαν 321 περιοχές σε ολόκληρο τον κόσμο και μέχρι το Μάρτιο του 2018 είχαν ενταχθεί περισσότερο από το 74% των ωκεανών. Στη Μεσόγειο έχουν καθοριστεί 17 περιοχές EBSA όπως φαίνεται στον παρακάτω χάρτη⁶³.

⁶¹Προστατευόμενες περιοχές είναι η γεωγραφικά οριοθετημένες περιοχές των οποίων ο χαρακτηρισμός ή η κανονιστική ρύθμιση και η διαχείριση αποσκοπούν στην επίτευξη ειδικών στόχων προστασίας βάσει της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλομορφία COM(2015)481

⁶²OSPAR 2003, HELCOME 2013, Άρθρα 4,6,7 του Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές και τη βιολογική ποικιλομορφία στη Μεσόγειο (1999)

⁶³<https://www.cbd.int/ebsa/>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 26/11/2019

Πηγή: www.iucn.org

3.3.2 Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές Μεσογειακής Σημασίας – ΕΠΠΜΣ (SPAMI AREAS).

Μέσω του Πρωτοκόλλου σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές με Βιολογική Ποικιλότητα στη Μεσόγειο (Πρωτόκολλο SPA/BD), τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Βαρκελώνης πρέπει να καθορίσουν τις Περιοχές Ειδικής Προστασίας (SPA). Οι περιοχές αυτές είναι οικότοποι που κινδυνεύουν, οικότοποι κρίσιμοι για τη βιοποικιλότητα ιδίως απειλούμενων ειδών και τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος (άρθρο 4)⁶⁴.

Επιπλέον τα μέλη καθόρισαν τον κατάλογο των Ειδικά Προστατευόμενων περιοχών Μεσογειακής Σημασίας (κατάλογος SPAMI - Special Protected Areas of Mediterranean Importance) προκειμένου να προωθηθεί η συνεργασία στη διαχείριση και διατήρηση των φυσικών περιοχών καθώς και την προστασία των απειλούμενων ειδών και οικοτόπων τους. Οι περιοχές SPAMI χαρακτηρίζονται από τη σημασία διατήρησης της φυσικής κληρονομιάς (natural heritage) δηλαδή περιοχές με ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε επιστημονικό κυρίως βιολογικό και οικολογικό αλλά και αισθητικό, πολιτιστικό ή εκπαιδευτικό.⁶⁵

⁶⁴Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 59-61

⁶⁵<http://www.rac-spa.org/spami>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 5/12/2019

SPAMIs and their year of inclusion in the SPAMI List: 35 sites (as per last update of the SPAMI List in December 2017)

ALBANIA AL1 Karasourun Sazan National Marine Park (2018) ALGERIA DZ1 Banc des Kabyles Marine Reserve (2005) DZ2 Habibas Islands (2005) CYPRUS CY1 Larnaca Lixellia Lixellia Reserve (2013) FRANCE FR1 Port Cros National Park (2001) FR2 Natural Reserve of Bouches de Bonifacio (2005) FR3 The Blue Coast Marine Park (2012) FR4 The Cistaceae Archipelago - Six Four's (2012) FR5 Calanques National Park (2017)	ITALY IT1 Plemmino Protected Area (2005) IT2 Isola Protected Area of Portofino (2005) IT3 Mammara-Murro Protected Area (2008) IT4 Tavolara-Punta Coda Cavallo Marine Protected Area (2008) IT5 Marine Protected Area of Torre Guaceto (2008) IT6 Marine Protected Area Punta Campanella (2009) IT7 Marine Protected Area of Capo Caccia-Isola Piana (2009) IT8 Porto Cervo Marine Protected Area (2012) IT9 Capo Carbonara Marine Protected Area (2012) IT10 Marine Protected Area of Penisola de Sinis (2012)	LEBANON LB1 Palm Islands Nature Reserve (2012) LB2 Tyre Coast Nature Reserve (2017) MOROCCO MA1 Al Hoceima National Park (2008) SPAIN ES1 Maro-Cerro Gordo Cliffs (2003) ES2 Archipelago of Cabrera National Park (2003) ES3 Natural Park of Cabo de Gata-Níjar (2001) ES4 Natural Park of Cap de Creus (2001) ES5 Sea Bottom of the Levanta of Almeria (2001) ES6 Alboran Island (2001) ES7 Columbretes Islands (2001) ES8 Medes Islands (2001)	ES9 Mar Monoi (2001) TUNISIA TN1 La Galite Archipelago (2001) TN2 Kneiss Islands (2001) TN3 Zembra and Zembretta National Park (2001) FRANCE, ITALY AND MONACO Int1 Pelagos Sanctuary for the Conservation of Marine Mammals (2001)
---	---	---	--

Πηγή: www.rac-spa.org

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου SPA/BD και τα άρθρα 5, 6 και 7 οι SPA & SPAMIs⁶⁶ μπορούν να εγκαθίσταται στις θαλάσσιες και παράκτιες ζώνες της μεσογείου όπου υπόκεινται στη εθνική κυριαρχία και δικαιοδοσία των συμβαλλόμενων μερών. Τα συμβαλλόμενα μέρη είναι υποχρεωμένα να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία και διατήρηση αυτών των ευαίσθητων και ιδιαίτερης σημασίας οικοσυστημάτων (άρθρο 6 και 7).

Στα άρθρα 8 και 9 δηλώνεται ότι για τη προστασία και διατήρηση αυτών των περιοχών τα συμβαλλόμενα μέρη θα καταρτίζουν κατάλογο με τις Ειδικά Προστατευόμενες περιοχές (ΕΠΠΜΣ) που θα ονομάζεται κατάλογος ΕΠΠΜΣ (SPAMIsList) και καθιερώνονται και τα κριτήρια βάση των οποίων οι περιοχές αυτές θα εντάσσονται στον κατάλογο αυτό. Στο άρθρο 9 μάλιστα διευρύνεται η ένταξη περιοχών και η έκταση εφαρμογής των δράσεων προστασίας και σε περιοχές όχι μόνο εθνικής κυριαρχίας αλλά και εν μέρει ή εξ ολοκλήρου στην ανοιχτή θάλασσα⁶⁷.

Για να ενταχθούν στο Κατάλογο SPAMIs περιοχές, τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να εφοδιάζουν το κέντρο με μια εισαγωγική έκθεση με πληροφορίες για τη γεωγραφία, φυσικά και οικολογικά χαρακτηριστικά περιοχής, το νομικό καθεστώς,

⁶⁶Ibid

⁶⁷Πρωτόκολλο για τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές της Μεσογείου άρθρο 9, παρ.1.(β)

τα σχέδια διαχείρισης και τα μέσα εφαρμογής τους καθώς επίσης και μια δήλωση η οποία θα πρέπει να αιτιολογεί τη Μεσογειακή Σημασία.(άρθρο 9 παρ.3)⁶⁸.

3.3.3 Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές (MPAs).

Ένα σημαντικό μέτρο που λαμβάνουν τα κράτη μέλη είναι η δημιουργία ενός δικτύου προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών (ΜΑΠ). Οι Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές είναι καθορισμένες περιοχές των ωκεανών, των θαλασσών και των ακτών, όπου τα είδη και τα ενδιαιτήματα προστατεύονται (με νομικά ή άλλα αποτελεσματικά μέσα) από δραστηριότητες που είναι επιβλαβείς ή προκαλούν διαταραχές στο περιβάλλον. Μπορούν να επιτραπούν δραστηριότητες που δεν έχουν σημαντική επίπτωση στην άγρια φύση, αλλά άλλες δραστηριότητες όπως η αλιεία μπορεί να περιοριστούν σε ορισμένες περιοχές ή να τροποποιηθούν για να αποφευχθεί η διατάραξη της άγριας ζωής. Σε ορισμένες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, όπως στην Αρκτική, η ανθρώπινη παρουσία δεν επιτρέπεται καθόλου.

Ως εκ τούτου, εκτός από την παροχή πολύτιμων πληροφοριών για τις συνθήκες του περιβάλλοντος, οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) ασκούν περαιτέρω ρόλο στη δημιουργία προστατευόμενων και χωρίς πίεση περιοχών για την ύπαρξη και την αναπαραγωγή ιδιαίτερα πολύτιμων, ευάλωτων ή απειλούμενων οργανισμών. Το άρθρο 13 παράγραφος 4 της οδηγίας απαιτεί από τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν στα προγράμματά τους μέτρα τη θέσπιση ΜΠΕ, συμβάλλοντας έτσι σε έναν από τους βασικούς στόχους της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα: τη δημιουργία ενός παγκόσμιου δικτύου προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Οι ΜΠΕ, όπως ορίζονται στην οδηγία για τη θάλασσα, θα πρέπει να περιλαμβάνουν τις ειδικές ζώνες διατήρησης που ορίζονται βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους (οδηγία 92/43 / ΕΟΚ) και των περιοχών ειδικής προστασίας που ορίζονται στην οδηγία για τα πτηνά (οδηγία 2009/147 / ΕΚ)⁶⁹.

3.3.4 Δίκτυο Natura 2000.

Σε κοινοτικό επίπεδο βρίσκεται σε εφαρμογή το δίκτυο Natura 2000 αποτελεί το από του σημαντικότερους παράγοντες της πράσινης υποδομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας αλλά

⁶⁸Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ 59-61

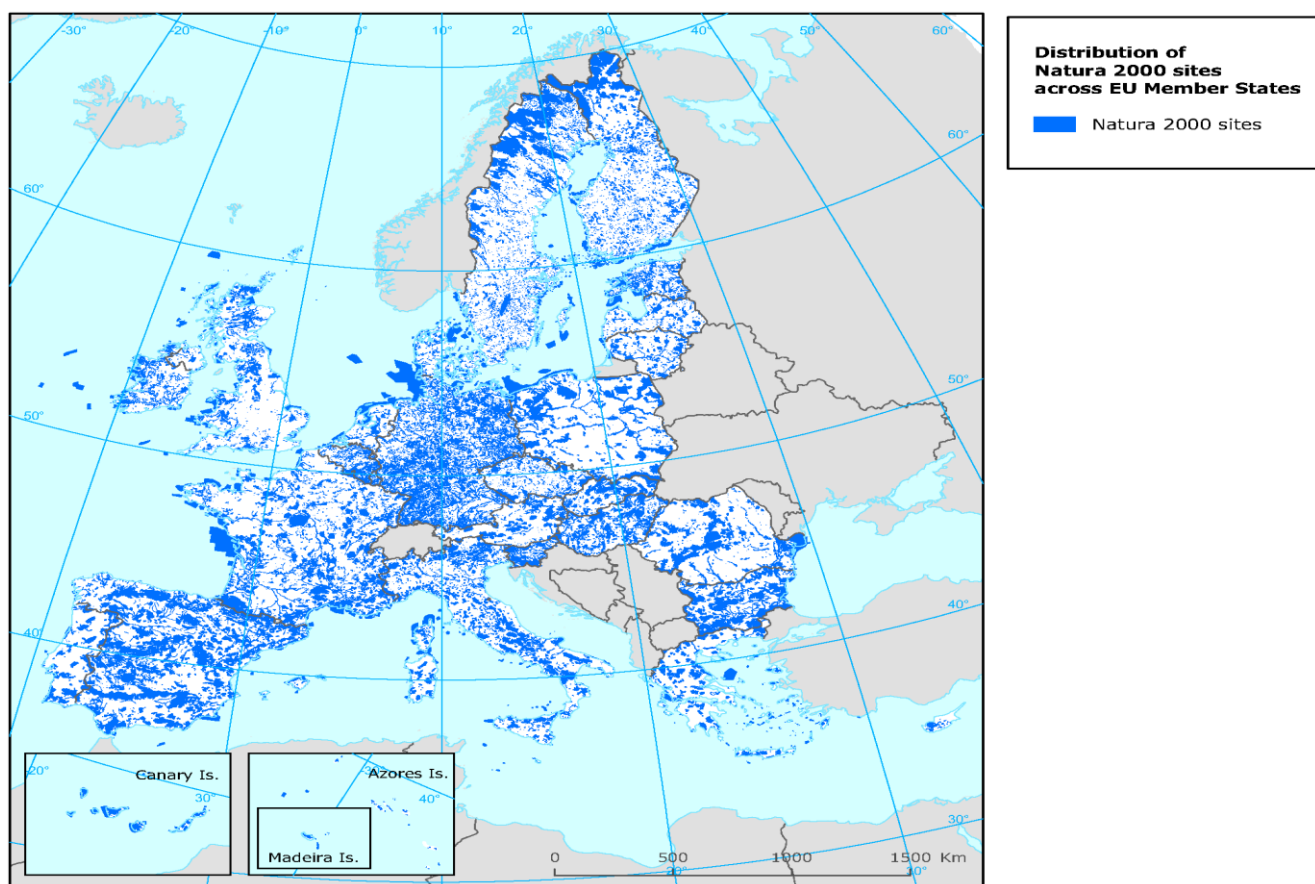
⁶⁹www.ec.europa.eu, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 6/12/2019

και της περιβαλλοντικής προστασίας. Πέρα από τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων για τις μελλοντικές γενεές προσφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη και συμβάλλει θετικά ως προς τους τρεις πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης : Οικονομία-Κοινωνία-Περιβάλλον. Για πρώτη φορά η ΕΕ το 1979 εκδίδει την οδηγία 79/409/ ΕΟΚ για την προστασία των υδροβίων πτηνών και των ενδιαιτημάτων τους και το 1992 με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και τα άρθρα 3-7 ορίζει τη σύσταση του συνεκτικού δικτύου για την φύση και την προστασία της βιοποικιλότητας στα κράτη μέλη. Η ένταξη των περιοχών στο δίκτυο γίνεται αρχικά με τον χαρακτηρισμό από κάθε κράτος μέλος των περιοχών που θεωρεί σημαντικούς για τη διατήρηση των ειδών και οικολογικών ενδιαιτημάτων που αναφέρονται στους καταλόγους της οδηγίας. Τα κράτη στέλνουν καταλόγους στην ΕΕ για τους τόπους που θεωρούν σημαντικούς και άμεσα έχουν την επίσημη υποχρέωση προστασίας αυτών των περιοχών και καθιερώνουν μέτρα για την προφύλαξη τους.

Το δίκτυο Natura 2000 αποτελείται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και από τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά σύμφωνα με την 79/409/ΕΟΚ. Σήμερα το δίκτυο Natura είναι το μεγαλύτερο στο είδος του δίκτυο στον κόσμο και παρέχει καθοριστική προστασία στα πλέον απειλούμενα είδη και τους οικοτόπους της Ευρώπης:

- καλύπτει το 18% της ξηράς της ΕΕ και προστασία σε 1500 σπάνια είδη και 230 τύπους οικοτόπων
- > 26.000 τόποι έχουν ενταχθεί στο δίκτυο natura 2000 και αποτελούν το 1/5 της χερσαίας επιφάνειας της Ευρώπης που κατανέμονται στις εννέα Βιογεωγραφικές Περιοχές.
- καλύπτει τμήματα θαλασσών
- περιλαμβάνει εκτάσεις που ποικίλουν σε μέγεθος από <1 εκτάριο ή και >5.000 εκτάρια (συνήθως 100-1.000 εκτάρια) όπου 1 εκτάριο=10 στρέμματα

Το δίκτυο έχει σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο: τα οφέλη που προκύπτουν από το δίκτυο εκτιμώνται μεταξύ 200 και 300 δισεκατομμυρίων ευρώ κατ' έτος, ή 2 έως 3 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της ΕΕ.

Πηγή: www.eea.europa.eu

Σήμερα είναι πλέον σχεδόν πλήρης και για τη Μεσογειακή Βιογεωγραφική περιοχή περιλαμβάνει 239 Ειδικές Ζώνες Διαχείρισης⁷⁰. Το Natura 2000 δεν είναι απλώς ένα δίκτυο φυσικών προστατευόμενων περιοχών αλλά αναγνωρίζει ότι οι άνθρωποι και η φύση αποδίδουν καλύτερα όταν συνεργάζονται. Στόχος του δεν είναι ο αποκλεισμός οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά η διασφάλιση της συμβατότητας των δραστηριοτήτων με την προστασία πολύτιμων ειδών και οικοτόπων. Οι κύριοι στόχοι δράσεων στο πλαίσιο των περιοχών Natura 2000 είναι η προστασία των περιοχών αυτών από δραστηριότητες και οχλήσεις που θα είχαν επιβλαβείς επιπτώσεις τόσο στα είδη όσο και στους οικοτόπους και φυσικά η διατήρησή τους κατ' ελάχιστο στην υφιστάμενη κατάστασή τους. Η προσέγγιση αυτή έχει πολλά πλεονεκτήματα: ενθαρρύνοντας τις βιώσιμες μορφές δασοκομίας, αλιείας, γεωργίας και τουρισμού, το

⁷⁰ Απόφαση 2006/613/ΕΟΚ περί έγκρισης καταλόγου ΤΚΣ για τη Μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή EEL259/1, 21.9.2006

δίκτυο διασφαλίζει ένα μακρόπνοο μέλλον για τους ανθρώπους που ζουν στις σε αυτές τις περιοχές και βασίζονται στις συγκεκριμένες δραστηριότητες⁷¹.

Πηγή: www.eea.europa.eu

3.3.5 Υδατοκαλλιέργειες.

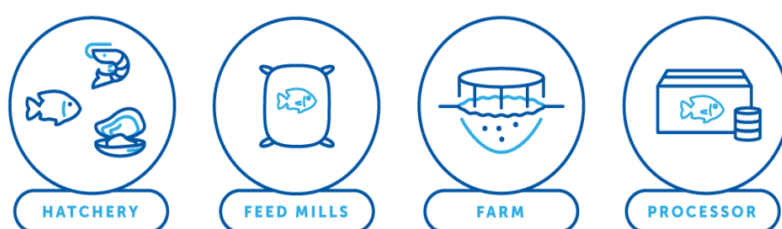
Η υδατοκαλλιέργεια είναι η ελεγχόμενη διαδικασία καλλιέργειας υδρόβιων οργανισμών, ειδικά για ανθρώπινη κατανάλωση. Είναι μια παρόμοια έννοια με τη γεωργία, αλλά με τα ψάρια αντί των φυτών ή των ζώων. Η υδατοκαλλιέργεια αναφέρεται επίσης και ως ιχθυοκαλλιέργεια. Τα θαλασσινά που βρίσκουμε στα κατάστημα πιθανόν να επισημαίνονται ως εκτρεφόμενα ψάρια. Η υδατοκαλλιέργεια μπορεί να δημιουργηθεί σε όλο τον κόσμο, και βρίσκει εφαρμογή: στα παράκτια ύδατα των ωκεανών, τις λίμνες γλυκού νερού και τα ποτάμια, ακόμη και σε ξηρά σε δεξαμενές.

Η καλλιέργεια ψαριών, οστρακοειδών και υδρόβιων φυτών είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς τροφίμων στον κόσμο, παρέχει ήδη στον πλανήτη περίπου το ήμισυ του συνόλου των ψαριών που τρώμε. Στην Ευρώπη, η

⁷¹http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/natura2000/index_el.htm, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 6/12/2019

υδατοκαλλιέργεια αντιπροσωπεύει περίπου το 20% της παραγωγής ιχθύων και απασχολεί άμεσα περίπου 85 000 άτομα. Ο τομέας αποτελείται κυρίως από SMEs ή πολύ μικρές επιχειρήσεις σε παράκτιες και αγροτικές περιοχές. Η υδατοκαλλιέργεια της ΕΕ είναι γνωστή για τα υψηλά πρότυπα ποιότητας, βιωσιμότητας και προστασίας των καταναλωτών. Η συνολική παραγωγή της ΕΕ είναι σταθερή σε όγκο από το 2000, ενώ η παγκόσμια παραγωγή, παράλληλα, αυξάνεται σχεδόν κατά 7% ετησίως. Μέχρι το 2030, το 62% όλων των θαλασσινών που παράγονται για ανθρώπινη κατανάλωση θα προέρχεται από την υδατοκαλλιέργεια. Σήμερα, είναι περίπου 50 τοις εκατό. Οι μέθοδοι της διαδικασίας ιχθυοκαλλιέργειας μπορεί να διαφέρουν από είδος σε είδος. Γενικά, υπάρχουν τέσσερα στάδια της αλυσίδας παραγωγής, ξεκινώντας από τα εκκολαπτήρια και καταλήγοντας στο μετρητή θαλασσινών στο κατάστημα.

4 STAGES OF THE AQUACULTURE PRODUCTION CHAIN

Πηγή: www.aquaculturealliance.org

Κάθε ένα από αυτά τα στάδια μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τις επιπτώσεις του στο περιβάλλον και την ποιότητα και την ασφάλεια των θαλασσινών που παράγουν, γι 'αυτό και η Global Aquaculture Alliance διαχειρίζεται το πρόγραμμα πιστοποίησης τρίτων κατασκευαστών Best Aquaculture Practices (BAP). Στο παρελθόν, τα ιχθυοτροφεία είχαν ζητήματα σχετικά με αυτές τις τέσσερις πτυχές της υδατοκαλλιέργειας και η BAP επιδιώκει να βελτιώσει τη βιομηχανία ιχθυοκαλλιέργειας σε ολόκληρο τον κόσμο. Πρόκειται για το μοναδικό πρόγραμμα πιστοποίησης που καλύπτει κάθε βήμα της αλυσίδας εφοδιασμού. Το πρώτο στάδιο στην αλυσίδα παραγωγής της υδατοκαλλιέργειας είναι το εκκολαπτήριο. Εκεί συμβαίνει η αναπαραγωγή των ψαριών, η εκκόλαψη αυγών και η εκτροφή ψαριών κατά τα πρώτα στάδια της ζωής τους. Μόλις τα ζώα είναι αρκετά ώριμα, μεταφέρονται στο αγρόκτημα, όπου καλλιεργούνται σε μέγεθος συγκομιδής,

χρησιμοποιώντας ζωοτροφές που παράγονται σε μονάδες παραγωγής ζωοτροφών (ένα άλλο στάδιο υδατοκαλλιέργειας). Τα ψάρια μεταφέρονται έπειτα σε εγκατάσταση επεξεργασίας, όπου συσκευάζονται και αποστέλλονται στους λιανοπωλητές τροφίμων.

Δεδομένου ότι η υπεραλίευση των ωκεανών και άλλων φυσικών πόρων συνεχώς αυξάνεται κάθε χρόνο, οι άνθρωποι χρειάζονται εναλλακτικές πηγές θαλασσινών για να τροφοδοτήσουν τον συνεχώς αυξανόμενο πληθυσμό του πλανήτη. Δυστυχώς, οι ημέρες της φυσικής παραγωγικότητας του ωκεανού για τον πλανήτη έχουν παρέλθει. Τα άγρια ψάρια έχουν χρησιμοποιηθεί για αρκετές γενιές. Κάποιοι εκτιμούν ότι τα ετήσια αλιεύματα βρώσιμων θαλασσινών πρωτεϊνών έχουν ήδη περάσει. Οι ωκεανοί δεν μπορούν φυσικά να παράσχουν τη ζήτηση για θαλασσινά και για το λόγο αυτό πρέπει να υπάρξει θετική ευαισθητοποίηση για την υδατοκαλλιέργεια.

Η υδατοκαλλιέργεια είναι το εργαλείο για την κάλυψη του χάσματος της προσφοράς θαλασσινών. Η καλλιέργεια ψαριών με υπεύθυνο και βιώσιμο τρόπο είναι η λύση για την παροχή στις μελλοντικές γενιές πρόσβασης σε υγιείς και φιλικές προς το περιβάλλον επιλογές πρωτεϊνών. Όχι μόνο είναι απαραίτητη λοιπόν η υδατοκαλλιέργεια, αλλά αποτελεί και μια βιώσιμη επιλογή για τους καταναλωτές, ιδιαίτερα σε σύγκριση με άλλες πρωτεΐνες εκτροφής. Τα θαλασσινά είναι εξαιρετικά αποδοτικά από πλευράς πόρων αφού έχουν τη μεγαλύτερη ποσότητα πρωτεΐνης σε σύγκριση με το κοτόπουλο, το χοιρινό και το βόειο κρέας. Έχει επίσης τη χαμηλότερη αναλογία μετατροπής ζωοτροφών μεταξύ των ίδιων μορφών πρωτεΐνης. Η υδατοκαλλιέργεια έχει χαμηλότερες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από ό, τι άλλες μορφές γεωργίας.

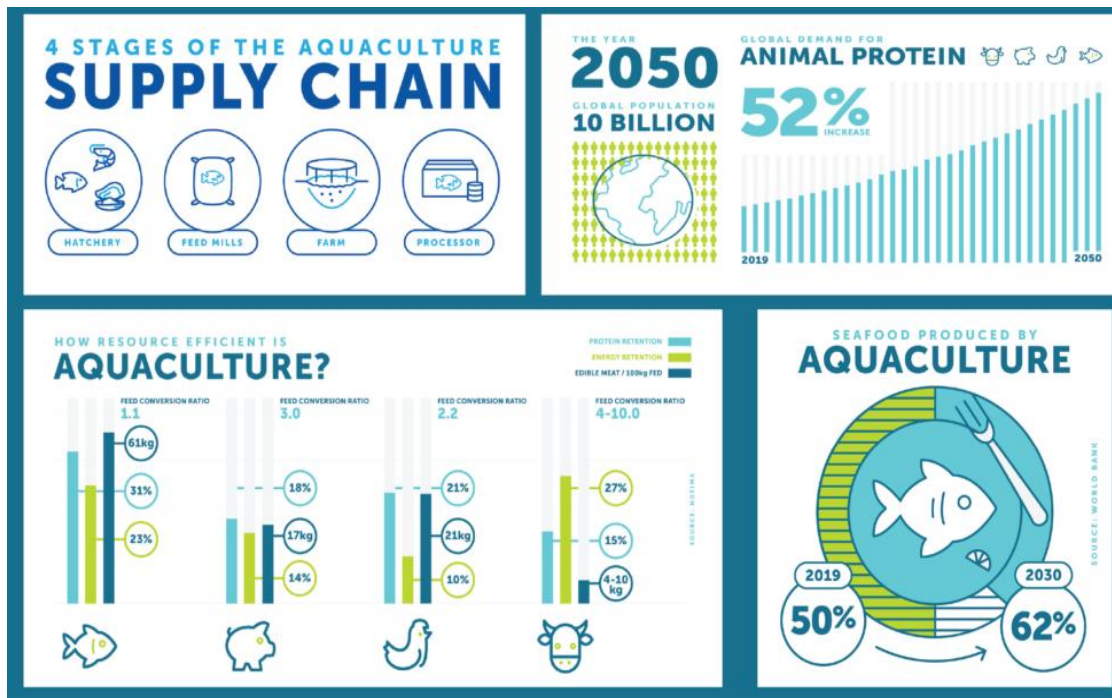
Με αναμενόμενο λοιπόν 10 δισεκατομμύρια ανθρώπους που αναμένεται να κατοικήσουν στον πλανήτη έως το 2050, η ζήτηση για ζωικές πρωτεΐνες θα αυξηθεί κατά 52 τοις εκατό. Οι βιώσιμες και υγιεινές προσεγγίσεις για τη διατροφή του κόσμου είναι πιο κρίσιμες από ποτέ. Προκειμένου να τροφοδοτηθεί με βιώσιμο τρόπο ο αυξανόμενος πληθυσμός του κόσμου με μια υγιή, άπαχη πρωτεΐνη, ο ρόλος της υδατοκαλλιέργειας είναι υψίστης σημασίας. Η πρωταρχική ευθύνη της υδατοκαλλιέργειας είναι να συμπληρώσει αποτελεσματικά τις επιλογές ψαριών που αλιεύονται άγρια με σκοπό την αύξηση της ποσότητας θαλασσινών που διατίθενται παγκοσμίως. Η υδατοκαλλιέργεια έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την υγεία του πλανήτη μας και την υγεία του πληθυσμού μας, εφόσον γίνεται με τρόπο φιλικό προς

το περιβάλλον, κοινωνικά υπεύθυνο και θεωρεί την ασφάλεια των τροφίμων σημαντικό παράγοντα καθώς και την καλή διαβίωση των ζώων⁷².

Στην Μεσόγειο το είδος που κυριαρχεί στις ιχθυοκαλλιέργειες είναι η τσιπούρα και το λαβράκι. Το 1970 για πρώτη φορά καταγράφεται η παραγωγή 10 τόνων τσιπούρας και το 1973 άλλων 10 τόνοι λαβρακιού. Έκτοτε η ποσότητα καλλιεργειών αυτών των δύο ειδών εμφάνισε διαρκή αύξηση και περί το 2000οι ανάγκες στα είδη αυτά καλύπτονται αποκλειστικά από την ιχθυοκαλλιέργεια αφού η προσφορά από την ελεύθερη αλιεία κυμαίνεται μεταξύ 13.000 – 50.000 τόνων. Το 2017 η ετήσια συνολική προσφορά (προερχόμενη από αλιεία και υδατοκαλλιέργεια) των δυο ειδών αποτιμήθηκε σε 432.224 τόνους εκ των οποίων οι 416.724 (96,5%) προέρχονταν από την υδατοκαλλιέργεια και οι 15.500 περίπου (3,5%) από την ελεύθερη αλιεία. Το ποσοστό αυτό παραμένει τα τελευταία χρόνια σχεδόν αμετάβλητο. Η εκτροφή τσιπούρας και λαβρακιού καταγράφηκε το 2017 σε 20 χώρες, πρωτίστως από την ευρύτερη περιφέρεια της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, με την παραγωγή τους να κυμαίνεται από ελάχιστα κιλά ως και 140.000 τόνους. Αναλυτικότερα το 2017 παράχθηκαν 416.724 τόνοι συνολικά τσιπούρας και λαβρακιού υδατοκαλλιέργειας σημειώνοντας συνολική αύξηση 11,8% σε σχέση με το 2016 (372.809 τόνοι). Από αυτά το 53% της παραγωγής ήταν τσιπούρα και το 47% ήταν λαβράκι. Η σημαντικότερη συνολική αύξηση καταγράφηκε στις ιχθυοκαλλιέργειες στην Τουρκία (16,7%). Ακολούθησε η Ελλάδα, η Κροατία και η Γαλλία. Οι μεταβολές που παρατηρήθηκαν στις έτερες μεσογειακές χώρες ήταν σχετικά μικρές⁷³.

⁷²Σύνδεσμος Ελληνικών Θαλασσοκαλλιεργειών, Ελληνική Υδατοκαλλιέργεια ετήσια έκθεση, 2018

⁷³Ibid

Πηγή: www.aquaculturealliance.org

Μέρος 2ο

Κεφάλαιο 4^ο

Η διαδρομή και η επίτευξη της θεσμοθέτησης του Δικαίου της Θάλασσας

4.1. Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου στην τρίτη διάσκεψη αντίθετα με τα προηγούμενα συνέδρια του 1958 και του 1960 δεν ανέθεσε ίδιο ρόλο και καθήκοντα σε αυτή, διότι νέα πολιτικά, κοινωνικά και τεχνολογικά δεδομένα διαφοροποιούσαν το διεθνές σκηνικό⁷⁴, καθώς και το γεγονός ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες είχαν την πεποίθηση ότι η επιτροπή εκπροσωπούνταν από αναπτυγμένα κράτη κατά κύριο λόγο. Εν αντιθέσει, οι προπαρασκευαστικές διεργασίες είχαν ανατεθεί στην Επιτροπή Θαλάσσιου Βυθού. Με βάση το ότι δεν προέκυψε ένα σχέδιο κειμένου, με ψήφισμα η Γενική Συνέλευση αποφάσισε την σύγκληση συνεδρίου με σκοπό τη σύναψη της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, (UNCLOS III) με εντολή να προκύψει μια ενιαία συνθήκη που να ασχολείται διεξοδικά με το δίκαιο της θάλασσας.

Η απόφαση για τη σύναψη μιας τέτοιας σύμβασης, ήταν σημαντικό να έχει λάβει έγκριση από όλα τα συμμετέχοντα κράτη. Τα προβλήματα των Ωκεανών αποτελούσε μία κοινή παραδοχή ότι έπρεπε να εξεταστούν συνολικά. Επομένως το συνέδριο ασχολήθηκε με *"τη δημιουργία ενός δίκαιου διεθνούς καθεστώτος για την θαλάσσια περιοχή, τους θαλάσσιους πόρους, και τον θαλάσσιο βυθό μαζί με το υπέδαφος αυτών, εκτός των ορίων της εθνικής δικαιοδοσίας, δίνοντας έναν σαφέστερο ορισμό της θαλάσσιας περιοχής, εστιάζοντας ταυτόχρονα σε ένα ευρύτερο φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν το καθεστώς της ανοικτής θάλασσας, την υφαλοκρηπίδα, την εδαφική θάλασσα, τη συνορεύουσα ζώνη, την αλιεία και τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας"*.

Η πρώτη από τις συνόδους της τρίτης Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 1973. Το συνέδριο άρχισε τις ουσιαστικές εργασίες του στη δεύτερη συνεδρία, και απαιτήθηκε χρονικό διάστημα πολλών ετών μέχρι την ολοκλήρωση του το Δεκέμβριο του 1982. Το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών και των ομάδων κρατών αποτέλεσε την βάση στην οποία στηρίχτηκε το τελικό κείμενο στο οποίο κατέληξε η

⁷⁴ Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 16

Σύμβαση, η οποία και τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994. Η Σύμβαση έχει χαρακτηριστεί ως η πιο ολοκληρωμένη πολυμερής συνθήκη που έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, διότι εναρμονίζει μέσω των ρυθμίσεων της όλες σχεδόν τις μορφές του διεθνούς δικαίου της θάλασσας οι οποίες προϋπήρχαν⁷⁵. Επιπλέον, συνδυάζει αρμονικά την κωδικοποίηση της υπάρχουσας κείμενης νομοθεσίας με την προοδευτική ανάπτυξη των νέων κανόνων σύμφωνα με το σύγχρονο διεθνές δίκαιο, όπως γίνεται εύκολα κατανοητό στον τομέα της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος⁷⁶. Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας είχε σημαντική επίπτωση ως προς τη διαχείριση και τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων, διότι καθιέρωσε μέσω των οριοθετήσεων την αποκλειστική οικονομική ζώνη, ζώνη η οποία δεν πρέπει να εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τη γραμμή βάσης, με το παράκτιο κράτος να έχει «κυριαρχικά δικαιώματα με σκοπό την εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των έμβιων πόρων της». Η οριοθέτηση των 200 ναυτικών μιλίων, αποτελεί μία από τις πιο εκτεταμένες θεσμικές αλλαγές του 20ου αιώνα. Οι περιοχές των ωκεανών με τεράστιο πλούτο φυσικών πόρων οι οποίες ήταν ανοικτές σε όλους ως μέρος της ανοικτής θάλασσας πρότερα μετατρέπονται μέσω της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης σε περιουσιακά στοιχεία των παράκτιων κρατών. Το καθεστώς της αλιείας στην ΑΟΖ είχε ως βάση τη βούληση των κρατών να ενσωματώσουν μέρος των θαλάσσιων πόρων στην κυριαρχία των παράκτιων κρατών⁷⁷.

Το έργο της τρίτης συνδιάσκεψης υπήρξε σημαντικό και με τεράστιο όγκο εργασιών καθώς ρύθμισε το νέο καθεστώς και επαναδιαπραγματεύθηκε τους κλασικούς κανόνες ερευνώντας παράλληλα και σημαντικά ζητήματα που επηρεάζουν το θαλάσσιο περιβάλλον. Το τεράστιο έργο της αρχικά άρχισε να προβάλλεται μέσω των εργασιών της SeabedCommittee⁷⁸. Την περίοδο που διανύουμε, υπάρχει μια ευρεία υιοθέτηση από τα κράτη του καθεστώτος της αποκλειστικής οικονομικής

⁷⁵Wegelein H.Th. Florian, *Marine Scientific Research - The Operation and Status of Research Vessels and Other Platforms in International Law*, Martinus Nijhoff Publishers, Boston, 2005, σελ. 274

⁷⁶ Churchill R., D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy, The International Framework of fisheries management*, Oxford University Press, 2010, UN Convention on the Law of the Sea, σελ. 80-81.

⁷⁷ Van der Burgt N., *The Contribution of International Fisheries Law to Human Development, An Analysis of Multilateral and ACP-EU Fisheries Instruments, Legal Aspects of Sustainable Development*, Freestone David (Series Editor), Volume 15, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden Boston, Part Two: An International Law Perspective on Human Development in Fisheries Law, The 1982 UN Convention on the Law of The Sea as a Legal Framework, σελ.142-147.

⁷⁸ Γσάλτας Γρ., Κλάδη-Ευσταθοπούλου Μαρ., *Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών*, εκδ. Σιδέρης, 2003, σελ. 138

ζώνης. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1982 και τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994 και αριθμεί 157 μέλη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η ίδια η Ευρωπαϊκή Κοινότητα⁷⁹.

4.2. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Montego Bay, 1982) UNCLOS.

Στις 10 Δεκεμβρίου του 1982 πραγματοποιήθηκε η τρίτη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων εθνών για το δίκαιο της θάλασσας (1973-1982) κατέληξε στην υπογραφή της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας στο Montego Bay. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας καθιερώνει ένα νέα νομικό κείμενο το οποίο θεσπίζει ζητήματα που αφορούν τις θάλασσες και τους ωκεανούς, με κανόνες που διέπουν όλες τις χρήσεις των ωκεανών, των θαλασσών, τους πόρους τους και τις δραστηριότητες εντός αυτών. Ρυθμίζονται επίσης και οι συνέπειές τους (διάφορα είδη ρύπανσης, κλπ). Η άποψη που επικρατεί είναι ότι το σύνολο των προβλημάτων των ωκεανών είναι ζητήματα που συνδέονται και πρέπει να αντιμετωπιστούν συνολικά. Η εν λόγω άποψη αναφέρεται και στο κείμενο του προοιμίου της Σύμβασης και περιγράφει σαφώς την παγκόσμια προσέγγιση αναφέροντας: "... τα προβλήματα του ωκεάνιου χώρου είναι στενά αλληλένδετα και πρέπει να θεωρηθεί ως ένα σύνολο "⁸⁰. Η σύμβαση ήταν διαθέσιμη για υπογραφή από τα κράτη στις 10 Δεκεμβρίου 1982 στο Montego Bay της Τζαμάικα. Αυτό αποτέλεσε την κορύφωση των συνομιλιών για περισσότερα από 14 χρόνια με τη συμμετοχή χωρών που εκπροσωπούν όλες το γεωγραφικό εύρος του πλανήτη, όλων των πολιτικών πεποιθήσεων και όλων των επιπέδων κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης. Όταν εκδόθηκε η Σύμβαση ενσωμάτωσε σε ένα κείμενο παραδοσιακούς κανόνες για τις χρήσεις των ωκεανών αντικαθιστώντας τις τέσσερις προηγούμενες εν ισχύ Συμβάσεις της Γενεύης του Απριλίου του 1958⁸¹, οι οποίες εξέταζαν ζητήματα της χωρικής θάλασσας και της παρακείμενης ζώνης, αφορούσαν ζητήματα για την ηπειρωτική ζώνη, τα ζητήματα που σχετίζονται με την ανοικτή θάλασσα, αλιευτικά ζητήματα και ζητήματα για τη διατήρηση των έμβιων πόρων σε αυτήν και παράλληλα νομικές

⁷⁹ Churchill R., D. Owen, *The EC Common Policy, The International Framework of Fisheries Management*, 2010, Oxford University Press, UN Convention on the Law of the Sea, σελ. 80-85.

⁸⁰ Wegelein H.Th. Florian, *Marine Scientific Research - The Operation and Status of Research Vessels and Other Platforms in International Law*, Martinus, Nijhoff Publishers, Boston, 2005, σελ. 271

⁸¹ Montserrat Gorina-Ysern, *An International Regime for Marine Scientific Research*, Transnational Publishers, New York, 2003, σελ. 287

έννοιες εμφανίστηκαν για πρώτη φορά. Η Σύμβαση παρείχε επίσης το πλαίσιο για την περαιτέρω ανάπτυξη συγκεκριμένων περιοχών του δικαίου της θάλασσας.

Ανάμεσα κράτη που συμμετείχαν δεν κύρωσαν την Σύμβαση και συνεπώς δεν εντάχθηκαν σε αυτή τέσσερα κράτη. Τα κράτη τα οποία δεν προσχώρησαν στην Συνθήκη είναι οι ΗΠΑ, το Ισραήλ, η Τουρκία και η Βενεζουέλα και απείχαν 17 κράτη, ενώ την υπέγραψαν 130 κράτη. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι τίποτα δεν προμήνυε την μη κύρωση της Σύμβασης από τις ΗΠΑ και την μη ύπαρξη συναίνεσης. Η αλλαγή κυβέρνησης όμως στις ΗΠΑ άλλαξε την στάση τους και ζήτησε την τροποποίηση ως προς τον τρόπο που θα διαχειρίζονται από κοινού περιοχές και τέθηκε αντιμέτωπη με την άποψη την ομάδα των 77 θέτοντας το σχέδιο σε ψηφοφορία⁸². Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, υπογράφηκε τελικά στις 10 Δεκεμβρίου του 1982, (UNCLOS III) ενώ τέθηκε σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 308 της 16ης Νοεμβρίου 1994⁸³, αφού παρήλθε 1 έτος μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εξηκοστού εγγράφου προσχώρησης σε αυτή. Με τη σύναψη της UNCLOS, 1982 επιδιώχθηκε μια λύση η οποία θα μπορούσε κάλλιστα να χαρακτηριστεί και ως ενδιάμεση καθώς για την επίτευξη της έγιναν σημαντικές εκατέρωθεν υποχωρήσεις μεταξύ των αναπτυσσόμενων κρατών που επιδίωκαν ευρύτερο έλεγχο των παράκτιων πλουτοπαραγωγικών τους πόρων και των μεγάλων ναυτικών δυνάμεων και της επιδίωξής τους για τη διασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος θαλάσσιων περιοχών προς επίτευξη της αξιοποίησης των σύγχρονων δυνατοτήτων του ναυτικού τους στόλου. Σήμερα, πρόκειται για το παγκοσμίως αναγνωρισμένο καθεστώς που ασχολείται με όλα τα θέματα που αφορούν το δίκαιο της θάλασσας.

Με τον τρόπο αυτό η Σύμβαση ενσωματώνει διατάξεις που πηγάζουν από το προϋπάρχον εθιμικό δίκαιο από το οποίο έχουν προέλευση (αφορούν το καθεστώς της αιγιαλίτιδας ζώνης, την ανοιχτή θάλασσα, την υφαλοκρηπίδα). Επίσης προκύπτει μία εισαγωγή νέων θεσμών του δικαίου της Θάλασσας με σημαντικότερο εξ αυτών την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), που εκτείνεται ως τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης και αποτελεί μια μοναδική στο είδος της θαλάσσια ζώνη στην οποία το παράκτιο κράτος ασκεί εκτεταμένες οικονομικής φύσεως αρμοδιότητες. Επίσης εισάγεται το νομικό καθεστώς των αρχιπελαγικών κρατών, της περιοχής του

⁸² Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 18

⁸³ <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/08/8-01/unclos.xml>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 22/8/2019

διεθνούς βυθού και το σύστημα επίλυσης των διαφορών με κύριο όργανο το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας – (ITLOS)⁸⁴. Αυτή την στιγμή 167 κράτη την έχουν κυρώσει εξαιρουμένων των: ΗΠΑ, Τουρκία, Ισραήλ, Βενεχουέλα, Περού και την Συρία. Στην Ελλάδα κυρώθηκε η εν λόγω Σύμβαση στις 27 Ιουλίου 1995⁸⁵. Η Σύμβαση αποτελείται από 320 άρθρα, μαζί με 9 παραρτήματα που ρυθμίζουν τα ζητήματα του Δικαίου της θαλάσσης σε ένα πολύ διευρυμένο πλαίσιο⁸⁶. Τα πιο ουσιώδη χαρακτηριστικά της Σύμβασης είναι τα εξής:

Τα παράκτια κράτη ασκούν κυριαρχία επί της χωρικής τους θάλασσας και έχουν το δικαίωμα να καθορίσουν το εύρος τους μέχρι το όριο να μην υπερβαίνει τα 12 ναυτικά μίλια. τα αλλοδαπά σκάφη επιτρέπεται "αβλαβές πέρασμα" μέσω αυτών των υδάτων⁸⁷.

Τα παράκτια κράτη έχουν κυριαρχικά δικαιώματα σε μια αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) 200 ναυτικών μιλίων όσον αφορά τους φυσικούς πόρους και ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες και ασκούν δικαιοδοσία στην έρευνα της ναυτικής επιστήμης και στην προστασία του περιβάλλοντος⁸⁸. Τα κατεχόμενα από το έδαφος και τα γεωγραφικά μειονεκτούντα κράτη έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε δίκαιη βάση στην εκμετάλλευση κατάλληλου τμήματος του πλεονάσματος των έμβιων πόρων της ΑΟΖ των παράκτιων κρατών της ίδιας περιοχής ή υποπεριφέρειας τα άκρως μεταναστευτικά είδη ψαριών και θαλάσσιων θηλαστικών τυγχάνουν ειδικής προστασίας⁸⁹. Τα παράκτια κράτη έχουν κυριαρχικά δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα (την εθνική περιοχή του θαλάσσιου βυθού) για την εξερεύνηση και την εκμετάλλευσή της⁹⁰. Το εύρος της δύναται να έχει έκταση τουλάχιστον 200 ναυτικά μίλια από την ακτή ή και περισσότερο αν επικρατούν ιδιαίτερες συνθήκες⁹¹. Τα παράκτια κράτη μοιράζονται με τη διεθνή κοινότητα μέρος

⁸⁴Τσάλτας Γρ., Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, Διεθνής Πολιτική-Διεθνές Δίκαιο-Διεθνής Οργάνωση, εκδ. Σιδέρης, 2003, σελ. 47

⁸⁵www.isalos.net/knowledge/naftiko-dikaio/diethnes-unclos/, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 24/8/2019

⁸⁶https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 26/8/2019

⁸⁷<https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/08/8-01/unclos.xml> Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 27/8/2019

⁸⁸Ibid

⁸⁹Ibid

⁹⁰Ζιοπούλου Θεοδ., Ζητήματα Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών Νησιωτικών Περιοχών και Διεθνές Δίκαιο: Προσέγγιση Μέσα από την Νομολογία Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2013, σελ. 49-52

⁹¹<https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/08/8-01/unclos.xml>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 30/8/2019

των εσόδων που προέρχονται από την εκμετάλλευση πόρων από οποιοδήποτε θαλάσσια ζώνη τους πέραν των 200 μιλίων⁹².

Όλα τα κράτη απολαμβάνουν τις παραδοσιακές ελευθερίες της ναυσιπλοΐας, της πλεύσης, της επιστημονικής έρευνας και της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα. υποχρεούνται να υιοθετήσουν ή να συνεργαστούν με άλλα κράτη για τη λήψη μέτρων διαχείρισης και διατήρησης των έμβιων πόρων⁹³. Τα όρια της χωρικής θάλασσας, της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας των νησιών καθορίζονται σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν για την επικράτεια της γης, αλλά οι βράχοι που δεν μπορούν να διατηρήσουν τη δική τους κατοικία ή οικονομική ζωή δεν θα είχαν οικονομική ζώνη ή υφαλοκρηπίδα⁹⁴.

Τα συνορεύοντα κράτη με κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες πρέπει να επιδεικνύουν διάθεση για συνεργασία στην διαχείριση των έμβιων πόρων, των περιβαλλοντικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων⁹⁵. Τα κράτη έχουν την ευθύνη για την πρόληψη και τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης και για τυχόν ζημίες που η πρόκληση τους έγκειται στην παραβίαση των διεθνών υποχρεώσεών τους για την καταπολέμηση της ρύπανσης⁹⁶. Όλες οι θαλάσσιες επιστημονικές έρευνες στην ΑΟΖ και στην υφαλοκρηπίδα υπόκεινται στη συγκατάθεση του παράκτιου κράτους, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις είναι υποχρεωμένες να χορηγούν τη συγκατάθεσή τους σε άλλα κράτη όταν η έρευνα έχει επιστημονικούς και ερευνητικούς αμιγώς λόγους⁹⁷. Τα κράτη οφείλουν να προωθήσουν την ανάπτυξη και τη μεταφορά της θαλάσσιας τεχνολογίας "με δίκαιους και εύλογους όρους και προϋποθέσεις", λαμβάνοντας δεόντως υπόψη όλα τα νόμιμα συμφέροντα⁹⁸. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να ρυθμίζουν με ειρηνικά μέσα τις διαφορές τους σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της Σύμβασης⁹⁹.

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έχει καταστεί το αρμόδιο πολιτικό όργανο για την αντιμετώπισή των διαφορών των κρατών. Η αρχή αυτή υπενθυμίζεται στα μέλη σε ετήσια βάση μέσω του ψηφίσματος για το δίκαιο της

⁹²Ibid

⁹³Ibid

⁹⁴Ibid

⁹⁵Ibid

⁹⁶Ibid

⁹⁷Ζιοπούλου Θεοδ., Ζητήματα Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών Νησιωτικών Περιοχών και Διεθνές Δίκαιο: Προσέγγιση Μέσα από την Νομολογία Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2013, σελ. 49-52

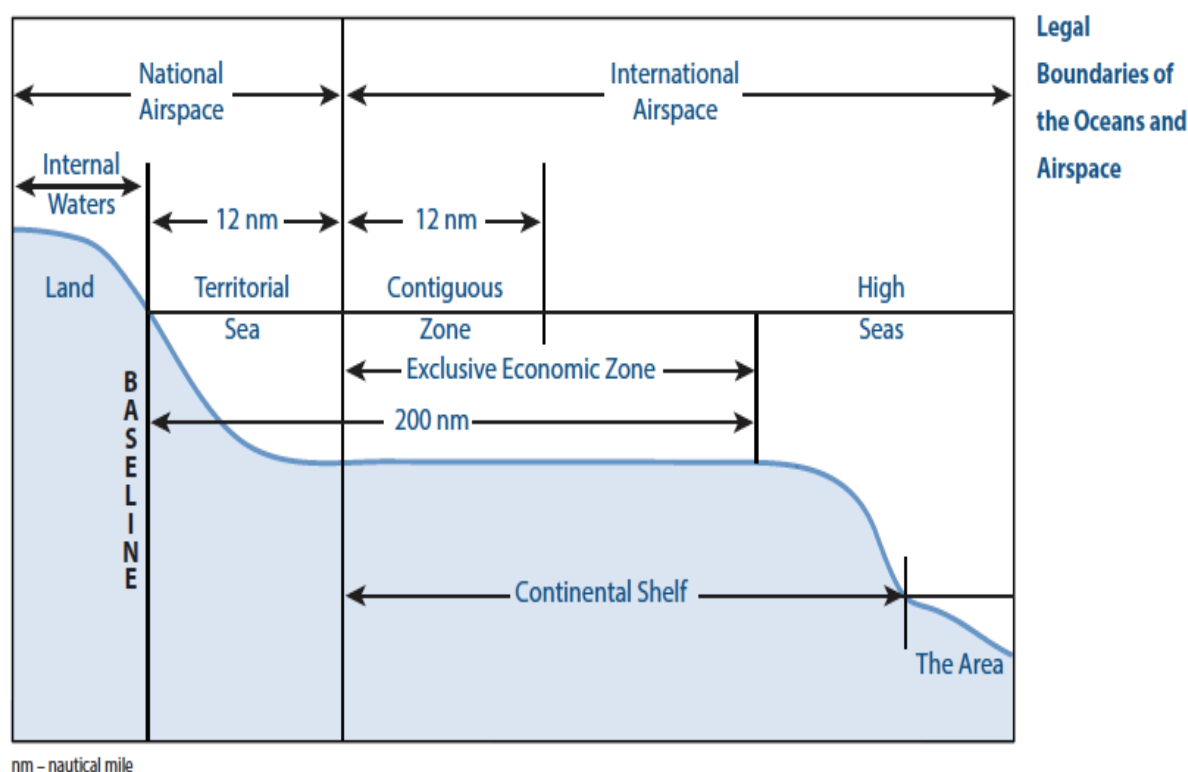
⁹⁸<https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/08/8-01/unclos.xml>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 2/9/2019

⁹⁹Ibid

θάλασσας που εγκρίθηκε από την Συνέλευση. Η Συνέλευση έχει δημιουργήσει τρεις νέους θεσμούς στη διεθνή σκηνή:

- το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας, με έδρα το Αμβούργο (Γερμανία),
- η Διεθνής Αρχή Θάλασσας που εδρεύει στο Kingston (Τζαμάικα),
- η Επιτροπή για τα όρια της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας, με έδρα τα Ηνωμένα Έθνη
- Κεντρικά γραφεία στη Νέα Υόρκη¹⁰⁰.

Οι διαφορές μπορούν να υποβληθούν στο Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας με έδρα το Αμβούργο (Γερμανία) που συστάθηκε βάσει της Σύμβασης, στο Διεθνές Δικαστήριο ή σε διαιτησία. Η συνδιαλλαγή είναι επίσης διαθέσιμη και, σε ορισμένες περιπτώσεις, η υποβολή σε αυτήν θα είναι υποχρεωτική. Το δικαστήριο έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για τις διαφορές εξόρυξης στο βυθό της θάλασσας. Στο παρακάτω σχήμα φαίνονται συνολικά οι οριοθετήσεις σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας έτσι όπως διαμορφώθηκε με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας μετά το 1982 :

Πηγή: Law of the Sea, A Policy Primer, The Fletcher School, Tufts University

¹⁰⁰ https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 4/9/2019

Σημαντικό στοιχείο που είναι ενδιαφέρον να αναφερθεί είναι το γεγονός ότι ένα κράτος μπορεί να προσχωρήσει στην Σύμβαση χωρίς να είναι συμβαλλόμενο μέρος στην Συμφωνία σχετικά με το μέρος XI της Σύμβασης του Ιουλίου 1994 ή στην Συμφωνία για τα επικαλυπτόμενα αποθέματα του Αύγουστου του 1995. Παρόμοιο καθεστώς συναντάται και στην Σύμβαση της Βαρκελώνης με τα πολυάριθμα πρωτόκολλα με τους διαφορετικούς όρους επικύρωσης του καθενός¹⁰¹.

4.3. Το καθεστώς αλιείας στις κλειστές και ημίκλειστες θάλασσες.

Η Μεσόγειος θάλασσα αποτελεί την ιστορικότερη και σημαντικότερη περιφερειακή θάλασσα παγκοσμίως. Από γεωγραφικής άποψης, η Μεσόγειος αποτελεί, ένα ιδιαίτερο θαλάσσιο σύμπλεγμα μικρότερων θαλάσσιων περιοχών, οι οποίες αποτελούν από μόνες τους μικρότερα θαλάσσια υπό-σύνολα, με μεγαλύτερο εκείνο της Μαύρης Θάλασσας, συμπεριλαμβανομένης της Αζοφικής, το οποίο και προεκτείνεται προς την κεντρική Μεσόγειο μέσω των στενών του Βοσπόρου, και των Δαρδανελίων, αλλά και τις περιοχές του Αιγαίου, της Αδριατικής κλπ, ενώ, το γεωμορφολογικό της υπόβαθρο τη διακρίνει σε δύο μεγάλες υποθαλάσσιες λεκάνες, τη δυτική και την ανατολική¹⁰². Παράλληλα, η Μεσόγειος ανήκει στις θαλάσσιες εκείνες περιοχές με πλήρη τα χαρακτηριστικά της ημίκλειστης Θάλασσας. Η κατάταξη της Μεσογείου στην κατηγορία αυτή προτάθηκε ήδη από το 1979, από την Πράξη 111 της συνόδου των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης¹⁰³.

Σύμφωνα με το άρθρο 122 της Σύμβασης του Montego Bay: «κλειστή ή ημίκλειστη θάλασσα είναι κόλπος, λεκάνη ή θάλασσα που περιβάλλεται από δύο ή περισσότερα κράτη και συνδέεται με άλλη θάλασσα ή με ωκεανό με μια στενή λωρίδα ή που αποτελείται εξ ολοκλήρου ή κατ' εξοχήν από τις αιγιαλίτιδες ζώνες και τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες δύο ή περισσότερων κρατών»¹⁰⁴.

Πολλά κράτη, κατά τη διάρκεια της διαπραγματεύσεως για το καθεστώς των κλειστών ή ημίκλειστων θαλασσών προσπάθησαν να εξασφαλίσουν προνομιακά δικαιώματα

¹⁰¹https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 5/9//2019

¹⁰² Tsaltas, Gr. I., "L'Occident, Le Système de Sécurité Internationale et la Méditerranée Orientale dans la Deuxième Moitié du 20ème Siècle", Revue Internationale d' Histoire Militaire, Athènes 2001, σελ. 113

¹⁰³ Η Σύνοδος αυτή είχε ως αντικείμενό της τη μελέτη των κινδύνων που δημιουργεί η αυξημένη ναυσιπλοΐα

¹⁰⁴ Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 115

λόγω της εγγενούς γεωμορφολογικής δυσκολίας πλήρους ανάπτυξης των δικαιωμάτων τους η οποία εξαρτάται και από την καθόλα μειονεκτική γεωγραφική θέση τους σε σχέση με απέναντι ή όμορες ακτές άλλων γειτονικών στην ίδια περιοχή κρατών¹⁰⁵. Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας προτίμησε, όμως, να αφιερώσει για τα κράτη αυτά μια περιορισμένη όσο και ιδιαίτερη ρύθμιση, απαλλάσσοντας το καθεστώς για τις κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες από προβλέψεις που θα ανέτρεπαν όλες τις εθιμικές όσο και στέρεες συμβατικές ρυθμίσεις που αφορούν στην οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών εθνικής δικαιοδοσίας¹⁰⁶. Στο άρθρο 123 της Σύμβασης αναφέρεται στη συνεργασία μεταξύ των παράκτιων κρατών σε κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες, προτρέποντας ουσιαστικά τα ενδιαφερόμενα στην περιοχή κράτη να συντονίζουν τις όποιες απαραίτητες ενέργειές τους με στόχο τη διαχείριση, διατήρηση, έρευνα και εκμετάλλευση των βιολογικών πόρων της θάλασσας, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την προώθηση της θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας¹⁰⁷. Ειδικότερα τα ημίκλειστα κράτη θα πρέπει να προσπαθούν άμεσα ή μέσω αρμόδιας περιφερειακής οργάνωσης:

- α) να συντονίζουν τη διαχείριση, διατήρηση, έρευνα και εκμετάλλευση των ζώντων πόρων της θάλασσας 7
- β) να συντονίζουν την εκπλήρωση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών τους σχετικά με την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος 7
- γ) να συντονίζουν την πολιτική της επιστημονικής τους έρευνας και να αναλαμβάνουν, όπου αρμόζει, κοινά προγράμματα επιστημονικής έρευνας στην περιοχή 7
- δ) να προσκαλούν, όπως αρμόζει, άλλα ενδιαφερόμενα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς να συνεργασθούν με αυτά για την προώθηση των διατάξεων του άρθρου 123¹⁰⁸.

Συμπερασματικά, η περίπτωση των ρυθμίσεων περί κλειστών ή ημίκλειστων θαλασσών, δεν αφορά, σε καμία απολύτως περίπτωση, στην οριοθέτηση των ζωνών εθνικής δικαιοδοσίας των κρατών, πόσω μάλλον και των υποθαλάσσιων περιοχών

¹⁰⁵ Τσάλτας Γρ. Η παγίδα των ΑΟΖ - Γιατί το «κλειδί» είναι η υφαλοκρηπίδα, διαθέσιμο στην Ιστοσελίδα: <https://www.foreignaffairs.gr/articles/68746/grigoris-i-tsaltas/i-pagida-ton-aoz?page=show> Ημ. τελευταίας πρόσβασης: 17/12/2019

¹⁰⁶ Ibid

¹⁰⁷ Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 114

¹⁰⁸ Άρθρο 123, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας /Σύμβαση του Montego Bay

ανάμεσα στα όμορα ή απέναντι κράτη, καθεστώς που άπτεται εκείνου της υφαλοκρηπίδας¹⁰⁹.

4.4. Το καθεστώς αλιείας στις διάφορες ζώνες υδάτων.

Οι αλιευτικές δραστηριότητες ανάλογα σε ποια θαλάσσια ζώνη εκτελούνται υπάγονται σε διαφορετικό καθεστώς. Τα σκάφη και οι αλιείς πρέπει να γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους και την δικαιοδοσία των κρατών που ελέγχουν τις ζώνες ώστε να συμμορφώνονται και να μπορούν να εκτελούν με νόμιμο τρόπο την δραστηριότητα τους. Πολλές φορές βέβαια λόγω της φύσεως των αλιευμάτων και της ιδιομορφίας του βυθού μία δραστηριότητα μπορεί να υπάγεται σε διαφορετικό ρυθμιστικό καθεστώς.

4.4.1. Αλιεία στα εσωτερικά και τα χωρικά ύδατα.

Ως εσωτερικά ύδατα ορίζονται τα ύδατα εντός της γραμμής βάσης από την οποία αρχίζει να προσμετράτε το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Η φυσιολογική τιμή αναφοράς είναι "η χαμηλή στάθμη του νερού κατά μήκος της ακτής όπως αυτή φαίνεται στους ναυτικούς χάρτες μεγάλης κλίμακας που αναγνωρίζονται επίσημα από το παράκτιο κράτος", και η σύμβαση για το δίκαιο της θάλασσας ενσωματώνει και τους κανόνες για άλλα είδη βασικής γραμμής. Αν έχουν δημιουργηθεί ευθείες γραμμές, η έκταση των θαλάσσιων εσωτερικών υδάτων μπορεί να είναι μεγάλη. Η χωρική θάλασσα είναι μια θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται έως 12 ναυτικά μίλια μακρύτερα από τη γραμμή βάσης.

Στα εσωτερικά ύδατα και στα χωρικά ύδατά, το παράκτιο κράτος έχει την εδαφική κυριαρχία πάνω από τον πυθμένα της θάλασσας και του υπεδάφους, στη στήλη του νερού, και του εναέριου χώρου. Σε αυτές τις ζώνες περιλαμβάνει και κάθε αλιευτική δραστηριότητα. Η εδαφική κυριαρχία του παράκτιου κράτους στα εσωτερικά ύδατα και στα χωρικά ύδατά ερμηνεύεται ως το αποκλειστικό δικαίωμα του παράκτιου κράτους όσον αφορά τις αλιευτικές δραστηριότητες στα ύδατα αυτά. Πλοία ή σκάφη κάτω από άλλη σημαία δεν έχουν το δικαίωμα να αλιεύουν χωρίς την εξασφάλιση της συναίνεσης του παράκτιου κράτους το οποίο δεν έχει υποχρέωση να παρέχει πρόσβαση στα αποθέματα ψαριών που πλεονάζουν στη συγκεκριμένη περιοχή. Τα αποκλειστικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε σχέση με τις

¹⁰⁹ Τσάλτας Γρ. Η παγίδα των ΑΟΖ - Γιατί το «κλειδί» είναι η υφαλοκρηπίδα, διαθέσιμο στην Ιστοσελίδα <https://www.foreignaffairs.gr/articles/68746/grigoris-i-tsaltas/i-pagida-ton-aoz?page=show> Ημ. τελευταίας πρόσβασης: 17/12/2019

αλιευτικές δραστηριότητες προσδιορίζονται σαφώς από το άρθρο 21. Σύμφωνα με αυτό το παράκτιο κράτος μπορεί "να θεσπίσει νόμους και κανονισμούς", σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης του 1982 και άλλων κανόνων του διεθνούς δικαίου, που να αναφέρονται στην αβλαβή διέλευση από τη χωρική θάλασσα, σε σχέση με τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας, την πρόληψη ώστε να μην παραβιάζονται οι νόμοι της αλιείας και κανονισμοί του παράκτιου κράτους και την προστασία του περιβάλλοντος του. Παράλληλα δεν μπορεί σκάφος με ξένη σημαία να διενεργήσει διερευνητική αλιεία στα εσωτερικά ύδατα ή στα χωρικά ύδατα του παράκτιου κράτους υπό το πρόσχημα της "θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας". Αυτό οφείλεται στο ότι τα παράκτια κράτη έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να ρυθμίζουν, να εξουσιοδοτούν και να διεξάγουν θαλάσσια επιστημονική έρευνα στα χωρικά τους ύδατα και τέτοια έρευνα θα πρέπει να διεξάγεται μόνο με τη ρητή συγκατάθεση τους υπό τους δικούς τους όρους.

Η Σύμβαση δεν καθορίζει με σαφήνεια τα καθήκοντα του παράκτιου κράτους ως προς τη διαχείριση της αλιείας στα εσωτερικά ύδατα και τη χωρική θάλασσα. Στο μέρος XII της Σύμβασης, σχετικά με την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, περιέχει βέβαια αρκετές γενικές υποχρεώσεις που εφαρμόζονται στην αλιεία σε αυτές τις ζώνες. Αρκετές διατάξεις του Μέρους XII αφορούν τη μείωση των επιπτώσεων της ρύπανσης στους αλιευτικούς πόρους και τις δραστηριότητες που είναι αλληλένδετες.

4.4.2. Αλιεία στην αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ).

Στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 εισάγεται για πρώτη φορά ο όρος αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ). Η αποκλειστική οικονομική ζώνη περιλαμβάνει το βυθό, τα υπερκείμενα αυτού ύδατα και το υπέδαφος. Στην αποκλειστική οικονομική ζώνη το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα για ζητήματα εξερεύνησης, εκμετάλλευσης, διαχείρισης και διατήρησης των φυσικών πόρων. Λέγοντας φυσικούς πόρους συμπεριλαμβάνονται οι έμψυχοι και άψυχοι πόροι.

Οι αλιευτικοί πόροι λόγω του ότι δεν περιλαμβάνεται ορισμός της έννοιας των φυσικών πόρων στην Σύμβαση, συγκαταλέγονται ως έμψυχος πόρος στην κατηγορία των φυσικών πόρων¹¹⁰. Συχνά απαντάται ο όρος αποκλειστική αλιευτική ζώνη. Ο

¹¹⁰Churchill R., D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, The Origins and Development of the Common Fisheries Policy, 2010, Oxford University Press, The Challenge of 200nm limitsproducing a Fisheries Management Policy, σελ. 6-11.

όρος αυτός προκύπτει αν το παράκτιο κράτος επιλέξει να ασκεί τα κυριαρχικά δικαιώματα του μόνο ως προς τους αλιευτικούς πόρους και όχι για όλους τους φυσικούς πόρους. Το καθεστώς της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης καλύπτεται από πλήθος διατάξεων στην Σύμβαση που οριοθετούν το καθεστώς της αλιείας¹¹¹. Το μέρος V περιλαμβάνει τις περισσότερες από αυτές και οι οποίες σχετίζονται με την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, στο μέρος XII βρίσκονται οι διατάξεις που αφορούν το πλαίσιο στο οποίο διεξάγονται οι έρευνες για επιστημονικούς σκοπούς και στο μέρος XV καθορίζονται οι τρόποι επίλυσης διαφορών μεταξύ των κρατών και όσων διεξάγουν αλιευτικές δραστηριότητες.

Αναλυτικότερα στο άρθρο 56, το οποίο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της έννοιας της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, καθορίζεται τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και η δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους. Μεταξύ άλλων για την αλιευτική δραστηριότητα θεμελιώνεται το κυριαρχικό δικαίωμα σχετικά με τους θαλάσσιους βιολογικούς πόρους¹¹². Διαφοροποιείται σημαντικά από το καθεστώς της ανοιχτής θάλασσας καθώς το παράκτιο κράτος είναι αυτό που ασκεί τα κυριαρχικά δικαιώματα και την διαχείριση της αλιείας. Κυριαρχικά δικαιώματα σημαίνει και αποκλειστικά δικαιώματα για το παράκτιο κράτος το οποίο λαμβάνει αποφάσεις χωρίς να έχει δικαίωμα συμμετοχής κάποιο άλλο κράτος και είναι αρμόδιο να επιλέξει ανάμεσα στην διατήρηση και διαχείριση των πόρων και στην οικονομική εκμετάλλευση και έρευνα στην αποκλειστική οικονομική ζώνη¹¹³.

Το άρθρο 61 και 62 αφορούν την διατήρηση και την βέλτιστη αξιοποίηση των αλιευτικών πόρων. Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνουν μέτρα ώστε να επιτευχθεί η διατήρηση και η αποκατάσταση των ιχθυοποθεμάτων στα επίπεδα της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης. Αυτό βέβαια πρέπει να επιτευχθεί σε συνάρτηση με οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες των παράκτιων αλιευτικών πληθυσμών¹¹⁴. Περιλαμβάνεται η υποχρέωση για αποφυγή της υπερεκμετάλλευσης τους με σκοπό την διατήρησή τους¹¹⁵. Στο άρθρο 61 προβλέπονται και διαδικασίες οι

¹¹¹Churchill R., The International Framework of Fisheries Management, UN Convention on the Law of the Sea, Fishing in The Exclusive Economic Zone, σελ. 83-85

¹¹²Ζιοπούλου Θεοδ., Ζητήματα Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών Νησιωτικών Περιοχών και Διεθνές Δίκαιο: Προσέγγιση Μέσα από την Νομολογία Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2013, σελ. 49-52

¹¹³Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 98

¹¹⁴Ibid, σελ. 102-106

¹¹⁵Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 48

οποίες αφορούν την συνεργασία και την διακίνηση επιστημονικών πληροφοριών και στοιχείων¹¹⁶.

Εξίσου σημαντικά για την αλιευτική δραστηριότητα είναι τα άρθρα 69 και 70 τα οποία καθορίζουν την ευθύνη του παράκτιου κράτους να λάβει υπόψη όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομία του κράτους και τα εθνικά του συμφέροντα¹¹⁷. Κατόπιν απαίτησης των αναπτυσσομένων κρατών το παράκτιο κράτος καθορίζει το σύνολο των επιτρεπόμενων αλιευμάτων (άρθρο 61) και συμμετοχής στο πλεόνασμα του επιτρεπόμενου αλιεύματος από τα περικλειστα κράτη¹¹⁸. Σε περίπτωση που πλεονάζουν οι αλιευτικοί πόροι λόγω αδυναμίας συλλογής τους από το παράκτιο κράτος μπορεί με συγκεκριμένους όρους που επιβάλλει,¹¹⁹ να επιτραπεί η αλιεία του πλεονάσματος από σκάφη άλλων κρατών χωρίς όμως να προκληθούν οικονομικές επιπτώσεις των υπηκόων του που ασκούν αλιευτική δραστηριότητα¹²⁰.

Τέλος το άρθρο 73 αποτελεί εξίσου σημαντικό κομμάτι για την αλιευτική δραστηριότητα και την άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων, καθώς καθορίζει τις εξουσίες του παράκτιου κράτους κατά την έρευνα¹²¹, την εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση στην αποκλειστική οικονομική ζώνη των θαλάσσιων πόρων. Στο άρθρο αυτό σε σύνδεση με το άρθρο 111 που περιλαμβάνει τις διατάξεις για την καταδίωξη, δίνονται οι αρμοδιότητες στο παράκτιο κράτος για την επιβολή μέτρων. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τις διαδικασίες για άσκηση ελέγχου, σύλληψη και δικαστικής διαδικασίας και επιβολή κυρώσεων από το παράκτιο κράτος. Επίσης στο άρθρο 73 περιλαμβάνονται σχετικά με την ταχεία απελευθέρωση, την περίπτωση μη επιτρεπτής επιβολής κυρώσεων και της άμεσης κοινοποίησης στο κράτος σημαίας του σκάφους¹²².

¹¹⁶ Churchill R, D. Owen, The EC Common Policy, The International Framework of Fisheries Management, 2010, Oxford University Press, UN Convention on the Law of the Sea, σελ. 80-85.

¹¹⁷ Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 110-114

¹¹⁸ Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 48-49

¹¹⁹ Churchill R., D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, 2010, Oxford University Press, 4. „Fisheries Management in Community Waters, σελ. 138-141

¹²⁰ Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 49

¹²¹ Montserrat Gorina-Ysern, An International Regime for Marine Scientific Research, Transnational Publishers, New York, 2003, σελ. 290

¹²² Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 115-116

4.4.3. Αλιεία στην υφαλοκρηπίδα.

Με τον όρο υφαλοκρηπίδα ορίζουμε το βυθό της θάλασσας και το υπέδαφος της. Στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, στο άρθρο 76 (1) ως υφαλοκρηπίδα ορίζεται ως ο βυθός της θάλασσας εντός ακτίνας 200 ναυτικών μιλίων από την ακτή¹²³. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από τη γεωλογική μορφή του βυθού και το βάθος του¹²⁴. Με το άρθρο 77 (1) να ορίζει ότι: "Τα παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα κυριαρχικά δικαιώματα για σκοπούς εξερεύνησης και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων της"¹²⁵. Τα κυριαρχικά δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα δεν ισοδυναμούν με εδαφική κυριαρχία.

Σε αντίθεση με την ΑΟΖ, τα ηπειρωτικά δικαιώματα υφαλοκρηπίδας δεν εξαρτώνται από οποιαδήποτε ρητή διακήρυξη¹²⁶. Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα είναι αποκλειστικά, που σημαίνει ότι δικαίωμα εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και έρευνας έχει μόνο το παράκτιο κράτος. Οποιοσδήποτε άλλος πρέπει να έχει τη "ρητή συναίνεση του παράκτιου κράτους". Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα δεν θίγουν το νομικό καθεστώς των "υπερκείμενων υδάτων" και η άσκησή τους δεν πρέπει να παραβιάζει ή να παρενοχλεί αδικαιολόγητα τη ναυσιπλοΐα ή άλλα δικαιώματα και ελευθερίες των άλλων κρατών, όπως προβλέπονται από την σύμβαση. Υπερκείμενα ύδατα στην υφαλοκρηπίδα θεωρούνται οι υψηλές θάλασσες, στα οποία ύδατα υπάρχει, μεταξύ άλλων, η ειδική ελευθερία της αλιείας. Ο όρος «φυσικοί πόροι», στο πλαίσιο της υφαλοκρηπίδας, ορίζεται ως «το ορυκτό και οι άλλοι μη έμβιοι πόροι του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους, μαζί με τους ζωντανούς οργανισμούς που ανήκουν στα καθιστικά είδη». Ο όρος "καθιστικά είδη" είναι οι "οργανισμοί που, κατά το στάδιο εκμεταλλεύσεως είτε δεν κινούνται πάνω ή κάτω από το βυθό της θάλασσας ή δεν είναι σε θέση να κινηθούν και βρίσκονται σε συνεχή επαφή με το βυθό ή το υπέδαφος". Παράδειγμα αποτελούν τα μύδια και τα στρείδια. Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δύσκολο να ταξινομηθεί ένα είδος αν είναι καθιστικό ή όχι, όπως

¹²³ Ζιοπούλου Θεοδ., Ζητήματα Οριοθέτησης Θαλασσιών Ζωνών Νησιωτικών Περιοχών και Διεθνές Δίκαιο: Προσέγγιση Μέσα από την Νομολογία Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2013, σελ. 55-56

¹²⁴ Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 117

¹²⁵ Churchill R., D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, 2010, Oxford University Press, The International Framework of Fisheries Management, Fishing on the Continental Shelf, σελ. 86-88.

¹²⁶ Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 120

είναι για παράδειγμα τα χτένια και οι κάβουρες. Αν ωστόσο αυτά αποτελούν καθιστικά είδη, καλύπτονται από το ηπειρωτικό καθεστώς συντήρησης. Βέβαια σε περίπτωση που δεν ανήκουν δεν καλύπτονται από το καθεστώς της ΑΟΖ. Σε τέτοιες περιπτώσεις το είδος υπόκειται στην ειδικήελευθερία της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα. Η Σύμβαση δεν θεσπίζει καθεστώς διατήρησης των εν λόγω ειδών. Οι γενικές διατάξεις για τη διατήρηση και την αξιοποίηση των έμβιων πόρων που προβλέπονται στα άρθρα 61 και 62¹²⁷ του Μέρους V δεν εφαρμόζονται σε τέτοια είδη. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι το παράκτιο κράτος κατά την άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων του πως δεν μπορεί να θέσει όρους για την εκμετάλλευση των εν λόγω ειδών .

Το μέρος XII της σύμβασης, που σχετίζεται με την προστασία και διατήρησή του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ενσωματώνει τις υποχρεώσεις για τα καθιστικά είδη στην υφαλοκρηπίδα και διατάξεις που σχετίζονται με τη μείωση των επιπτώσεων της αλιείας εξαιτίας των δραστηριοτήτων που προκαλούν ρύπανση. Το άρθρο 76¹²⁸(8), ορίζει ότι: "πληροφορίες για τα όρια της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας, υποβάλλονται από το παράκτιο κράτος προς την Επιτροπή σχετικά με τα όρια της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας που έχει συσταθεί σύμφωνα με το παράρτημα II βάσει της δίκαιης γεωγραφικής εκπροσώπησης". Η Επιτροπή δύναται να προβεί σε συστάσεις προς τα παράκτια κράτη σχετικά με την διαμόρφωση των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας. Τα όρια της υφαλοκρηπίδας που καθορίζονται από το παράκτιο κράτος με βάση τα προαναφερθέντα είναι τελικά και δεσμευτικά. Αρκετά κράτη μέλη της ΕΚ σήμερα έχουν ορίσει υφαλοκρηπίδα. Όταν γράφτηκε η Σύμβαση κανένα κράτος μέλος δεν είχε καθιερώσει όρια για την υφαλοκρηπίδα που να είναι τελική και δεσμευτική.

Το μέρος V της Σύμβασης, για την ΑΟΖ, περιλαμβάνει στο άρθρο 73¹²⁹ την διάταξη που δίνει εξουσίες ρητές στο παράκτιο κράτος για να μπορεί να επιβάλει τους νόμους και τους κανονισμούς του σχετικά με τους έμβιους πόρους. Η Σύμβαση δεν περιλαμβάνει καμία ισοδύναμη διάταξη όσον αφορά την επιβολή των νόμων και κανονισμών που αφορούν τα καθιστικά είδη για την υφαλοκρηπίδα.

¹²⁷ Ibid, σελ. 102-104

¹²⁸ Ibid σελ. 117-119

¹²⁹ Ibid, σελ. 115

Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους για να εξερευνήσει την υφαλοκρηπίδα και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της αντικατοπτρίζονται στο Μέρος XIII της Σύμβασης, σχετικά με τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα. Το άρθρο 246¹³⁰ επιτρέπει στα παράκτια κράτη να μην συναινέσουν στη διεξαγωγή ενός θαλάσσιου ερευνητικού έργου από ένα τρίτο κράτος για την υφαλοκρηπίδα, αν το έργο αυτό «έχει άμεση σημασία για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, αν διαβίωσης ή μηζώντων».

4.4.4. Ζώνες Οικολογικής Προστασίας και ζώνες προστασίας της αλιείας.

Οι ζώνες οικολογικής προστασίας και οι ζώνες προστασίας της αλιείας αποτελούν ένα νέο καθεστώς ζωνών που εμφανίστηκε μετά τη Σύμβαση για το Δίκαιο της θάλασσας. Αποτελούν ουσιαστικά μία άτυπη μορφή καθώς συμφωνήθηκε από τα κράτη κατά την τρίτη συνδιάσκεψη καθώς αν τα κράτη της Μεσογείου καθιέρωναν ΑΟΖ θα εξαφανιζόταν η ανοιχτή θάλασσα στην περιοχή της Μεσογείου θαλάσσης¹³¹.

Η αλιεία στις ζώνες ρυθμίζεται σύμφωνα με το είδος της ζώνης και ανάλογα με το σκοπό που έχει ορισθεί κατά περίπτωση. Στις ζώνες όπου επιδίωξη είναι η μη διατάραξη του οικοσυστήματος μπορεί να υφίσταται καθολική απαγόρευση αλιείας ή απαγόρευση αλιείας με συγκεκριμένους τρόπους. Επιπλέον σε περιοχές που αποσκοπούν στην προσπάθεια εξισορρόπησης του οικοσυστήματος μπορεί να επιτρέπεται η αλιεία συγκεκριμένων ειδών και σε συγκεκριμένες ποσότητες που έχουν καθοριστεί. Ο λόγος που προκρίθηκε αυτή η λύση είναι διότι δίνει μειωμένες δυνατότητες άσκησης κυριαρχικών δικαιωμάτων έναντι της ΑΟΖ. Η προέλευση της έχει καταβολές στην Ισπανική νομοθεσία η οποία όμως αντιτίθεται στις ρυθμίσεις του διεθνούς Δικαίου και άρχισε να μελετάται για υιοθέτηση από τα κράτη της Μεσογείου από το 2003 που η Κροατία έθεσε το συγκεκριμένο ζήτημα. Η Μεσογειακή Συνδιάσκεψη της Βενετίας μέσω της Διακήρυξης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Αλιευτικών Πόρων της Μεσογείου το Νοέμβριο του 2003 υιοθέτησε την πρόταση της επιτροπής. Σήμερα ζώνες προστασίας της αλιείας και ζώνες οικολογικής προστασίας έχουν θεσπίσει αρκετά κράτη της Μεσογείου, όπως η Κροατία (2003), η Γαλλία (2004), η Ιταλία (2006), η Σλοβενία (2005), η Λιβύη (2005)¹³². Τα εν λόγω κράτη

¹³⁰ Ibid, σελ.244

¹³¹ Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ 69

¹³² Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ 70-72

εφαρμόζουν διαφορετικές κατά περίπτωση μορφές και με άσκηση συγκεκριμένων περιορισμών (πχ. σε κράτη της ΕΕ δεν ισχύει η απαγόρευση αλιείας, επεκτείνεται και στην έρευνα ή όχι πέραν της αλιείας, κλπ).

Επίσης αρκετά Μεσογειακά κράτη με γνώμονα την εξέλιξη αυτή προέβησαν στην κήρυξη ΑΟΖ ή στην δήλωση πρόθεσης κήρυξης ΑΟΖ μελλοντικά. Μέχρι το 2003 και τις εξελίξεις των ζωνών είχε τηρηθεί ωστόσο η σιωπηρή συμφωνία των κρατών για την μη θέσπιση ΑΟΖ με εξαίρεση το Μαρόκο και την Αίγυπτο¹³³.

4.4.5. Αλιεία στην Ανοικτή Θάλασσα.

Ανοικτή θάλασσα θεωρείται το σύνολο των θαλάσσιων περιοχών τα οποία δεν περιλαμβάνονται στα εσωτερικά ύδατα, στη χωρική θάλασσα, στη συνορεύουσα ζώνη, στην Α.Ο.Ζ. ή στα αρχιπελαγικά ύδατα ενός κράτους ορίζονται στο άρθρο 86 της Σύμβασης του Δικαίου της θάλασσας, δηλαδή έξω από τις θαλάσσιες ζώνες ενός παράκτιου κράτους¹³⁴. Στην ανοικτή θάλασσα ισχύει το καθεστώς της ελευθερίας. Αυτό σημαίνει ότι στην ανοικτή θάλασσα δεν έχει κυριαρχικά δικαιώματα κανένα κράτος. Συνεπώς και η αλιεία είναι ελεύθερη στην ανοικτή θάλασσα. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 116 της Σύμβασης¹³⁵. Όλοι οι υπήκοοι έχουν το δικαίωμα να αλιεύουν στην ανοικτή θάλασσα με την επιφύλαξη των συμβατικών υποχρεώσεων τους. Τα κράτη έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν μέτρα ή να συνεργάζονται με άλλα κράτη για τη λήψη κοινών μέτρων που θα δεσμεύουν τους πολίτες με σκοπό τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας. Τα κράτη συνεργάζονται μεταξύ τους για να καθορίσουν το μέγιστο όγκο που μπορούν να αλιεύσουν σύμφωνα με τα δεδομένα που τίθενται στην διάθεση τους από την επιστημονική κοινότητα και αφού ληφθεί υπόψη η πιθανή διατάραξη του οικοσυστήματος και η αναπαραγωγή των ειδών με σκοπό την διατήρησή τους¹³⁶.

Αναγκαία κρίνεται η συνεργασία μεταξύ των κρατών για τη διατήρηση και διαχείριση των ζώντων πόρων στις περιοχές της ανοικτής θάλασσας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μεταξύ των υπηκόων κρατών που δραστηριοποιούνται στην ίδια περιοχή ή

¹³³Ibid, σελ 69-73

¹³⁴Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 125

¹³⁵Ibid, σελ. 141

¹³⁶Young A.M., *Trading Fish, Saving Fish: The Interaction Between Regimes in International Law*, 2011, Cambridge University Press, New York US, Part 1, Trading Fish, Saving Fish, Chapter 2, Relevant Laws and Institutions: an Overview, A. The Law of the Sea, 2. UNCLOS highseas, fishstocksandregionalregimes, σελ.38-45.

στον ίδιο είδος δημιουργώντας υποπεριφερειακούς ή περιφερειακούς οργανισμούς αλιείας. Για την επίτευξη των σκοπών τους επιθυμητό είναι να διακινούνται και να διαμοιράζονται οι επιστημονικές πληροφορίες καθώς και τα διάφορα στατιστικά στοιχεία που αφορούν στον όγκο των αλιευμάτων και στην αλιευτική δραστηριότητα, καθώς και άλλα στοιχεία σχετικά με τη διατήρηση των αποθεμάτων αλιευμάτων. Τα ενδιαφερόμενα κράτη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι τα μέτρα συντήρησης και η εφαρμογή τους δεν δημιουργούν διακρίσεις, τυπικές ή ουσιαστικές, έναντι των αλιέων οποιουδήποτε κράτους. Η αλιεία στην ανοικτή θάλασσα καθορίζεται στο τμήμα 2 του μέρους VII, καθώς και με μια γενικότερη αναφορά στις "προϋποθέσεις που προβλέπονται από την παρούσα σύμβαση και από άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου".

Στην Σύμβαση μεταξύ άλλων στο άρθρο 87 καθορίζονται στην ανοικτή θάλασσα να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των κρατών αλλά να υπολογίζονται με σεβασμό στα δικαιώματα ως προς τις δραστηριότητες της περιοχής¹³⁷. Επίσης στο άρθρο 147 καθορίζεται ότι: "Άλλες δραστηριότητες στο θαλάσσιο περιβάλλον, διεξάγονται λαμβανομένων επαρκώς υπόψη και των δραστηριοτήτων στην περιοχή"¹³⁸. Στο Μέρος XII της Σύμβασης περιλαμβάνονται αρκετές γενικές υποχρεώσεις που βρίσκουν ισχύ στην αλιεία στην ανοικτή θάλασσα. Επιπλέον στο άρθρο 116 αναφέρετε ότι τα μέλη της Σύμβασης υπόκεινται στην ελευθερία της αλιείας και υπόκεινται βάση των υποχρεώσεών τους¹³⁹. Οι υποχρεώσεις αυτές ρυθμίζονται στη στα άρθρα 63, 64, 65, 66, και 67¹⁴⁰. Το άρθρο 117 απαιτεί από τα κράτη να λαμβάνουν, ή να συνεργάζονται με άλλα κράτη στη λήψη μέτρων που είναι απαραίτητα για τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας. Το θέμα της συνεργασίας του άρθρου 117 αναλύεται και στο άρθρο 118. Το άρθρο 119 ορίζει με ποιο τρόπο τα κράτη θα καθορίζουν το επιτρεπόμενο όριο αλιείας και τα μέτρα για τους ζωντανούς πόρους. Σαφώς πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχουν μέρη όπου βυθός και το υπέδαφος του που βρίσκεται κάτω από την ανοικτή θάλασσα περιλαμβάνει μέρος της υφαλοκρηπίδας ενός παράκτιου κράτους. Εκεί υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ της ελευθερίας της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα και των κυριαρχικών

¹³⁷ Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 125

¹³⁸ Ibid, σελ. 157-158

¹³⁹ Ibid, σελ. 141

¹⁴⁰ Ibid, σελ. 106-110

δικαιωμάτων ενός παράκτιου κράτους για τα καθιστικά είδη στην υφαλοκρηπίδα. Το άρθρο 77 ορίζει ότι κανείς δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί τους φυσικούς πόρους της υφαλοκρηπίδας χωρίς τη ρητή συναίνεση του παράκτιου κράτους. Το άρθρο 78 απαιτεί ότι η άσκηση από το παράκτιο κράτος των δικαιωμάτων του επί των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας δεν πρέπει "να παραβιάζει ή να παρενοχλεί αδικαιολόγητα την ελευθερία της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα"¹⁴¹.

¹⁴¹Ibid, σελ. 121

Κεφάλαιο 5^ο

Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Ρίο ντε Τζανέιρο, 1992)

5.1 Η Σύμβαση.

Η υιοθέτηση της Σύμβασης για την Βιολογική ποικιλότητα προήλθε ως επιστέγασμα της αναγνώρισης της αναγκαιότητας και των σημαντικών προσπαθειών που καταβάλλονταν παγκοσμίως για βιώσιμη ανάπτυξη και διατήρηση της βιοποικιλότητας. Η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής που έλαβε χώρα στο Ρίο ντε Τζανέιρο τον Ιούνιο του 1992, κατέληξε, μεταξύ άλλων, και στην υιοθέτηση της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα. Στην Σύμβαση για την βιολογική ποικιλότητα αναλύονται μέσα από τα άρθρα και τα παραρτήματά οι υποχρεώσεις των Συμβαλλόμενων Μερών σε σημαντικά επιμέρους θέματα όπως η αναγνώριση και παρακολούθηση της βιοποικιλότητας (Άρθρο 7), η In-situ και Ex-situ διατήρησή της (άρθρα 7 και 8), η αειφορική χρήση των βιολογικών πόρων (Άρθρο 10), η έρευνα και η κατάρτιση (Άρθρο 12), η περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση (Άρθρο 13), η εκτίμηση των επιπτώσεων (Άρθρο 14), η διάδοση της γνώσης και η ανταλλαγή πληροφοριών (Άρθρο 17). Επίσης, καθορίζονται και αναλύονται θέματα πιο τεχνοκρατικής φύσεως τα οποία αφορούν στην τεχνική και επιστημονική συνεργασία (Άρθρο 18), στους οικονομικούς πόρους και μηχανισμούς για την εφαρμογή της Σύμβασης (Άρθρα 20 και 21), στις σχέσεις της με άλλες διεθνείς συμβάσεις (Άρθρο 22) κ.λπ. Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα στις 21 Δεκεμβρίου 1993 κυρώθηκε εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης γεγονός το οποίο σήμαινε ταυτόχρονα και την αποδοχή της από όλα τα Κράτη Μέλη της τα οποία είναι Συμβαλλόμενα Μέρη. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση τον Αύγουστο του 1994 με τον Νόμο 2204/1994/ΦΕΚ 59 Α΄ και όρισε ως Εθνικά Εστιακά Σημεία τα Υπουργεία Εξωτερικών, Περιβάλλοντος (πρώην ΠΕΧΩΔΕ) και Αγροτικής Ανάπτυξης (πρώην Γεωργίας) και το Πανεπιστήμιο Αθηνών¹⁴².

5.2 Βασικά όργανα Σύμβασης.

Τα Βασικά όργανα της Σύμβασης για την Βιολογική ποικιλότητα τα οποία καθορίζονται από την Σύμβαση και έχουν συσταθεί είτε σε επίπεδο κεντρικής διαχείρισης είτε διαχείρισης αποκεντρωτικής η οποία υλοποιείται από τα επιμέρους Συμβαλλόμενα Μέλη μέσω των δικών τους οργάνων είναι τα εξής:

¹⁴²www.cbd.int

- Διάσκεψη των μερών (COP) η οποία συνέρχεται και συνεδριάζει κάθε 2 χρόνια
- Επικουρικό σώμα για την επιστημονική, τεχνική και τεχνολογική λήψη συμβουλών των Συμβαλλόμενων μελών για τα θέματα που αφορούν την Βιολογική ποικιλότητα (SBSTTA)
- Οικονομικός μηχανισμός (GEF – GlobalEnvironmentFacility)
- Εστιακά Σημεία (ορίζονται οι φορείς οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή της Σύμβασης) – Εθνικά Εστιακά Σημεία (ορίζονται οι φορείς του κάθε κράτους οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή της Σύμβασης)
- Επιτροπές (εσωτερικές μελών για μελέτη, σχεδιασμό και λήψη αποφάσεων για δράση των μελών και επιτροπές μεταξύ Συμβαλλομένων μελών στα πλαίσια συνεργασίας, κοινής δράσης και ανταλλαγή πληροφοριών).

5.3 Στόχοι.

Οι βασικοί στόχοι τους οποίους θέτει η Σύμβαση κρίσιμους και μέσω των οποίων μπορεί να επιτευχθεί η προστασία της βιοποικιλότητας είναι οι κάτωθι:

- α) η διατήρηση της βιοποικιλότητας στα επίπεδα που είναι και όχι η μείωση ειδών,
- β) στην αειφορική χρήση των συστατικών της βιοποικιλότητας,
- γ) στον δίκαιο και ισότιμο επιμερισμό του οφέλους από την αξιοποίηση των βιολογικών πόρων.

5.4. Επίπεδα βιοποικιλότητας.

Τα καθοριζόμενα επίπεδα βιοποικιλότητας τα οποία ορίζονται ως τα επίπεδα στα οποία πρέπει να εστιάσουν και να επιδιώξουν την προστασία προκειμένου να καλυφθεί με κάθε τρόπο η προστασία της βιοποικιλότητας κατ'ελάχιστο θα πρέπει να είναι τα κάτωθι:

- α) επίπεδο οικοσυστημάτων
- β) επίπεδο ειδών
- γ) επίπεδο γενετικού υλικού

Τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν :

- να λάβουν καθοριστικές αποφάσεις με σκοπό την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών, σχεδίων ή προγραμμάτων για τη συνέχιση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας,

- να επιτύχουν μία ολοκληρωμένη, στο μέτρο που μπορεί να καταστεί δυνατό, διατήρηση και αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας στα σχετικά τομεακά ή διατομεακά σχέδια, προγράμματα και πολιτικές.

Πηγή : <https://www.civitatis.com/en/rio-de-janeiro/christ-redeemer-visit/>

Κεφάλαιο 6^ο

Το καθεστώς αλιείας, οι σύγχρονες διαστάσεις του και στοιχεία αλιείας

6.1. Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα Αλιευτικά Αποθέματα (Fish stocks Agreement).

Η συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για την εφαρμογή των διατάξεων της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας της 10ης Δεκεμβρίου 1982 σχετικά με τη διατήρηση και τη διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων αποθεμάτων ιχθύων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων θεσπίζει αρχές για τη διατήρηση και τη διαχείριση των αποθεμάτων ιχθύων και εξάγει την διαπίστωση ότι η διαχείριση αυτή πρέπει να βασίζεται στην αρχικά στην προληπτική προσέγγιση και στις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές πληροφορίες. Η συμφωνία αναπτύσσει τη θεμελιώδη αρχή της σύμβασης, σύμφωνα με την οποία τα κράτη πρέπει να συνεργάζονται αρμονικά για τη διασφάλιση της διατήρησης και την προώθηση του στόχου της βέλτιστης χρήσης των αλιευτικών πόρων τόσο εντός όσο και εκτός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης τους. Η συμφωνία επιδιώκει να επιτευχθεί αυτός ο στόχος παρέχοντας ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ τους για τη διατήρηση και διαχείριση των πόρων αυτών. Παράλληλα προωθεί την επίτευξη καλής κατάστασης των ωκεανών μέσω της αποτελεσματικής διαχείρισης και διατήρησης των ανοικτών θαλάσσιων πόρων θεσπίζοντας, μεταξύ άλλων, λεπτομερή ελάχιστα διεθνή πρότυπα για τη διατήρηση και τη διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων αποθεμάτων ιχθύων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων, διασφαλίζοντας ότι τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διατήρηση και τη διαχείριση των εν λόγω αποθεμάτων σε περιοχές υπό εθνική δικαιοδοσία και στην παρακείμενη αυτών ανοικτή θάλασσα είναι συμβατές και συνεκτικές διασφαλίζοντας την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών συμμόρφωσης και επιβολής των μέτρων αυτών στην ανοικτή θάλασσα και αναγνωρίζοντας τις ιδιαίτερες απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών όσον αφορά τη διατήρηση και τη διαχείριση, καθώς και την ανάπτυξη και τη συμμετοχή στην αλιεία των δύο προαναφερόμενων αποθεμάτων.

Στην συνδιάσκεψη αυτή έμεινε ανοικτή η Σύμβαση για υπογραφή έως τις 4 Δεκεμβρίου 1996 και υπογράφηκε από 59 κράτη και οντότητες. Οι προϋποθέσεις για την έναρξη ισχύος της συμφωνίας εκπληρώθηκαν στις 11 Νοεμβρίου 2001, όταν ο Υπουργός Εξωτερικών της Μάλτας κατέθεσε έγγραφο προσχώρησης στη συμφωνία με τον Γενικό Γραμματέα. Το όργανο ήταν το τριακοστό όργανο επικύρωσης ή

προσχώρησης που κατατέθηκε. Η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ στις 11 Δεκεμβρίου 2001, δηλαδή 30 ημέρες μετά την ημερομηνία κατάθεσης του τριάντα εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, σύμφωνα με το άρθρο 40 παράγραφος 1 της συμφωνίας. Η Συμφωνία σήμερα αριθμεί 87 μέρη.¹⁴³.

Πηγή: www.un.org/iuu

6.2. Σύγχρονες διαστάσεις στην αλιεία.

Οι σύγχρονες διαστάσεις που αποτελούν μία από τις σημαντικότερες απειλές παραμένουν η παράνομη, η λαθραία και η άναρχη αλιεία. Ο λόγος για τον οποίο υφίσταται αυτή η απειλή για τα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι λόγω της ισχυρής ικανότητάς αυτών των μορφών αλιείας να υπονομεύουν τις εθνικές και περιφερειακές προσπάθειες για βιώσιμη διαχείριση της αλιείας και τις προσπάθειες για τη διατήρηση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Οι παράνομες αυτές πρακτικές αλιείας, χρησιμοποιούνται από διοικήσεις που εφαρμόζουν τακτικές οι οποίες προκύπτουν ως προϊόν διαφθοράς, οι οποίες εκμεταλλεύονται το ααδύναμα καθεστώς διαχείρισης, ιδίως εκείνα των αναπτυσσόμενων χωρών, που δεν έχουν την ικανότητα και τους πόρους για αποτελεσματική παρακολούθηση, έλεγχο και εποπτεία (MCS). Οι παράνομες αυτές μορφές της αλιείας δύναται ωστόσο λαμβάνουν χώρα τόσο στην ανοικτή θάλασσα όσο και στις περιοχές που υπάγονται στην εθνική δικαιοδοσία και

¹⁴³ www.un.org/bbnj/, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/9/2019

αφορά όλες τις πτυχές και τα στάδια της συλλογής και εκμετάλλευσης των αλιευτικών πόρων και μπορεί μερικές φορές να συνδέεται με το οργανωμένο έγκλημα. Ο τομέας της αλιείας σε γενικότερο επίπεδο αντιμετωπίζει μεγάλες προκλήσεις, από την στιγμή που η παράνομη αλιεία παραμένει και δεν αντιμετωπίζεται συστηματικά και αποτελεσματικά ενώ η αλιεία μικρής κλίμακας στις αναπτυσσόμενες χώρες αποδεικνύεται επίσης ιδιαίτερα ευάλωτη, καθώς επιβαρύνεται διαρκώς από μεθόδους εκμετάλλευσης. Τα προϊόντα που προέρχονται από την ΠΛΑ αλιεία μπορούν να βρουν το δρόμο τους στις υπερπόντιες εμπορικές αγορές, περιορίζοντας έτσι την τοπική προσφορά τροφίμων. Κατά συνέπεια, η παράνομη, μη δηλωθείσα αλιεία απειλεί την οικονομία, επιδεινώνει τη φτώχεια και αυξάνει την επισιτιστική ανασφάλεια, ιδιαίτερα των αναπτυσσόμενων κρατών. Είναι γνωστό ότι η αλιεία ΠΛΑ έχει κλιμακωθεί τα τελευταία 20 χρόνια, ιδίως στην ανοικτή θάλασσα. Οι υπολογισμοί, δείχνουν ότι η παράνομη αλιεία παγκοσμίως κοστίζει περίπου 11-26 εκατομμύρια τόνους ιχθύων ετησίως και επιφέρει απώλεια 10-23 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Μία από τις δυσκολίες ως προς την θέσπιση κανόνων για την αντιμετώπιση της υπεραλίευσης είναι η απουσία ενός διεθνώς δεσμευτικού ορισμού.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το δίκαιο της θάλασσας (UNCLOS) αναφέρει στο άρθρο 61 σχετικά με τη διατήρηση των ζώντων πόρων «Το παράκτιο κράτος [...] εξασφαλίζει μέσω κατάλληλων μέτρων προστασίας και διαχείρισης ότι η διατήρηση των ζώντων πόρων στην αποκλειστική οικονομική ζώνη δεν κινδυνεύει από την υπερεκμετάλλευση. Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται επίσης για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση των πληθυσμών των αλιευμάτων σε επίπεδα που να καθιστούν δυνατή τη μέγιστη δυνατή απόδοση». Η ίδια διατύπωση χρησιμοποιείται επίσης στη συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα αποθέματα ιχθύων (UN 1995) και στον Κώδικα Συμπεριφοράς FAO για την Υπεύθυνη Αλιεία (FAO 1995)¹⁴⁴. Σημαντικό ποσοστό των αλιευτικών δραστηριοτήτων διεξάγεται κατά παράβαση των υφιστάμενων εγχώριων ή διεθνών κανονισμών. Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικοί ωκεάνιοι χώροι, είδη και δραστηριότητες που δεν διαχειρίζονται ούτε από τα κράτη ούτε από διεθνείς συμφωνίες ή περιφερειακές οργανώσεις όπως οι RFMOs. Αυτές οι ελλείψεις έχουν ως αποτέλεσμα αφενός άμεσες και έμμεσες οικονομικές απώλειες, αφετέρου κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Είναι δύσκολο να γίνει μια εκτίμηση της τρέχουσας

¹⁴⁴Castro de Souzam, a. Lem, and m. Vasconcellos, Overfishing, Overfished Stocks, and the Current two Negotiations on Fisheries Subsidies, Information Note, April 2018

κατάστασης σχετικά με την παράνομη αλιεία, αλλά σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύθηκε το 2009, οι εκτιμήσεις για τις συνολικές απώλειες σε παράνομη και λαθραία αλιεία παγκοσμίως κυμαίνονται μεταξύ 9 έως 24 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, με μεγαλύτερες απώλειες να διαπιστώνονται στις αναπτυσσόμενες χώρες¹⁴⁵. Σχετικά με το πλαίσιο διαχείρισης της αλιείας, οι RFMOs είναι περιφερειακές οργανώσεις αλιείας και αποτελούν παράγωγα περιφερειακών συμφωνιών, οι οποίες έχουν την αρμοδιότητα να καθορίζουν το Συνολικό Επιτρεπόμενο Αλίευμα (ΣΕΑ) στην περιοχή αρμοδιότητάς τους. Εντούτοις, σε περιπτώσεις διαφωνίας κρατών ο ορισμός του ΣΕΑ μπορεί να πάρει προαιρετικό ή συμβουλευτικό χαρακτήρα¹⁴⁶. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, οι RFMOs άρχισαν να στρέφουν την προσοχή τους στο πρόβλημα της παράνομης αλιείας. Η ευαισθητοποίηση αυξήθηκε κυρίως εξαιτίας του γεγονότος ότι αυτές οι πρακτικές υπονόμειαν τις προσπάθειες διαχείρισης των περιφερειακών φορέων¹⁴⁷. Οι RFMOs, έχουν ξεκινήσει από τα μέσα της δεκαετίας του 2000 ορισμένες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της παρακολούθησης, του ελέγχου και της επιτήρησης της αλιείας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- α) Η εισαγωγή συστημάτων πιστοποίησης αλιευμάτων για να εξασφαλιστεί η νομιμότητα των αλιευτικών σκαφών και τα αλιεύματα πολύτιμων αποθεμάτων, όπως τα οστρακοειδή και ο τόνος,
- β) Ο εντοπισμός, από τις περιφερειακές οργανώσεις, σκαφών που ασκούν δραστηριότητες IUU αλιείας, και η εφαρμογή απαγόρευσης εκφόρτωσης ή μεταφόρτωσης των αλιευτικών πόρων τους στα λιμάνια των κρατών μελών τους.

Ωστόσο, σε γενικές γραμμές οι RFMOs κρίνονται αναποτελεσματικοί και αυτό οφείλεται στην έλλειψη επιστημονικών δεδομένων, στην αδυναμία λήψης αποφάσεων και στην αδυναμία επίλυσης διαφορών μεταξύ των κρατών¹⁴⁸. Ο τρόπος με τον οποίο επιδρά η υπεραλιεία με κάθε μορφή που δύναται να εκφραστεί, έχει σημαντικές επιπτώσεις στους οργανισμούς και αλλάζει ραγδαία και με "βίαιο" τρόπο τη δομή και την λειτουργικότητα στο οικοσύστημα. Μία σχηματική του απεικόνιση για ευκολότερη κατανόηση είναι αυτή που αποτυπώνεται στο παρακάτω σχήμα:

¹⁴⁵Sands Ph., Principles of International Environmental Law, Cambridge, 2012, σελ 432

¹⁴⁶Τσάλτας Γρ., Περιβάλλον, Διεθνής Προστασία, Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί, εκδ. Σιδέρης, 2017, σελ. 217

¹⁴⁷Sands Ph., Principles of International Environmental Law, Cambridge, 2012, σελ 433

¹⁴⁸Τσάλτας Γρ., Περιβάλλον, Διεθνής Προστασία, Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί, εκδ. Σιδέρης, 2017, σελ. 218

Πηγή: www.repository.kallipos.gr

6.2.1. Η καταπολέμηση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας μέσω του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ.

Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία (ΠΛΑ) μειώνει σημαντικά τα αποθέματα ψαριών, καταστρέφει τα θαλάσσια ενδιαίτηματα, στρεβλώνει τον ανταγωνισμό των θαλάσσιων βιολογικών πόρων, δημιουργεί συνθήκες μη θεμιτού ανταγωνισμού εις βάρος των νομοταγών αλιέων και ζημιώνει την οικονομία των παράκτιων κοινοτήτων, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η ΕΕ εργάζεται για την εξάλειψη των κενών που επιτρέπουν στους παράνομους αλιείς να αποκομίζουν κέρδη από τις δραστηριότητές τους:

- Ο κανονισμός της ΕΕ για την πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας (ΠΛΑ) άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2010. Η Επιτροπή αναλαμβάνει ενεργό δράση από κοινού με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για να διασφαλίσει τη συνεκτική εφαρμογή του κανονισμού αυτού.

- Μόνο προϊόντα θαλάσσιας αλιείας τα οποία έχουν πιστοποιηθεί ως νόμιμα από το κράτος σημαίας ή εξαγωγής μπορούν να εισαχθούν στην ΕΕ ή να εξαχθούν από αυτήν.
- Κατάλογος των σκαφών ΠΛΑ αλιείας που έχουν εντοπιστεί και καταγραφεί διότι εξακριβώθηκε η παρανομία τους δημοσιεύεται τακτικά, με βάση τέτοια σκάφη που έχουν καταγράψει οι Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης Αλιείας.
- Βάσει του κανονισμού ΠΛΑ μπορεί να λαμβάνονται μέτρα εναντίον των κρατών που ανέχονται παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες: αρχικά τους αποστέλλεται προειδοποίηση, και στη συνέχεια περιλαμβάνονται στη μαύρη λίστα των κρατών που δεν καταπολεμούν την ΠΛΑ αλιεία.
- Οι αλιείς της ΕΕ που αλιεύουν παράνομα σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και υπό οποιαδήποτε σημαία, αντιμετωπίζουν αυστηρές κυρώσεις ανάλογες με την οικονομική αξία των αλιευμάτων τους, γεγονός που τους στερεί κάθε κέρδος¹⁴⁹.

6.2.2 Παράνομη αλιεία.

Με τον όρο "παράνομη αλιεία" προσδιορίζουμε τις αλιευτικές δραστηριότητες οι οποίες "διεξάγονται από ημεδαπά ή αλλοδαπά αλιευτικά σκάφη σε θαλάσσια ύδατα υπό τη δικαιοδοσία κράτους, χωρίς την άδεια του εν λόγω κράτους, ή κατά παράβαση της νομοθεσίας και των κανονισμών του", "διεξάγονται από αλιευτικά σκάφη τα οποία φέρουν τη σημαία κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη σε σχετική περιφερειακή οργάνωση διαχείρισης της αλιείας αλλά ενεργούν παραβιάζοντας τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης που έχει θεσπίσει η εν λόγω οργάνωση και που δεσμεύουν τα αντίστοιχα κράτη, ή σχετικές διατάξεις του ισχύοντος διεθνούς δικαίου" ή "διεξάγονται από αλιευτικά σκάφη κατά παράβαση εθνικής νομοθεσίας ή διεθνών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αναλαμβάνουν κράτη συνεργαζόμενα με σχετική περιφερειακή οργάνωση διαχείρισης της αλιείας"¹⁵⁰.

6.2.3 Λαθραία αλιεία.

Ο όρος «λαθραία αλιεία» χρησιμοποιείται για να καταδείξει δραστηριότητες αλιείας οι οποίες είτε "δεν έχουν αναφερθεί, ή έχουν αναφερθεί εσφαλμένα στην αρμόδια εθνική αρχή, κατά παράβαση των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών

¹⁴⁹https://ec.europa.eu/fisheries/putting-end-overfishing-mediterranean_en, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 12/9/2019

¹⁵⁰<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1005-0110309&from=EN>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 22/9/2019

διατάξεων" είτε "διεξάγονται στην περιοχή ευθύνης συναφούς περιφερειακής οργάνωσης διαχείρισης της αλιείας και δεν έχουν αναφερθεί", ή "έχουν αναφερθεί εσφαλμένα, κατά παράβαση των διαδικασιών αναφοράς της εν λόγω οργάνωσης"¹⁵¹.

6.2.4. Άναρχη αλιεία.

"Άναρχη αλιεία" είναι ο όρος ο οποίος αναφέρεται σε αλιευτικές δραστηριότητες οι οποίες λαμβάνουν χώρα "στην περιοχή ευθύνης συναφούς περιφερειακής οργάνωσης διαχείρισης της αλιείας, διεξάγονται από αλιευτικά σκάφη άνευ εθνικότητας, ή από αλιευτικά σκάφη που φέρουν σημαία κράτους που δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος με την εν λόγω οργάνωση, ή από αλιευτική οντότητα, κατά τρόπο που δεν συνάδει με τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της εν λόγω οργάνωσης ή τα παραβιάζει" ή "διεξάγονται από αλιευτικά σε περιοχές ή για αλιευτικά αποθέματα για τα οποία δεν εφαρμόζονται μέτρα διατήρησης ή διαχείρισης, κατά τρόπο που δεν συνάδει με τις αρμοδιότητες του κράτους όσον αφορά τη διατήρηση των έμβιων θαλάσσιων πόρων βάσει του διεθνούς δικαίου"¹⁵².

¹⁵¹Ibid

¹⁵²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1005-0110309&from=EN>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 22/9/2019

Κεφάλαιο 7ο

Συμβατικά Κείμενα μη Δεσμευτικού Χαρακτήρα

7.1. Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας για υπεύθυνη αλιεία.

Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) το 1995 ενσωμάτωσε τον Κώδικα Δεοντολογίας για την υπεύθυνη αλιεία. Ο Κώδικας Δεοντολογίας έχει ευρύ φάσμα ενδιαφέροντος το οποίο εκτείνεται πέραν της διαχείρισης της αλιείας (τόσο εντός της εθνικής δικαιοδοσίας όσο και στην ανοικτή θάλασσα), και με την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, την ενσωμάτωση της αλιείας στη διαχείριση της παράκτιας ζώνης, με πρακτικές που αφορούν την διαχείριση των αλιευμάτων μετά τη συγκομιδή και το εμπόριο, και την αλιευτική έρευνα. Ο κώδικας δεοντολογίας βέβαια δεν είναι κείμενο νομικά δεσμευτικό. Ουσιαστικά έχει ρόλο συμβουλευτικό και καθοδηγητικό προς τα μέλη της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, σε αλιευτικούς συλλόγους, σε κυβερνητικές οργανώσεις και μη- κυβερνητικές, καθώς και σε όσους εν γένει ασχολούνται με τον τομέα της αλιείας¹⁵³.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας επιδιώκει να ορίσει αρχές και πρότυπα συμπεριφοράς για υπεύθυνες πρακτικές αλιείας διεθνώς με απώτερο σκοπό την εξασφάλιση της εποικοδομητικής διατήρησης, την διαχείριση και την ανάπτυξη των υδρόβιων πόρων, με την ταυτόχρονη προστασία του οικοσυστήματος και της βιοποικιλότητας. Παρότι ο κώδικας δεν αποτελεί δεσμευτικό κείμενο, ορισμένα τμήματά του παρουσιάζουν νομική δεσμευτικότητα καθώς περιλαμβάνονται στις υπάρχουσες συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, της Συμφωνίας Συμμόρφωσης¹⁵⁴, καθώς και τη Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων. Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας ανέπτυξε μια σειρά από οδηγίες για την εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας, καθώς και μια στρατηγική για την επαρκή πληροφόρηση σχετικά με την κατάσταση και τις νέες τάσεις της αλιείας στο πλαίσιο του Κώδικα για Υπεύθυνη Αλιεία. Στα άρθρα 6, 7 και 8 του Κώδικα Δεοντολογίας ορίζονται οι διάφορες αρχές για τη διατήρηση και διαχείριση της αλιείας. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, η συμβολή της επιστήμης είναι

¹⁵³Churchill R., D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, 2010, Oxford University Press, The International Framework of Fisheries Management, FAO's Code of Conduct for Responsible Fisheries and International Plans of Actions, σελ. 107-111

¹⁵⁴Chen- Ju Chen, Fisheries Subsidies and International Law, 2010, International Max Planck Research School for Maritime Affairs at the University of Hamburg, Hamburg Studies on Maritime Law, Volume 20, III International Fisheries Instruments, A. Current Fisheries Management Instruments, 2. FAO Compliance Agreement and Other Instruments, σελ. 20-22

κρίσιμης σημασίας στην βιώσιμη διατήρηση μελλοντικά. Κάποια από τα κριτήρια που καθορίζονται ως προς το κομμάτι της διαχείρισης θα πρέπει να διασφαλίζουν τη διατήρηση των ειδών αλίευσης, αλλά και των συναφών ή αλληλοεξαρτώμενων ειδών ή ειδών που ανήκουν στο ίδιο περιβαλλοντικό οικοσύστημα¹⁵⁵. Ακόμα πρέπει να αποτρέπεται η υπεραλίευση και η εξάλειψη της υπέρμετρης αλιείας. Επιπλέον θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στην ανάπτυξη αλιευτικών εργαλείων φιλικών προς το περιβάλλον. Θα πρέπει να περιοριστεί το ποσοστό των αποβλήτων και να αποτραπεί η αλιεία των αλιευμάτων που δεν αποτελούν στόχο. Αρμοδιότητα της Οργάνωσης αποτελεί η αποτελεσματική παρακολούθηση και ο έλεγχος των δραστηριοτήτων των αλιευτικών σκαφών, ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τα μέτρα διαχείρισης της αλιείας, ενώ θα πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις για τις παραβιάσεις των μέτρων.

Επιπλέον αρμοδιότητα αποτελεί η δημιουργία ένα αποτελεσματικό νομικό και διοικητικό πλαίσιο για την εφαρμογή των εν λόγω αρχών. Τέλος, σημαντική υποχρέωση έχουν τα μέλη, ως προς την προώθηση, την ευαισθητοποίηση της υπεύθυνης αλιείας μέσω της πληροφόρησης, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αλιείς δρουν στο πλαίσιο που διαμορφώνεται και εφαρμόζεται μέσω αυτής της πολιτικής. Ο Κώδικας Δεοντολογίας για υπεύθυνη αλιεία έχει συμπληρωθεί με τέσσερα Διεθνή Σχέδια Δράσης.

7.2. Διεθνή Σχέδια Δράσης.

Τα Διεθνή Σχέδια Δράσης δεν αποτελούν νομικώς δεσμευτικά κείμενα. Τα τρία πρώτα Σχέδια Δράσης υιοθετήθηκαν από την Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας το 1999. Το πρώτο είναι το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για τη μείωση της παρεμπόπτουσας σύλληψης θαλάσσιων πτηνών στα παραγάδια. Η δημιουργία του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης στόχευε στην μείωση της συγκεκριμένης κατηγορίας αλιεύματος. Για το σκοπό αυτό τα κράτη που δραστηριοποιούνται σε αλιεία με παραγάδια και έχουν μεγάλες ποσότητες σε παρεμπόπτοντα αλιεύματα θαλάσσιων πτηνών είναι υποχρεωμένα να υιοθετήσουν ένα εθνικό σχέδιο δράσης για τη μείωση αυτών των αλιευμάτων. Η έγκριση των εθνικών σχεδίων δράσης ως σήμερα

¹⁵⁵Freestone D., Legal Aspects of Sustainable Development, Fisheries Management in Areas beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law-Making, Diz Pereira Pinto Daniela, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, International Policy and Legal Framework, FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries and other 'Soft Law' Instruments, σελ. 30-33.

ακολουθεί μια βραδεία διαδικασία. Μέχρι το 2008, 10 διεθνή σχέδια δράσης είχαν αναπτυχθεί, ενώ άλλα βρίσκονταν στο στάδιο της μελέτης και επεξεργασίας ή της διαδικασίας υλοποίησης από τους κρατικούς φορείς¹⁵⁶.

Το δεύτερο Διεθνές Σχέδιο Δράσης ασχολείται με τη διατήρηση και τη διαχείριση των καρχαριών. Η ραγδαία αύξηση στην αλιεία καρχαρία τα τελευταία χρόνια οδήγησε στη δημιουργία του σχεδίου. Ενώ ταυτόχρονα στηρίχθηκαν στην ελλιπή γνώση της βιολογίας του καρχαρία και την έλλειψη αναλυτικών στοιχείων σχετικά με τα αλιεύματα και τις εκφορτώσεις. Ο πρωταρχικός στόχος του σχεδίου δράσης είναι η διατήρηση και διαχείριση των καρχαριών και η βιώσιμη χρήση τους. Τα κράτη μέλη των οποίων τα σκάφη ασκούν στοχευμένη αλιεία για καρχαρίες έχουν την υποχρέωση να υιοθετήσουν ένα εθνικό σχέδιο δράσης για τη διατήρηση και τη διαχείριση των αποθεμάτων καρχαρία. Τα εθνικά σχέδια δράσης για τη διατήρηση και τη διαχείριση των καρχαριών θα πρέπει, να διασφαλίζουν ότι τα αλιεύματα καρχαριών διατηρούν τη βιωσιμότητά τους. για την επίτευξη αυτού του στόχου θα πρέπει να μέλη να συνεργάζονται στα Σχέδια Δράσης τους. Σήμερα το ένα τρίτο από τα κράτη των οποίων τα σκάφη και οι δραστηριότητες τους εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής Διεθνών Σχεδίων Δράσης έχουν υιοθετήσει τα εθνικά σχέδια.

Το τρίτο Διεθνές Σχέδιο Δράσης που αναπτύχθηκε αφορούσε τη διαχείριση της αλιευτικής ικανότητας, με στόχο την επίτευξη μιας αποτελεσματικής, δίκαιης και διαφανούς διαχείρισης της αλιευτικής ικανότητας από τα κράτη. Τα μέλη θα πρέπει να προβούν σε αξιολόγηση των ικανοτήτων τους. Στη συνέχεια να υιοθετήσουν ένα εθνικό σχέδιο για τη διαχείριση της αλιευτικής ικανότητας, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές και οικονομικές απαιτήσεις, λαμβάνοντας υπόψιν των εναλλακτικών πηγών απασχόλησης για τις αλιευτικές κοινότητες που πλήττονται από τη μείωση της αλιευτικής τους ικανότητας. Τα μέλη πρέπει να αντιμετωπίσουν τα αποθέματα ιχθύων που είναι σημαντικά και εμφανίζουν σημαντικά προβλήματα διαθεσιμότητας προερχόμενα από υπερεκμετάλλευση.

Μία από τις σημαντικότερες απειλές για τα αποθέματα ιχθύων παγκοσμίως είναι η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία. Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) το ποσοστό της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας υπολογίζεται στο 30 τοις εκατό του αλιεύματος παγκοσμίως.

¹⁵⁶ Vicuna F.O., The Changing International Law of High Seas Fisheries, 1999, Cambridge University Press, Cambridge, 9., Compliance and Enforcement in High Seas Fisheries, The Contribution of the FAO Agreement on Compliance and the Code on Responsible Fisheries, σελ. 228

Ένα Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας εγκρίθηκε από την Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) το 2001. Ο στόχος του Σχεδίου αυτού είναι η πρόληψη, η αποτροπή και η εξάλειψη της παράνομης λαθραίας και άναρχης αλιείας, παρέχοντας σε όλα τα κράτη μέλη ολοκληρωμένα και αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης της¹⁵⁷. Τα κράτη μέλη και οι Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας σύμφωνα με το εν λόγω Σχέδιο έχουν την υποχρέωση να υποβάλουν έκθεση ανά δύο χρόνια στη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας σχετικά με την καταπολέμηση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας.

Πηγή: www.fao.org/sergei_gapon

7.3 Συμφωνίες Κρατών Μεσογείου.

7.3.1. Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης (Mediterranean Action Plan).

Σε περιφερειακό επίπεδο είχαμε κατά τη δεκαετία του 1970 ανησυχία από την πλευρά των κρατών της Μεσογείου. Τα κράτη τα οποία βρίσκονται στις περιοχές γύρω από τη Μεσόγειο Θάλασσα φοβούμενα μια μελλοντικά μη αναστρέψιμη ρύπανση της θαλάσσιας περιοχής, θεώρησαν επιτακτική ανάγκη την έναρξη μίας εκτεταμένης φύσεως συνεργασίας. Αυτό επετεύχθη με την υιοθέτηση του

¹⁵⁷ Vicuna F. O, Cambridge Studies on International and Comparative Law: The Changing International Law of High Seas Fisheries, Cambridge University Press, 1999, Compliance and Enforcement in High Seas, The Contribution of the FAO Agreement on Compliance and the Code of Responsible Fisheries, σελ. 228-233.

Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης (Mediterranean Action Plan), που υπεγράφη το 1975 μεταξύ 16 μεσογειακών κρατών και την τότε Ε.Ο.Κ., με στόχευση τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου που αποτελεί συλλογική ευθύνη και απαιτεί διευρυμένη συνεργασία και δράση μεταξύ των κρατών προς επίτευξη της¹⁵⁸.

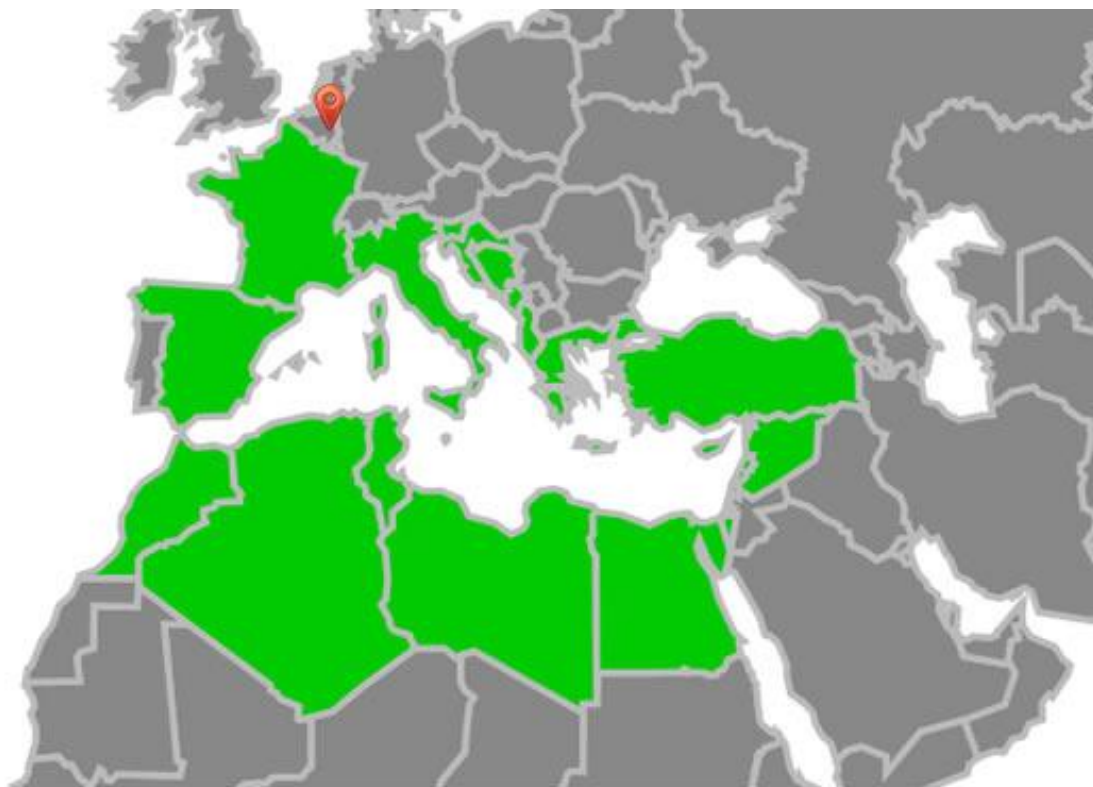

Πηγή : www.unep.org/

Αξίζει να τονισθεί επίσης πως αυτό αποτέλεσε το πρώτο σχέδιο που υιοθετήθηκε, ως περιφερειακό πρόγραμμα θαλάσσιας προστασίας υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. Ωστόσο, οι αυξανόμενες απαιτήσεις για μια πιο ολοκληρωμένη περιβαλλοντική προστασία της θαλάσσιας περιοχής της Μεσογείου δημιούργησαν την επιτακτική ανάγκη διαμόρφωσης σχετικού νομικού καθεστώτος, κατά την επόμενη κιάλας χρονιά. Έτσι, τα ίδια κράτη υιοθέτησαν το 1976 το καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης, το οποίο σήμερα απαρτίζεται από 22 κράτη¹⁵⁹.

¹⁵⁸Ραντόπουλος Ευ., Διαδρομή, Θεωρία και Γλώσσα του Διεθνούς Δικαίου – «Αντικειμενισμός» ή Διεθνές Κοινό Συμφέρον;, Αθήνα/Κομοτηνή, 1997 (Αντ. Σάκκουλα), σελ. 47

¹⁵⁹<https://powerpolitics.eu/category/>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 25/9/2019

Πηγή : <https://www.iagc.org/barcelona-convention.html>

Η Σύμβαση αυτή αποτελεί ορόσημο για την προστασία της Μεσογείου. Χρήσιμο θα ήταν βέβαια να αποσαφηνιστεί ότι η έννοια “καθεστώς” διαφοροποιείται ως έννοια από τις διεθνείς συμβάσεις και τα σύμφωνα διότι, σε ένα καθεστώς, χαρακτηριστικά τα οποία ξεχωρίζουν είναι η σταθερότητα και η περιοδικότητα στις συναντήσεις των συμμετεχόντων κρατών, με σκοπό την τροποποίηση του κειμένου της αρχικής συμφωνίας, όταν το αρχικό κείμενο δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες όπως αυτές διαμορφώθηκαν με την παρέλευση ενός εύλογου χρονικού διαστήματος, ενώ έχουν την δυνατότητα να υιοθετούν και Πρωτόκολλα¹⁶⁰.

7.3.2. Συμφωνίες Διακρατικές.

Από την άποψη της ΕΕ, η εύρεση ενός τρόπου για βιώσιμη και ελεγχόμενη αλιεία στη Μεσόγειο είναι από καιρό περίπλοκη από το γεγονός ότι τα ύδατα μοιράζονται με πολλές χώρες εκτός της ΕΕ. Αυτό ήταν ένα βασικό ζήτημα για τους

¹⁶⁰Ραντόπουλος Ευ., Διαδρομή, Θεωρία και Γλώσσα του Διεθνούς Δικαίου – «Αντικειμενισμός» ή Διεθνές Κοινό Συμφέρον;, Αθήνα/Κομοτηνή, 1997 (Αντ. Σάκκουλα), σελ. 57

υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που εργάζονται για τη Διακήρυξη MedFish4Ever της Μάλτας, δεδομένης της ανάγκης να έχουν υπογράφωντες από όλες τις σχετικές χώρες. Εκτός από τα διάφορα όργανα της ΕΕ και τον FAO, υπογράφηκαν στη δήλωση όχι μόνο οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ (Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Μάλτα, Σλοβενία, Κροατία, Ελλάδα και Κύπρος), αλλά και επτά τρίτες χώρες (Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία, Αίγυπτος, Τουρκία, Αλβανία και Μαυροβούνιο). Γενικότερα, η αντιμετώπιση της εξάντλησης των αλιευτικών αποθεμάτων στη Μεσόγειο είναι σύμφωνη με τις ευρύτερες δεσμεύσεις της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απορρέουν από τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (SDG). Η SDG12, για παράδειγμα, απαιτεί από τα συμβαλλόμενα μέρη να εξασφαλίσουν βιώσιμα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής, πράγμα που δεν ισχύει σήμερα για την αλιεία στη Μεσόγειο.

Πηγή: www.ec.europa.eu

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι βιοποικιλότητα είναι ο γενικός όρος που περιγράφει την τεράστια ποικιλία των ζώντων οργανισμών και οι βιολογικοί πόροι, είναι ο γενικός όρος με τον οποίο νοούνται όλοι οι έμβιοι οργανισμοί που ζουν στο θαλάσσιο περιβάλλον και παρουσιάζουν πραγματική ή πιθανή αξία για τον άνθρωπο. Σε αυτούς συγκαταλέγονται τα αλιευτικά αποθέματα και οποιαδήποτε άλλη μορφή βιολογικών οργανισμών που ενέχουν το στοιχείο της κληρονομικότητας και επηρεάζουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα. Η προστασία της βιοποικιλότητας και η προστασία των θαλάσσιων βιολογικών πόρων αποτελεί ένα κρίσιμο ζήτημα που απασχολεί τα κράτη της Μεσογείου. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας έδωσε μία νέα δυνατότητα και η αυξημένη ενασχόληση της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας σχετικά με την έρευνα, την μελέτη, την διατήρηση και την βιωσιμότητα των αλιευτικών αποθεμάτων και των οικοσυστημάτων σε μεγάλο βάθος εκτός από θετικές εξελίξεις όπως αυτή της ανακάλυψης των γενετικών πόρων, οδήγησε και σε αρνητικές δραστηριότητες με σημαντικό αντίκρουσμα στην βιωσιμότητα των θαλάσσιων βιολογικών πόρων και μία σειρά από ορατούς πλέον κινδύνους για την Μεσόγειο θάλασσα.

Η Μεσόγειος θάλασσα απαιτείται να προστατευτεί από την κλιματική αλλαγή και κατ' επέκταση να οριοθετηθεί οποιοσδήποτε τρόπος μπορεί να την επιφέρει και να περιοριστεί, την ρύπανση που προκαλείται από την ανθρώπινη δραστηριότητα είτε διεξάγεται στα χερσαία εδάφη και καταλήγει έμμεσα στην θάλασσα, είτε από την δραστηριότητα που επηρεάζει άμεσα τα θαλάσσια οικοσυστήματα, να προστατευτεί από την υπεραλιεία που διεξάγεται και πλήττει σημαντικά τα οικοσυστήματα και τους αλιευτικούς πληθυσμούς και επιφέρει και παράπλευρες απώλειες σε είδη που δεν χρειαζόταν να αλιευτούν αλλά ωστόσο αλιεύονται λόγω των σύγχρονων μεθόδων αλιείας, επίσης από την υπεραλιεία που μπορεί να επιτευχθεί λόγω της δυνατότητας με τα σύγχρονα μέσα να αλιευτούν είδη σε πολύ μεγάλα βάθη και έχει συμβάλλει στην ραγδαία μείωση των παγκόσμιων αλιευτικών αποθεμάτων και έχει φέρει πολλά αλιευτικά είδη στα όρια της εξαφάνισης και τις μορφές της παράνομης, άναρχης και λαθραίας αλιείας που υπονομεύουν κάθε προσπάθεια εξισορρόπησης των οικοσυστημάτων. Κάποια είδη ήδη έχουν εξαφανιστεί, ενώ άλλα υπεραλιεύονται σε τέτοιο βαθμό, που τείνουν να εξαφανιστούν στο προσεχές μέλλον. Οι οργανισμοί που ιδρύουν τα κράτη παρόλο που διαθέτουν αρκετά εργαλεία διαχείρισης, δυσχεραίνουν το έργο τους μέσω των μεθόδων της παράνομης, άναρχης και λαθραίας αλιείας, που

υπονομεύει το έργο τους και δυσχεραίνει την αποτελεσματική διαχείριση τους. Η δυσχέρεια τους αυτή να ελέγξουν πλήρως τις αλιευτικές δραστηριότητες έχει συμβάλλει στην ραγδαία μείωση των παγκόσμιων αλιευτικών αποθεμάτων και έχει φέρει πολλά αλιευτικά είδη στα όρια της εξαφάνισης.

Μία σειρά Συμβάσεων και σχεδίων δράσης καθώς και πρωτοκόλλων και συμφωνιών που προέκυψαν μετά την Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 που ενσωματώνοντας προηγούμενους κανόνες εθιμικού δικαίου, περιφερειακές συμφωνίες και εισάγοντας νέα στοιχεία που καθιερώνονται με το νέο Δίκαιο της θάλασσας και καλύπτουν και τον ευρύτερο Μεσογειακό χώρο, οδηγούν σε μία σωστή κατεύθυνση τους παράκτιους πληθυσμούς για τη επίτευξη των στόχων αλλά παραμένει σε επίπεδα μη βιώσιμα η διαχείριση των πόρων στη Μεσόγειο. Συγκρίνοντας τις μεθόδους βελτίωσης προκρίνεται ο γενικότερος στόχος των περιοχών ειδικού καθεστώτος προστασίας, που είναι η διατήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας και η παραγωγικότητα (συμπεριλαμβανομένων των οικολογικών συστημάτων υποστήριξης της ζωής) των ωκεανών και των θαλασσών. Και οι δύο πτυχές του είναι στόχος εξίσου σημαντικός για την αποκατάσταση και τη διατήρηση της ισορροπίας του οικοσυστήματος. Για την διατήρηση μιας περιοχής σχετικά χαμηλής ποικιλομορφίας αλλά υψηλής παραγωγικότητας, είναι απαραίτητη η διατήρηση βιώσιμων πληθυσμών απειλούμενων ειδών. Όσον αφορά τη συμβολή στην ανθρώπινη ευημερία και τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας, η παραγωγικότητα είναι απαραίτητη. Αντίστοιχα, οι περιοχές αυτές εξαρτώνται από την υποστήριξη των τοπικών κοινοτήτων για επιβίωση και αυτή η στήριξη μπορεί να εξαρτηθεί από την αναγνώριση της συμβολής τους στην ανθρώπινη ευημερία μέσω της διατήρησης της βιολογικής παραγωγικότητας. Ενώ η διατήρηση της θάλασσας και η βιώσιμη χρήση θεωρούνται μερικές φορές θεμελιώδεις διαφορετικοί στόχοι η πραγματικότητα είναι ότι είναι αλληλένδετοι και στενά δεμένοι. Κάποιες περιοχές ειδικού καθεστώτος αποτυγχάνουν επειδή ο μόνος στόχος του εξωτερικού παράγοντα ήταν η διατήρηση της βιοποικιλότητας όμως κατά την εφαρμογή υπήρξε διαφοροποίηση ως προς το επίπεδο χρήσης πόρων από την τοπική κοινωνία. Και οι δύο στόχοι μπορεί να είναι, και συνήθως είναι σε κάποιο βαθμό συμφιλιωμένα μέσα σε ένα προστατευόμενο περιβάλλον, αλλά πρέπει να υπάρχει σαφήνεια από την αρχή σχετικά με τον τρόπο που τα δύο σύνολα στόχων σχετίζονται μεταξύ τους.

Στην σύγχρονη προσέγγιση σχετικά με την αειφορία, η τοπική κοινωνία, η οικονομία και το περιβάλλον αποτελούν τους τρεις βασικούς πυλώνες της αειφόρου

ανάπτυξης. Οι πυλώνες αυτοί είναι ισοβαρείς και αν επιδιωχθεί να στηριχθεί ο ένας περισσότερο από τους άλλους τότε θα αποτύχει η προσπάθεια για αειφόρο ανάπτυξη. Η οικονομική παράμετρος αποτελεί θέμα βιωσιμότητας των παράκτιων πληθυσμών, ωστόσο στο βωμό του χρήματος δεν θα πρέπει να θυσιαστεί ούτε η κουλτούρα και ο πολιτισμός των κατοίκων και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αμελήσουμε τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τις δραστηριότητες της αλιείας¹⁶¹. Βέβαια αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση η προστασία των παράκτιων ζωνών άρχισε να διαφαίνεται στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και να μετατρέπεται σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας με την οδηγία 2000/60 που αναγνώρισε για πρώτη φορά την αλληλεξάρτηση των οικοσυστημικών και οικονομικών παραμέτρων¹⁶².

Η βέλτιστη προσέγγιση μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον πρωταρχικό στόχο. Αν η κύρια επιδίωξη του στόχου είναι η διατήρηση συγκεκριμένου είδους ή οικοσυστήματος, μπορεί να υπάρχει μια μεγάλη ζώνη μη λήψης θαλάσσιων βιολογικών πόρων όπου διακρίνεται ως την καλύτερη επιλογή, αλλά αν ο κύριος στόχος είναι η βιώσιμη διαχείριση, όπως για παράδειγμα έχουν δείξει αντίστοιχες περιπτώσεις μέσω των εργασιών στην Καραϊβική όπου έχουν δείξει ότι ένα δίκτυο μικρότερων περιοχών απαγόρευσης ανθρώπινης παρέμβασης μπορεί να μεγιστοποιήσει την πρόσληψη ψαριών στις γύρω περιοχές.

Η μέχρι τώρα επιστημονική δραστηριότητα έχει δείξει ότι υπάρχουν δύο γενικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία μιας προστατευόμενης περιοχής που προστατεύει τη βιοποικιλότητα ενός πλήρους οικοσυστήματος. Είτε δημιουργώντας μια σειρά σχετικά μικρών θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών ως μέρος ενός ευρύτερου πλαισίου ολοκληρωμένης διαχείρισης των οικοσυστημάτων ή δημιουργώντας μια μεγάλη προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή πολλαπλών ζωνών που περιλαμβάνει ένα πλήρες θαλάσσιο οικοσύστημα ή ένα μεγάλο μέρος του ενός. Αν και η κάθε προσέγγιση είναι βιώσιμη, μπορεί να υπάρξουν πλεονεκτήματα στην τελευταία, επειδή η πρωταρχική ευθύνη για τη διαχείριση ολόκληρης της περιοχής είναι πιθανό να εμπίπτει σε μία ενιαία υπηρεσία. Υπό αυτές τις συνθήκες, η ολοκληρωμένη διαχείριση είναι ευκολότερη από ότι όταν η πρωταρχική ευθύνη

¹⁶¹ Δημαδάμα Ζ., Οικονομία Ανάπτυξη Περιβάλλον - Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Πολιτικές της Αειφόρου Ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008, σελ. 168-180

¹⁶² Τσάλας Ι. Γρ., Αειφορία και Περιβάλλον - Ο Νησιωτικός Χώρος Στον 21ο Αιώνα, Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα, 2005, σελ. 79

κατανέμεται μεταξύ διαφορετικών οργανισμών, συχνά με διαφορετικές, αντιφατικές προτεραιότητες¹⁶³.

Μία πρόταση λοιπόν και πιθανή λύση στην επίλυση του προβλήματος της διατήρησης της θαλάσσιας βιολογικής ποικιλότητας της Μεσογείου είναι η δημιουργία περισσότερων περιοχών MPA, SPAMI και EBSA και η ένταξη τους σε πλαίσιο προστασίας για την προτεραιότητα πολιτικής που θα εφαρμοστεί και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων στις περιοχές αυτές καθώς και την ομαλή συνεργασία μεταξύ των κρατών που έχουν δικαιοδοσία στις περιοχές αυτές¹⁶⁴. Η αποδοχή των κανόνων από τις τοπικές κοινωνίες είναι αναγκαία και μπορεί να επιτευχθεί τονίζοντας σε αυτές τα πολλαπλά οφέλη από την προστασία τους και την ανάγκη αλληλένδετης υποστήριξης τους από αυτές. Για την επίτευξη βέβαια απαιτείται η μελέτη και η ευαισθητοποίηση των πληθυσμών αναλύοντας τους τα οφέλη που θα καρπωθούν σε οικονομικό, περιβαλλοντικό, οικολογικό και κοινωνικό επίπεδο καθώς και ο αυστηρός έλεγχος και η επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες. Τέλος για να στεφθεί με επιτυχία η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να τεθεί αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο περί των ενδεδειγμένων τρόπων αλιείας ούτως ώστε ποσοτικά και ποιοτικά να αλιεύονται μόνο όσα είδη πρόκειται να καταναλωθούν χωρίς να διαταράσσεται η ισορροπία του οικοσυστήματος και χωρίς να απειλείται με εξαφάνιση κάποιο είδος, το οποίο μπορεί να επιτευχθεί με την ευρύτερη ανάπτυξη ιχθυοκαλλιεργειών για τα είδη τα οποία επιθυμεί να καταναλώνει ο άνθρωπος. Η μεγιστοποίηση της κάλυψης των αναγκών μέσω ιχθυοκαλλιεργειών επιτυγχάνει υγιές περιβάλλον ανάπτυξης των πληθυσμών, ελεγχόμενη ανάπτυξη και διαμόρφωση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων με σκοπό την βιωσιμότητα, μειωμένη επίδραση του ανθρώπινου παράγοντα στην τροφική αλυσίδα καθώς δεν θα αλλοιώνει τις φυσικές ποσότητες των οργανισμών ενός οικοσυστήματος με άμεση επέμβαση σε αυτά και θα επιφέρει μεγιστοποίηση της επισιτιστικής ασφάλειας.

Τέλος να αναφέρουμε ότι αρκετές μελέτες έχουν σημειώσει τις διαφορές εκδοχές και μοντέλα διαχείρισης των αποθεμάτων των θαλάσσιων βιολογικών πόρων, είτε στο πλαίσιο της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, είτε της βιολογικής ανάπτυξης των υπό εκμετάλλευση πληθυσμών, είτε του ανταγωνιστικού μοντέλου διαφοροποιημένων γενεών αλιευτικών ειδών, αλλά κανένα από αυτά δεν πρόκειται να καταστεί βιώσιμο

¹⁶³<https://www.uicnmed.org/web2007/>, Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 14/12/2019

¹⁶⁴Τσάλας Γρ., Κλάδη-Πλατιάς Χαρ., Ένωση για την Μεσόγειο, Πολιτικοί Οραματισμοί και Υδάτινες Ιστορίες Περιβαλλοντικές Προκλήσεις για το Θαλάσσιο Χώρο, εκδ. Θήτα, 2009, σελ. 139-141

για τους θαλάσσιους βιολογικούς πόρους και την βιοποικιλότητα, αν δεν καταβληθεί σημαντική προσπάθεια και ευαισθητοποίηση από το σύνολο του ανθρώπινου παράγοντα που με κάθε δραστηριότητα του είτε έμμεσα, είτε άμεσα, επηρεάζει τα θαλάσσια οικοσυστήματα¹⁶⁵.

¹⁶⁵Μαλαφέκα Μαρ.(Μετάφραση), FaucheuxSyl. - NoelJ.-Fr., Οικονομική των Φυσικών Πόρων και του Περιβάλλοντος, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2007, σελ. 213-243

Πηγές - Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βιβλία

Ασωνίτης Γ., Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σελ. 16, 18, 98, 102-121, 125, 141, 157-158, 244
Γρηγορίου Γ. Παν., Το Νομικό Σύστημα Προστασίας του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Μεσογείου κατά της Ρύπανσης, Παπαζήση, Αθήνα, 1992, σελ 93-106, 109-118, 121

Δημαδάμα Ζ., Οικονομία Ανάπτυξη Περιβάλλον - Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Πολιτικές της Αειφόρου Ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008, σελ. 168-180
Ζιοπούλου Θεοδ., Ζητήματα Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών Νησιωτικών Περιοχών και Διεθνές Δίκαιο: Προσέγγιση Μέσα από την Νομολογία Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2013, σελ. 49-52, 55-56

Μαλαφέκα Μαρ.(Μετάφραση), Faucheux Syl. - Noel J.-Fr., Οικονομική των Φυσικών Πόρων και του Περιβάλλοντος, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2007, σελ. 213-243

Πλατιάς Χαρ., Πολιτική της ΕΕ για το Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα., 2016

Ραυτόπουλος Ευ., Διαδρομή, Θεωρία και Γλώσσα του Διεθνούς Δικαίου – «Αντικειμενισμός» ή Διεθνές Κοινό Συμφέρον, Αθήνα/Κομοτηνή, 1997 (Αντ. Σάκκουλα), σελ. 47, 57

Ραυτόπουλος Ευ., Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου, Αθήνα, 2004 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 13, 97, 117, 151, 199, 230-205, 209, 223-225, 231-235, 243-265, 267, 345, 399

Ραυτόπουλος Ευ., Συμβατική Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Μεσόγειος ή PlusUltra - Ο Κύκλος των Αποβλήτων, Αθήνα, 2014 (Νομική Βιβλιοθήκη), σελ. 43-60

Σιούτη Γλ., Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011, σελ 270, 327-332

Στρατή Γ. Αν., Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ 48-49, 59-61, 69-73

Τσάλτας Γρ., Κλάδη-Ευσταθοπούλου Μαρ., Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, Διεθνής Πολιτική-Διεθνές Δίκαιο-Διεθνής Οργάνωση, εκδ. Σιδέρης, 2003, σελ. 138

Τσάλτας Γρ.,-Πλατιάς Χαρ., Ένωση για την Μεσόγειο, Πολιτικοί Οραματισμοί και Υδάτινες Ιστορίες Περιβαλλοντικές Προκλήσεις για το Θαλάσσιο Χώρο, εκδ. Θήτα, 2009, σελ. 128, 139-141

Τσάλτας Γρ. Ι., Πλατιάς Χαρ., Ευρωπαϊκή Ένωση και Περιβάλλον. Εκδόσεις Σιδέρης. Αθήνα, 2010

Τσάλτας Γρ., Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, Διεθνής Πολιτική-Διεθνές Δίκαιο-Διεθνής Οργάνωση, εκδ. Σιδέρης, 2003, σελ. 47-48

Τσάλτας Ι. Γρ., Περιβάλλον, Διεθνής Προστασία, Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί, Σιδέρης, Αθήνα, 2017, σελ 190, 197-199, 217-218

Τσάλτας Ι. Γρ., Περιβάλλον και Θαλάσσιες Μεταφορές σε Αναζήτηση μίας Βιώσιμης Προσέγγισης, Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα, 2008, σελ. 514-515

Τσάλτας Ι. Γρ.- Κατσιμπάρδης Γ. Κων., Αειφορία και Περιβάλλον - Η Ευρωπαϊκή και Εθνική Προοπτική, Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα, 2008, σελ. 351-355

Τσάλτας Ι. Γρ., Αειφορία και Περιβάλλον - Ο Νησιωτικός Χώρος Στον 21ο Αιώνα, Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα, 2005, σελ. 79

Άρθρα - Εκθέσεις

Απόφαση 2006/613/ΕΟΚ περί έγκρισης καταλόγου ΤΚΣ για τη Μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή EEL259/1,21.9.2006

Καραγεώργου Β. (2007). Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών ως Εργαλείο Κλιματικής Πολιτικής και η Εφαρμογή του στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Οδηγία 2003/87/ΕΚ).Ενέργεια και Δίκαιο τεύχος 8.

Σύνδεσμος Ελληνικών Θαλασσοκαλλιέργειών, Ελληνική Υδατοκαλλιέργεια ετήσια έκθεση, 2018

OSPAR 2003, HELCOME 2013, Άρθρα 4,6,7 του Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές και τη βιολογική ποικιλομορφία στη Μεσόγειο (1999)

Προστατευόμενες περιοχές είναι η γεωγραφικά οριοθετημένες περιοχές των οποίων ο χαρακτηρισμός ή η κανονιστική ρύθμιση και η διαχείριση αποσκοπούν στην επίτευξη ειδικών στόχων προστασίας βάσει της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλομορφία COM(2015)481

Πρωτόκολλο για τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές της Μεσογείου άρθρο 9 , παρ.1.(β)

Τσάλτας Γρ. Η παγίδα των ΑΟΖ - Γιατί το «κλειδί» είναι η υφαλοκρηπίδα, διαθέσιμο στην Ιστοσελίδα: www.foreignaffairs.gr/articles/68746/grigoris-i-tsaltas/i-pagida-ton-aoz?page=show Ημ. τελευταίας πρόσβασης: 17/12/2019

Ξενόγλωσση

Βιβλία

Castro de Souza m., a. Iem, and m. Vasconcellos, Overfishing, Overfished Stocks, and the Current wto Negotiations on Fisheries Subsidies, Information Note, April 2018

Chen- Ju Chen, Fisheries Subsidies and International Law, International Max Planck Research School for Maritime Affairs at the University of Hamburg, Hamburg Studies on Maritime Law, Volume 20, III International Fisheries Instruments, A. Current Fisheries Management Instruments, 2010

Churchill, R. D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, The International Framework of Fisheries Management, UN Convention on the Law of the Sea, Oxford University Press, 2010, page 80-88.

Churchill R., D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, The International Framework of Fisheries Management, FAO's Code of Conduct for Responsible Fisheries and International Plans of Actions, Oxford University Press, 2010, page 107-111

Churchill R., D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, Fisheries Management in Community Waters, Oxford University Press, 2010, page 138-141

Churchill R., D. Owen, The EC Common Fisheries Policy, The Origins and Development of the Common Fisheries Policy, The Challenge of 200nm limits producing a Fisheries Management Policy, Oxford University Press, 2010, σελ. 6-11.

Churchill R., The International Framework of Fisheries Management, UN Convention on the Law of the Sea, Fishing in The Exclusive Economic Zone, Oxford University Press, 2010, page 83-85

Freestone D., Legal Aspects of Sustainable Development, Fisheries Management in Areas beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law-Making, Diz Pereira Pinto Daniela, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, 2013, Chapter Two, International Policy and Legal Framework

Montserrat Gorina-Ysern, An International Regime for Marine Scientific Research, Transnational Publishers, New York, 2003, page 287, 290

Nanda V., Pring G. (2013). International Environmental Law and Policy for the 21st Century. Martins Nijhoff, Boston (2d revised edition)

Sands Ph., Principles of International Environmental Law, Cambridge, 2012, page 432 - 433

Tsaltas, Gr. I., “L’Occident, Le Système de Sécurité Internationale et la Méditerranée Orientale dans la Deuxième Moitié du 20ème Siècle”, Revue Internationale d’ Histoire Militaire, Athènes 2001, σελ. 113

Van der Burgt N., The Contribution of International Fisheries Law to Human Development, An Analysis of Multilateral and ACP-EU Fisheries Instruments, Legal Aspects of Sustainable Development, Freestone David (Series Editor), Volume 15, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden Boston, Part Two: An International Law Perspective on Human Development in Fisheries Law, The 1982 UN Convention on the Law of The Sea as a Legal Framework, page 142-147.

Vicuna F.O., The Changing International Law of High Seas Fisheries, 1999, Cambridge University Press, Cambridge, 9., Compliance and Enforcement in High Seas Fisheries, The Contribution of the FAO Agreement on Compliance and the Code on Responsible Fisheries, page 228-233

Wegelein H.Th. Florian, Marine Scientific Research - The Operation and Status of Research Vessels and Other Platforms in International Law, Martinus, Nijhoff Publishers, Boston, 2005, page 271, 274

Young A.M., Trading Fish, Saving Fish: The Interaction Between Regimes in International Law, 2011, Cambridge University Press, New York US, Part 1, Trading Fish, Saving Fish, Chapter 2, Relevant Laws and Institutions: an Overview, A. The Law of the Sea, 2. UNCLOS high seas, fish stocks and regional regimes, page 38-45.

Άρθρα - Εκθέσεις - Αναφορές

FAO Compliance Agreement and Other Instruments, σελ. 20-22

FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries and other ‘Soft Law’ Instruments, page 30-33.

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). The State of World Fisheries and Aquaculture 2014. Rome, page 7, 61

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FA). World fish trade to set new records. Bergen/Rome 2015.

Food and Agriculture Organization of the United Nations, The State of World Fisheries and Aquaculture, FAO, 2018, page 30-37

HLPE, 2014. Sustainable fisheries and aquaculture for food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security, Rome 2014, page 34.

Karagergou V.(2018). Access to Justice in Environmental Matters. European energy and Environmental Law Review (pp 251-264)

Karagergou V.(2019). EU Environmental Law. Panteion University, Athens.

UICN, Vers une meilleure gouvernance pour la mediteranee, Gland/ Malaga, ed. UICN, 2010 Food and Agriculture Organization of the United Nations, The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries, FAO, 2016, page 12-14

WWF Report, Stop the Flood of Plastic How Mediterranean Countries Can Save Their Sea, 2019

WWF, Report Eu, Seafood and the Mediterranean: local tastes, global markets, 2017

WWF, article: http://wwf.panda.org/about_our_earth/blue_planet/problems/problems_fishing/

Ηλεκτρονικές Πηγές

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2009). Natura2000 :Η φύση της Ευρώπης για σένα στις 27 χώρες. ΕΕ. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/europe_nature_for_you/el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013). Δελτίο πληροφοριών. Τα οικονομικά οφέλη του δικτύου Natura 2000. ΕΕ. Διαθέσιμο στο:

<https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/factsheets/economic/el.pdf>

www.amnh.org/research/center-for-biodiversity-conservation/about-the-cbc/what-is-biodiversity

Ηλεκτρονικές Σελίδες

www.cbd.int/ebsa/

www.ec.europa.eu

www.ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/natura2000/index_el.htm

www.ec.europa.eu/fisheries/putting-end-overfishing-mediterranean_en

www.eu.oceana.org/en/our-work/mediterranean/overview

www.eu.oceana.org/en/node/53294

www.eur-lex.europa.eu
www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1005-
www.fao.org
www.fao.org/documents/card/en/c/I9540EN
[www.fgm.com.gr/uploads/file/FGM_18_GR\(2\).pdf](http://www.fgm.com.gr/uploads/file/FGM_18_GR(2).pdf)
www.greenfacts.org/en/biodiversity/1-3/1-define-biodiversity.htm
www.iea.uoregon.edu
www.iucn.org
www.internationalwatersgovernance.com
www.isalos.net/knowledge/naftiko-dikaio/diethnes-unclos/
www.jus.uio.no/english/services/library/
www.rac-spa.org/
www.rac-spa.org/spa
www.rac-spa.org/spa
www.rac-spa.org/presentation
www.un.org/bbnj/
www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm
[0110309&from=EN](http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm)
www.unenvironment.org
www.unep.org
www.unep.ch
www.unep.ch/seas/main/med/medspap.html
www.uicnmed.org/web2007/
www.web.unep.org/unepmap/